BUDAPESTI CZÉGEK.

HABITS ANTAL
hangszerész és különleges czimbalom-készitö
a fö- és székvárosi zeneiskola szállitója.
Budapest, VII., Erzsébet-körut 42. sz.
Ajánlja szakszerü tapasztalatai szerint javitott és sajátkezüleg készitett erős és tiszta hangu czimbalmait valamint mindennemü hangszerek raktárát. Szolid kiállitás! Jutányos árak.
Árjegyzék kivánatra ingyen és bérm.

Az 1890: XIV. törvényczikk alapján létesitett
MAGYAR IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V., nádor-utcza 4. sz.
Teljesen befizetett részvénytöke 8,000.000 frt.
V—VI. ker. fiókosztály Podmanioczky u. 2. (Váczi-körút sarkán.)
VI—VII. k. fiókosztály Teréz-körut 2. (Király-utcza sarkán.)

TESTORY és FIA
Váczi-utcza 24. BUDAPEST, Váczi-utcza 24.
a nagy Kristóf átellenében.
Alapittatott 1805-ben.
Bel- és külföldi müipar, lámpa, dészmü- és bőrárúk főraktára.

Hoffmann és Schlosser
butorkereskedők, kárpitosok és diszitők
BUDAPESTEN,
IV. ker., Hatvani-utcza 11. szám, I. emelet,
(a Neruda-féle üzlet melletti palota).
Képes árjegyzékeket ingyen és bérm.

Legolcsóbb ezüst!
A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi ezüstöt eladok, latonkint 1 frt 5 kr.-tól kezdve följebb. Ugyszintén aranynemüek, drágakövek és órák, a legolcsóbb árakon, nálam folyton raktáron vannak.
HEUFFEL,
Koronaherczeg-utcza 7, az udvarban balra.

Toronyórákat
legolcsóbban, legujabban és legjobban készit:
Mayer Károly L.
óragyára,
Budapesten, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzékek bérmentve.

Nedves falak
szárazzá tételét asphalttal elvállalja legjutányosabban
Benkő Rezső,
Külső Váczi-út 72. sz.

Hirdetések felvétetnek a „Vasárnapi Ujság" kiadóhivatalában, Budapest, IV. ker. Egyetem-utcza 4. szám alatt.

HIRDETMÉNY.
Ő CSÁSZÁRI ÉS APOSTOLI KIRÁLYI FELSÉGÉNEK
legfelsö elhatározása folytán ezennel megindittatik a
XVII. magyar kir. államsorsjáték,
melynek tiszta jövedelméből a magyar nemzeti szinház nyugdijintézete két tizedrészben, a magyar gazdasszonyok országos egyesülete, a gyögyult elmebetegek segélyző-egyesülete, a budapesti gyermekbarát egylet a m. kir. vagyontalan állami hivatalnokok özvegyei és árvái részére létesitend: alap, a kolozsvári »Mária Valéria« árvaház, a szatmármegyei nagykárolyi nőipariskola, a magyar képzőmüvészek nyugdijalapja, a Zágrábban létesitendö Horvát-Szlavon országos javitóház egyenkint egy tizedrészben fog részesittetni.
E sorsjáték összes 3282-ben megállapitott nyereményei az alább következő játékterv szerint **160,000 forintra rugnak** és pedig:

1 főnyeremény	60,000 frt	2 nyeremény egyenkint	2,000 frt
1 «	15,000 «	4 « «	1,000 «
1 «	10,000 «	20 « «	500 «
1 nyeremény	5,000 «	50 « «	100 «
1 «	4,000 «	200 « «	50 «
1 «	3,000 «	3000 « «	10 «

az összes nyeremények készpénzben fizettetnek ki.
A huzás visszavonhatatlanul 1893. évi deczember hó 23-an Budapesten történik.
Egy sorsjegy ára 2 forttal o. é. van megállapitva.
Sorsjegyek kaphatók a lotto-igazgatóságnál Budapesten (Pest fővárnál, félemelet), hová a megrendelt sorsjegyek ára postautalvány mellett előre beküldendö; valamennyi lotto-, só- és adóhivatnál; a legtöbb postahivatnál, a bécsi »Mercur«-nál és minden városban és nevezetesebb helységben felállitott egyéb sorsjegyáruló közegnél.
Budapesten 1893 augusztus hó 1-én. *M. kir. Lotto-igazgatóság.*

A »Franklin-Társulat« kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:
GRÓF ANDRÁSSY GYULA BESZÉDEI.
KIADTA
LÉDERER BÉLA.
GRÓF ANDRÁSSY 1867-IKI ACZÉLMETSZETÜ AROZKÉPÉVEL.
MÁSODIK KÖTET. 1869—1871.
Ára füzve 4 frt.
Az előbb megjelent:
ELSŐ KÖTET. 1847—1868.
GRÓF ANDRÁSSY 1848-IKI ACZÉLMETSZETÜ AROZKÉPÉVEL.
Ára füzve 3 frt.

Rövidített levél- vagy sürgönyczim:
GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.
Saját hazai gyártmány.
ELSŐ MAGYAR
Gazdasági Gépgyár részvény-társulat
Gyártelep: Külső Váczi-út 7. szám.
Gőzcséplőkészletek első rangu minőségben.
GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK
valamint a gazdaságban szükségelt
összes gazdasági gépekben
saját hazai gyártmány!
Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár
igazgatósága.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és kapható:
Uj fali naptár
az 1894. évre.
Egy egész ív, ára 20 kr.

Wasmuth tyukszemgyűrű az órában.
3×24 óra alatt eltávolit minden tyukszemet.
Egy óra ára 60 kr., vidékre 80 kr. beküldése mellett bérmentve küldetik. Magyarországi főraktár Budapest, Király-utcza 12. szám, Török József gyógyszertára.

WEINWURM ANTAL
fényképész első magyarország chemigraphiai müintézete
Budapest, IV., Károly-utcza 3,
készit mindennemü czinkedzésü dúczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia utján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolitografiai úton a legjutányosabban sokszorositatnak.
Külön berendezés házonkivül való fényképfelvételekre.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV. Egyetem-utcza 4.)

48. SZÁM. 1893. BUDAPEST, NOVEMBER 26. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 « | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 « | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott vételdij is csatolandó.

IDŐSB SZÖGYÉNY-MARICH LÁSZLÓ.

1808—1893.

A magyar közéletnek egy nevezetes szereplője húnyt el a múlt vasárnap Székes-Fehérváron. Id. *Szögyény-Marich* László országbíró végezte be földi pályáját, 85 éves korában. Hosszú életéből mintegy hatvan évet töltött a közügyek szolgálatában. Közpályára lépett, mert erőt, hajlamot s nemes becsvágyat érzett magában, hogy életét és tehetségeit hazájának és nemzetének szentelje. Előkelő szüleinek hatása alatt nemcsak nagy műveltséget szerzett, hanem elveket is szívott magába már kora ifjúságában: a politikai és egyházi konzervativizmus elveit, melyeknek teljes kifejlését és megszilárdulását előmozditotta az, hogy 24 éves kora óta folyvást közeli összeköttetésben állott a hasonló szellemű udvarral, mely előtt mind maig kiváló becsben áll a trón és oltár tekintélyének buzgó ápolása.

Szögyényt nagy képzettségén kivül nemes jelleme, finom modora s általában megnyerő egyénisége gyorsan emelte fokról fokra, előbb a hivatalok, majd a méltóságok lépcsőjén. Közszolgálatát Pestmegyében kezdte meg, hol előbb tiszteletbeli aljegyző, majd tiszteletbeli főjegyző volt. Innen azonban már 1832-ben Bécsbe került, az udvari kancelláriához, tiszteletbeli titkári állásra, melyet oly méltóan töltött be, hogy két év mulva már kamarási méltóságra emeltetett. Újabb két év múlva a kir. táblához itélőmesterré neveztetett ki; majd az 1839/40-iki országgyülésen mint nádori itélőmester a főrendiház üzeneteit szerkesztette. S hogy ezen országgyülés, mely a kormánynak a nemzet jogain ejtett sérelmei miatt általános csüggedés közt nyilt meg, szerencsés eredménynyel végződött, ebben Deák Ferencz bölcsesége mellett nagy része volt Szögyény László hazafiságának. Innen még ugyanazon évben visszahivatott Bécsbe, hol a kancelláriánál előadó tanácsos és egyszersmind udvari tanácsos lett. Ez állásában őt bízta meg a kormány az 1843-iki országgyülés munkáinak előkészitésével. 1844-ben Budára küldetett, mint tanulmányi bizottsági elnök és helytartótanácsi alelnök, mely minőségében v. b. titkos tanácsosi méltóságot nyert. 1846-ban alkanczellárrá neveztetett ki. Midőn 1848. márczius utolsó napjaiban gróf Batthyány Lajos, Deák, báró Eötvös és gróf Széchenyi István miniszteri jelöltek Bécsbe mentek, hogy kieszközöljék a felelős miniszterium alakitásáról szóló törvényjavaslat elfogadását, az e tárgyban tartott tanácskozmányokban Szögyény, figyelmeztetvén az országos küldötteket a nagyszerű eredményekre, melyeket az ország már elért, azt vitatta, hogy még ezeknél is tovább menni nem lehet. Nevezetesen azt fejtegette, hogy ha békés fejlődést akarnak, a pénz- és a hadügyminiszteriumokra, s az ő felsége czivillistájára vonatkozó javaslatok elfogadása nem ajánlhatók Ő Felségének. István főherczeg azonban, Széchenyi és Eötvös fölkeresték a főherczegeket, csillapitották aggodalmaikat, s rábirták őket a javaslat elfogadására. Szögyény zárta be a kancelláriát s adta át azt a kinevezett felelős minisztériumnak, míg ő a tervbe vett államtanács tagjává neveztetett ki. 1848-ban nemzetőri kapitány lett, de a harczokban részt nem vett. De nem vett részt az akkori politikai mozgalmakban sem, melyek legnagyobb részt ellenkeztek személyes meggyőződéseivel és államférfiúi törekvéseivel.

Ő egészen más útját-módját kivánta a nemzeti haladásnak s az állami élet fejlesztésének, mint a milyenre akkori vezérférfiaink léptek. Ezért mikor a kormány és az országgyülés a moóri szerencsétlen ütközet után Debreczenbe költözött s Batthyány, Deák, Lonovich és gróf Mailáth Antal az országgyülés részéről béke-követségül Windischgrätz herczegnél járt: Szögyény Pesten maradt s az ide bevonult tábornagynál magán úton szintén tett békéltető kisérletet, de e lépése sikertelen maradván, egészen lelépett a cselekvés teréről s a magánéletbe vonult vissza.

A függetlenségi háború gyászos vége után következett abszolut kormányzat 1851-ben Szögyényt is meghivta az újon állított »birodalmi államtanács«-ba. Hogy e meghivás elfogadása milyen áldozatába került az ó-korzervativ érzelmei mellett is jó hazafi Szögyénynek, világosan mutatja, ismert vonakodásán kivül, az a lépése, hogy tanácsért levélben Deák Ferenczhez fordult, ki 1851 máj. 1-én Kehidán kelt válaszában egyebek közt ezeket mondá: »A mit e részben Nagyméltósá-

Koller utódai fényképe után.

IDŐSB SZÖGYÉNY-MARICH LÁSZLÓ.

god nekem ír tiszta szándékáról és becsületes törekvéseiről és azon elhatározásáról, miszerint, ha törekvései hiúsulnak és reményei enyésznek, állásáról ismét visszalépend, én előttem csak azért nem újak, mert mindezek természetes következései Nagyméltóságod ismert, igazán tiszta jellemének. Nagyméltóságod, a ki a körülményeket közelebbről tekintvén, jobban ismeri, mint én itt elzárt magányomban azokat ismerhetem, oly meghivást, melyek nehézségei annyira sulyosak, csak azért fogadhatott el, mert reménye van, hogy állásában honunk valódi érdekeit mozdíthatja elő... Isten vezérelje Nagyméltóságodat szegény honunk javára intézendő szent törekvéseiben és fáradozásaiban.» S hogy ez állásán csakugyan hazafias szellemben viselte magát az absolutismus hatalmaskodásai iránt, arról szintén Deák Ferencz ad legszebb bizonyitványt 1854 decz. 14-én Pesten kelt levelében, melyben Szögyényt már «kedves barátom» megszólitással illeti s működéséről ekként nyilatkozik: «Addig is (a személyes találkozásig) tehát csak annyit írok, hogy értem, méltánylom és teljesen helyeslem nézetedet, és ha azon becsülés és tiszta, ingatlan tisztelet, melylyel irántad vagyok, növekedhetnék, bizonyosan növelné az, hogy áldozatúl hozod idődet, örömeidet, nyugalmadat helyzetednek csak azért, hogy valami jót eszközölhess közügyre és egyesekre, s nem riadsz vissza még akkor sem, midőn a kivihető igen csekély.»

Szögyény működése tehát még ez időben sem volt hazánkra nézve áldatlan. A maga pártállása szerint őszintén akarta ő hazánk közjogi állásának rendezését s a korona és nemzet közötti békés egyetértés megteremtését. Noha hivatalos állásban volt, élénk részt vett a mozgalomban, a melyet az úgynevezett magyar ó-konzervativek Bécsben az absolutismus megtörésére megindítottak, söt esténként az ő lakásán gyültek egybe a magyar fronde tagjai: gróf Dessewffy Emil, báró Jósika Samu, gróf Apponyi György, báró Sennyey Pál, Ürményi József, gróf Barkóczy János, gróf Szécsen Antal, gróf Andrássy György és mások. Ez érdekben tágasabb és sikeresebb munkatere nyilt 1859-ben, mikor a hires «megerősitett birodalmi tanács» alelnökévé neveztetett ki, s mint ilyen egyszer olyan nagyszabású beszédet tartott a magyar közjogi álláspont mellett, hogy a hivatalos «Wiener Zeitung»-ban ellene rosszaló nyilatkozat jelent meg. 1860-ban báró Vay Miklós főkanczellárrá neveztetvén ki, Szögyény lett mellette alkanczellárrá; de, mert a Schmerling politikájának egyikök sem akart hódolni, csakhamar mind a ketten visszaléptek, és Szögyény a magánéletbe vonult, honnan azonban 1865-ben, a Mailáth-Sennyey-féle kormányzat alatt, megint nyilvános pályára szólittatott, s Ő Felsége egyenes kivánságára Fehérmegye főispánjává lett, mely méltóságában az új alkotmányos kormány megalakitása után is megmaradt, bizonyságát adván ezzel annak, hogy az új alkotmányos korszak és a kiegyezés irányzó álláspontját ő is magáévá teszi s azt személyes szolgálatával is kész támogatni. Midőn a főrendiház 1867. április 3-ikán tárgyalta a közösügyekre vonatkozólag a képviselőháztól átküldött javaslatot, Szögyény egy nevezetes beszédben fölszólalt mellette. Fejtegette, hogy a javaslat nemzeti jogainkból nem hoz nagyobb áldozatokat, mint a milyeneket alkotmányos létünk és törvényes függetlenségünk sértése nélkül hozni lehet és szabad; másfelől a javaslat a monarkhia többi népeinek megadja azt, a mivel a pragmatica sanctióból folyó kölcsönös védelmi kötelezettségünknél fogva az ő alkotmányos alakulásuk következtében tartozunk. «Ha — folytatta — azon férfiu (Deák Ferencz) kinek e két föladat szerencsés megoldását köszönheti, már ezelőtt is, sok évi áldásteljes működésével, az ország háláját és tiszteletét magának ki nem vívta volna, ezen munkálat létrehozásával örök időre biztositotta volna magának mindkettőt». — Főispáni és főkamarási méltósága alapján állandó tagja lett a főrendiháznak, melynek 1875-ben másodelnökévé, majd 1883-ban elnökévé lett. Ekkor mondott le főispáni állásáról. 1875-ben és 1877-ben a delegácziónak, egy izben pedig a horvát regnikoláris bizottságnak is elnöke volt. Gróf Cziráky János halálával a tárnokmesteri méltóság megüresedvén, azt is Szögyényre ruházta a király. 1885 végén a főrendiház elnökségéről lemondott s az aranygyapjas rendet kapta. Báró Sennyey Pál halálával országbiróvá neveztetett ki. Ezeken kivül igen sok más kitüntetésekben is részesült hosszú élete folyamán, melyek közül legkiemelendőbb, hogy már régebben föl volt diszitve a Lipót-rend nagy keresztjével és a Szent-István-rend középkeresztjével; továbbá hogy 1864 óta tagja volt a magyar tud. akadémia igazgató tanácsának. S ez utóbbi kitüntetésre külön rá is szolgált nemcsak jeles politikai szónoklataival, hanem publicistai dolgozataival is, melyek közt a főrendiház szervezéséről irt értekezése különösen értékes. Különben pedig ifjusága óta nemcsak nagyvilági, hanem valóban klasszikus müveltséggel is tündökölt.

A sorsnak eképen rá árasztott kegyei közt méltán a legnagyobbak egyikének mondható boldog családi élete. 1835-ban nősült meg, feleségül vevén Szolgaegyházy Marich István Dávid leányát, Marich Máriát, e régi nemes család utolsó sarját, kivel aranylakodalmát is megünnepelte 1886-ban, mely évben egyszersmind nyolczvanadik születése napját is megülte, mindkét alkalomból nagy megtiszteltetésekben részesülvén nemcsak tisztelői, hanem Ő Felsége a király részéről is. Egybekelésekor királyi engedélyt kapott, hogy a maga és neje családjának nevét és czimerét egyesíthesse. Igy lett a családnak mai teljes neve: *Szögyényi és szolgaegyházi Szögyény-Marich.* Boldog házasságából három fia és négy leánya származott, kik mind előkelő állásokat foglalnak el úgy a társadalomban, mint a közéletben. Fiai közül legfontosabb szerepet tölt be (az eddig *ifjabbnak* nevezett) *Szögyény-Marich László*, ki ez idő szerint monarkhiánknak a német császári udvarnál levő s itthon úgy, mint külföldön nagy tiszteletben álló nagykövete.

Szögyény hagyatékában az irodalomra, de különösen az idejebeli történelemre nézve megbecsülhetetlen értékű munka van: az ő gazdag életének az ő klasszikus stilusában megirt memoirejai. Számot tennének ezek másutt is, a hol, mint pl. Franczia országban és Angliában, egy-egy korszakról többektől is vannak és tétetnek közzé emlékiratok, s annál becsesebbek reánk nézve, a kikkel e részben vezető államférfiaink és környezetük nagyon mostohán bántak el. Szögyény emlékiratai az eseményeket, a melyeknek szerzőjük tanuja volt, terjedelmesen, historikus objectivitással, összefüggően adják elő. Az emlékiratok függelékében pedig eddig még közzé nem tett, nagy részben ismeretlen okiratok vannak. Horváth Mihály a «Huszonöt év története»-ben, Kónyi Manó, mint a «Deák Ferencz beszédei»-nek kiadója az azok mellé irt magyarázatokban s Marczali Henrik a «Legújabb kor története»-ben fölhasználták azokat. Nincs kétségünk benne, hogy a család nem fogja e nevezetes munkát elvonni a nyilvánosság elől, a melynek azt irója egyenesen szánta.

A PUSZTÁRÓL.

Bolyongok egyedül napsütött mezőben,
Keresek valamit, keresek hiába...
Oda van, vége van, elvesztette színét,
Mint a hogy gondra vált ifjuságom álma.
Bolyongok a pusztán, keresem a pusztát,
Tele vadvirággal, tele költészettel;
Furulyaszót lesek, daruszóra vágyom,
De csak egy-egy varjú kiabál rekedten.

Hová lett a nádas ezer madarával,
Fehér nympháival, szűz liliomával?
Hol van a kakukfű, hol az árvalányhaj?
Merre jár a túzok szaladó fiával?
Hol a gólyamadár, hol a darumadár?
Hová lett a gulya, merre ment a ménes?
Tiszta selyemfüvön fehéritni vásznát
Piros arczú leány mért nem jön az érhez?

Itt legelt a ménes, itt hevert a gulya,
Selyemszőrű csikó, tagbaszakadt gőböly, —
Ha télben, ha nyárban, soha sem fogyott el
A hullám az érből, a fű a mezőről.
Komor paraszt szántja most a sovány hantot,
Sehogysem boldogul ösztövér lovával,
Káromkodik hosszan, zúg a kötél-ostor,
Idetekint olykor, de köszönni — átall.

Itt volt a számadó szálütött karámja,
Este a csikós is ide-ide tévedt;
Ustön az ürühús, szalonna a nyárson,
Nyárfaerdő fája sustorogva égett.
Megjött a bojtár is tele csobolyóval:
Maradt-e még fiam? Adja még a csárda.
Összeneznek aztán, — egy a gondolatjuk:
A szomszéd határon kolompol az ára...

Itt volt a karám, itt... ma is van egy kunyhó
Kukoricza-szárból, gazzal betetőzve, —
Épen vizet merít hevenyészett kútból
A mai uraság kukoricza-csősze.
Látom este néha, hogy tüze világol,
Belebámul soká a hamvas parázsba;
Míg a mult időkbe száll sóhaja vissza:
Lesi, pirúl-e már apró burgonyája?

Suhanó ér mellett hogy pezsgett az élet!
Ide járt a falu piros fehérnépe,
Karcsu szép leányok, gömbölyű menyecskék
Szapulták a ruhát dalolva, fehérre.
Elhalt az a nóta, elmúlt az az élet,
Most tilos az érpart selyem füvén járni;
Meleg nyárderékon lopva jár egy ember
Lusta sekélyesben pióczát halászni.

Ez a *korcsma* itten *csárda* volt valaha,
Zengett a czimbalom, a sarkantyú pengett,
Mulattak a deli csikósok, gulyások,
Kocsmárosné lánya, mint az orsó, pergett.
Most egy ágról szakadt zsidó lakik benne,
Az éjet aluszsza, a napot ellopja,
Nem is csodálkozom, ha olyan a jámbor,
Mintha esztendőn át hosszunapja volna.

... Bolyongok a pusztán, keresem a pusztát.
Vége van, oda van, keresem hiába,
Elvesztette színét, elvesztette hangját,
Mint a hogy gondra vált ifjuságom álma.
Még a délibáb is, melynek tengerében
Annyiszor megfürdött álmadozó lelkem,
Elriadt; helyette sűrű homoktengert
Hajtanak a szelek köröttem, felettem.

MÓRA ISTVÁN.

A GYERMEKÜK!

Elbeszélés.

Irta SZIKLAY JÁNOS.

A szép asszony egyedül bolyong a réten, messze a várostól; egyedül, fehérben. Azt hihetnők, egy fényes, fehér felhő szállott le, az bolyong ott tétován, lassúdadon, öntudatlan lebegéssel.

Meg-megáll néha. Mintha érezné, hogy eleget járt; talán fáradt is. Nem tudja. Haza kellene mennie; megborzad a gondolattal. Tegnap óta üres a szobája, élettelenebb a koporsónál. Künn az utczán, a sétatéren sem akar találkozni az

emberekkel. Nem hiszi, hogy egy baráti arczot találhasson köztük; az egyiken gúny, a másikon káröröm, a harmadikon rosszúl szinlelt részvét. A sokaság közepette is sötét, sivár neki a világ.

A zaj bántja. Mintha hideg sirboltban járna, s a denevérek sikongása, bagoly huhogása rémítgetné folytonos lármával.

Nem mehet az emberek közé, nem maradhat közöttük. Künn a természetben, lábai alatt is foly az örökös tusa, ádáz pusztulás, de nem érzi, nem hallja; nem harsog fülébe innen is, onnan is a könnyelmű itélet: magad vagy az oka.

Hogy ő az oka, a mért nem maradhatott gyermekével. Csak egy szavába került volna (nem tegnap, hanem már régebben), s ma elégedetten hallgathatná kis fiának pajkos fecsegését, melylyel versenyt zengene szobájában az ablaktábla, a zongora, a bronz csillár, a mi oly némán mered reá ma a rideg, kisértetiesen rideg szobában.

Azt mondja saját édes apja is. Azért nem akar hazamenni ebédelni. Az őszi nap nem perzseli fehér bőrét, még rózsaszinnel sem futtatja be; de bár cserepesre perzselné, akkor sem válhatnék meg most a hervadó természettől. Rokon a lelkével sárguló, beteges színe, együtt zeng sohajtásával a lombot rázó, érdeslangyos szél.

Leül egy padra, majd felugrik idegesen. Nem látja most senki sem a nyárfasorok fái közül, a melyek alatt a kis város lakosai szoktak sétálni. Az idáig hallatszó déli harangszó tudatja, hogy otthon vannak mindnyájan. A legtöbben vidám családi asztal körül...

Egy munkásasszony jön ki a fasorból s tova siet a rétet keresztül vágó ösvényen. Kosár van bekötött fején. Ételt visz az urának a fűrésztelepre, melynek búgása az imént hallgatott el. Azután jön megint két-három asszony, egész csoport, szakadozott vonalban; mind megnézik bambán, értelmetlenül.

A fiatal, fehér ruhás asszony letép egy csomó kökörcsin-virágot, aztán hazaindul. Itt sem maradhat már egyedül, felzavarják magányából az ételhordó asszonyok.

Utközben eldobálja a violaszinkelyhű virágokat. Menjen az is veszendőbe. Minek neki a virág, a szépség, az üdeség?

I.

Szép leány volt, város dísze, fiatalság bálványa. Elkapatott szépség. Rajongott érte minden ifjú, a mig ő észre nem vette, hogy a fiatal ember közelebb akar férközni szivéhez, s nem elégszik meg azzal, hogy csöndes rajongással szemlélje. Ekkor visszautasította hidegen, kiméletlenül.

Fiatal még, játszhatik; mivelhogy nagy a bábuzásra, játszik az élő bábukkal.

Húsz éves volt mindössze. Várhat, a mig érdemesnek talál valakit arra, hogy hozzá menjen. Valami előkelő úrhoz. Nem épen szükség mágnásnak lennie, csak rangja, vagyona, társadalmi állása legyen. Ilyen nem volt a kis városban. A rangos emberek mind vének, szellemes és vagyonos fiatalok meg egyáltalában nem maradnak meg az ilyen csekély részekben. Járt fürdőbe, járt a fővárosba; két olyan góczpont, a hol a társadalom minden osztálya megfordul egy bizonyos időszakban; de visszatért lakóhelyükre, mint a régi, változatlan, szeszélyes, kevély leány, a ki ellen már-már összeesküvést szőttek a fiatal emberek, hogy meg sem tánczoltatják többet. S talán meg is cselkeszik, ha véletlenül nem olyan tekintélyes személy az édes apja. Ő tett meg, ő járt le polgármestert, papot, tanitót, megyei tisztviselőt, tüzoltóparancsnokot, s az ilyen hatalmas helyi nagyságot senki sem merte volna megbántani.

Azzal biztatták hát magukat, hogy hiszen majd megjön a Nemezis. Ez a megbizható, becsületes fúria, mely szolgálatra készen kenegeti a reménység olajával a csalódottak háborgó szivét.

Egyszer már azt hitték, hogy megjött.

Volt a kis városban állomásozó zászlóaljnak egy deli őrnagya. Legszebb férfi korában álló katonatiszt; nyalka, derék termetű, művelt, kitünő családból való gavallér. Nem ifjú már, az igaz, de az arany paszománt varázsöv, mely mögött eltünnek az évek számai.

Talán épen ő rá számit — gondolák a fiatal emberek a válogatós leányról, — azért nem vesz bennünket semmibe, a kiknek nincs sem olyan kopjás bajuszunk, sem aranysujtásos egyenruhánk, sötét pejparipánk, melyről nyolczszáz embernek parancsolgathatunk. Elkápráztatja, megkábítja a méltóság a fény után kapkodó leányok hiú lelkét.

Az őrnagy el-eljárt házukhoz, gyakrabban volt vendégük, a mi növelte a fiatal emberek és elégedetlen lányos anyák hitét, hogy csakugyan komoly szándéka van.

Egyszer azonban megjelent az őrnagy eljegyzési hirdetése. Egy özvegy bárónéval lép házasságra, egy fiatal, gazdag asszonynyal.

No, most itt a Nemezis.

A ki jobbra-balra tuczatjával mutogatta a kosarakat, kapott most akkorát, hogy beleájulhat. Bele is halhat mérgében.

De a szép leány olyan hideg mosolygással jelent meg a sétatéren és a Népkertben az nap délután, meg másnap délután, meg harmadnap, mint a minőt megszoktak nála a városiak.

Egyik-másik leány ismerőse nem állhatta, meg, hogy próbára ne tegye faggatásával.

— «Hallottad, hogy az őrnagy házasodik?»

— «Hogyne hallottam volna? felelt rá. — Nekünk mondta meg először.»

A kérdezősködő összeharapta ajkait. Ez tromf volt. De visszaadja rögtön busásan.

— «Mi pedig azt gondoltuk...»

— «Mit?»

— «Hogy tégedet fog megkérni.»

A hideg arczú szép leány elneveti magát.

— «Azt hiszem, még nem vagyok olyan érett gyümölcs, hogy száraz fára kössenek, — szólt csipősen. — Még várhatok. Olyan öreg vőlegényt elég jókor kaphatok, ha tiz esztendeig várok is. Még akkor is fiatal lennék hozzája!»

II.

Az apja nem sokat törődött azzal, megy-e már vagy nem megy a házból. Az apák nagy része különben is hajlandó arra az önzésre, hogy mentől későbben szereti kiadni a hozományt.

De nem tetszett sehogy sem a dolog az édes anyjának. Hiúságát is bántotta, hogy rendre kapnak férjet, épen nem megvetendőt, azok a leányok, a kik az övével együtt jártak iskolába. Mi lesz belőle, ha minden fiatal embert elriaszt? Volt már több udvarlója, a ki teljesen hozzá illett volna, ezeknek is kiadta az utat. Addig fog válogatni, mig vaczkorba harap.

Értésére adta ezt leányának.

— «Ha annyira szeretné, hogy elkerüljek a háztól, — nem bánom, hozzá megyek a legelsőhöz, a ki megkér».

— «Ideges túlzás. Most meg már mindenki jó lenne. Én nem ezt akarom. Láttad, hogy szabad az akaratod, nem erőszakoltalak soha sem, hogy olyan útra térj, a merre nem tetszik menned. Hanem, a mit te cselekszel, az nem fér meg a józan gondolkozással. Beteges makacsság, hóbortosság; nem tudom mi? De szerencsétlen leszel miatta, érzem.»

A leány vállát vonta, s anyja nem szólt többet róla.

Megérkezett a nyár. Tengeri fürdőbe mentek. Pusztán azért, hogy azt is lássák, változatosságot találjanak; legkevésbbé sem azzal a szándékkal, a mi a mamákat a fürdőhelyekre viszi, hogy ott juttassák leányukat főkötőhöz.

A vendéglő közös asztalánál véletlenül mindjárt az első nap megismerkedtek a nagy részben merő idegen közönség közt egy magyar fiatal emberrel.

A fiatal ember hallván magyar beszédjüket, örült az alkalomnak, hogy honfitársaival találkozhatik, mellőzte az udvariasság formáit, a mire a közös asztal és a nemzetközi fürdői szokás amúgy is feljogosította.

— «Czinczár Mihály főorvos vagyok.»

— «Én Rezei Dániel, ügyvéd. Feleségem. Leányom, Malvina.»

Malvina anyja mellett ült, anyjának jobbján Czinczár, a fiatal orvos; szemben az ügyvéd. Megbiczentették a fejüket kölcsönösen, de kezet csak akkor fogtak, mikor ebéd után a két nő fölment lakására. A férfiak még együtt maradtak a kaszinó üvegtermében. Az alkalom épen kedvező volt, hogy szükségét érezték az együtt maradásnak. Szélvész dühöngött ott künn; kegyetlen dörömböléssel csapkodták a tarajos hullámok a kőpartot. Veszett tánczot jártak a kikötőben a vitorlások árboczai; alattuk, mint a habzó lúg, úgy sistergett, tajtékzott, gőzölt a hab, melyet czafatokká tépett a szél s odacsapta, nedves bélyegnek, a nagy üvegterem falához, mely egy óra alatt vakká lett tőle. Egymás hátára kapaszkodva rohantak tova az égbolton a terhes, sötét föllegek. Köztük is folyt folyvást a tusakodás, melyik kerüljön felül, melyik alul; a nap elmenekült a tülekedő felhőszörnyek elől; sötét lett, fekete lett az egész partvonal.

Jól esik ilyenkor a lámpák világánál elbeszélgetni, politizálni, most az egyszer igazán távol a pártoktól.

Rezeiné leizent a fogadóbeli szolgától, hogy nem jönnek ma le; nagyon rossz az idő, záporzuhatagok söpörgetik az utczát, egy perczig sem biztos az ember, mikor önti egy kósza felhő nyakon; szivesen látná az urakat ott fent, teára. Lesz hideg sült, gyümölcs, sütemény; ha megelégszik vele az orvos úr, legyen szerencséje.

Megköszönte nagyon az orvos, hogy ilyen kedves társaságba juthat váratlanul.

Az ő társaságuk sziget volt a sok idegen ember közt, a kiknek nyelvét értették, de a kiknek lelke nem érthetett egyet az övékkel.

Az orvosnak tetszett a hideg komolyságával imponáló szép leány; Malvin is szivesen látta kisérőül a kellemes fiatal embert, a ki meglehetős ifjanta nyerte el a nem csekély fontosságu állást. Ez nem közönséges ember. Külseje is többet mutat a mindennapi emberek sablonjánál. Aztán van benne valami vonzó vadság, de ez teszi igazán érdekessé. Viselkedésében szintén van valami különösség, mely azonban épen nem bizarr. Ő neki talán oda tudná adni a kezét, ha megkérné. Ha nem teszi, akkor sem fog sajogni a szive utána. Akkor nem ő az, a kit vár. És várhat.

Vihar nem zajgatta meg többet a tengert, mig ők ott időztek. Néhányszor kirándultak a szomszéd kikötőkbe, a zöld szigetekre, Czinczár velük; de a tenger nem ingerkedett velük. Csöndes egyformasággal lebegtette apró hullámfodrait; csak a gőzhajó hasított fehér csipkéket a sötétkék vizen. Ezek a kis habok is eltüntek csakhamar a mély vizbe, mint mikor a kis fehér macskák szaladnak és tünnek el anyjuk mögött. Derült volt az ég, rest a levegő; embernek, természetnek semmi kalandos romantikussága.

Mielőtt elérkezett volna a fürdőzés utolsó napja, Czinczár megkérte Malvina kezét.

A szép leány nem habozott. Eltökélte már, hogy igent mond, ha felszólítja rá a doktor.

(Vége következik.)

MŰTERMEK A FŐVÁROSBAN.

Ha úgy egy negyed századdal ezelőtt meglátogattuk valamelyik magyar festőművészt, egyszerű szobában találtuk képei között. Vázlatok, tanulmányok képezték a szoba kizárólagos ékességét. Néhány egyszerű festő állvány, a szükséges eszközök, pár szék és asztal tették a helyiség összes bútorzatát. Azóta műtermek épültek s meghonosult nálunk is a szokás: mennél változatosabban, érdekesen, sőt diszesen is rendezni be a műtermeket.

Ha a jelenkor embere fáradt szellemét a szinház vagy a hangverseny-terem sokszorosan kinálkozó élvezeteivel üditheti, miért ne szórakoztatná magát a művész is műtermében a fény és árny ezernyi változataival? Az apró, játszi fények egy régi pajzson vagy sisakon, a szép Bokhara-szőnyeg mély, erőteljes szinei s a fél homályból kifehérlő szoborfej sötét talapzatával mind megannyi akkordjai a folyton rezgő színek versenyének.

A műterem egy-egy része derengő alkonyatkor sokszor volt szülője a legszerencsésebb festői gondolatoknak.

Vastagh György műtermében.

A csendes Lipót-utcza végső házai egyikében szeszélyes hajlású lépcső vezet föl a tágas műterembe. Itt dolgozik a főváros egyik legked-

veltebb s legkiválóbb arczképfestője, Vastagh György.

A tetőzet széles ablaka három művész termékeit világítja meg: az apa művei mellett két fiáéit.

Arczképek és életképek idősb Vastagh György jeles ecsetjétől, állatképek a kiváló tehetségű Vastagh Gézától s életteljes szobrok és mellszobrok ifjabb Vastagh Györgytől.

Első pillanatra látjuk, hogy itt folytonos tevékenység uralkodik. Kisebb-nagyobb képek hol állványokon, hol a falakhoz támasztva, készen, készülőben, sok értékes és érdekes holmit fednek el tekintetünk előtt.

Az egyik sarok födiszét szép női arczkép adja. Szabadban ül, fején széles szalma kalap, kezében szalagos pálcza. Rózsaszin ruhája, a háttér szürkés, levegője s a mező tompa zöld szinei kellemes összhangban olvadnak össze. A mesternek nem egy külföldi kiállításon szerzett már sokszoros dicséretet.

művész s ott markolta ki biztos kézzel e humoros jelenetet az életből.

Két szép mellszobor is diszíti a műtermet, a mestert és nejét ábrázolva. Ifjabb Vastagh György alkotása.

Vésőjét meleg érzés s a fiui szeretet vezették e kitünően sikerült alkotásoknál.

Tölgyessy Arthur műtermében.

A hullámzó Balaton mellett, Siófokon van egyik műterme a művésznek, a másik a fővárosban.

Ott a Balaton váltakozó gazdag hangúlata tölti be lelkét, emeli kedélyét, itt a ritka és becses tárgyak, értékes darabok, finom érzéssel és jó ízléssel rendezve szórakoztatják.

Egy pillantás a czikkünkhöz csatolt képre s szinte meglepetve kérdezzük: nem egy kis, de gazdag gyűjtemény közepette szokott-e dolgozni a művész? A szép mivű függő lámpa, a renaissance szekrény s a pompás faragású szék, gaz-

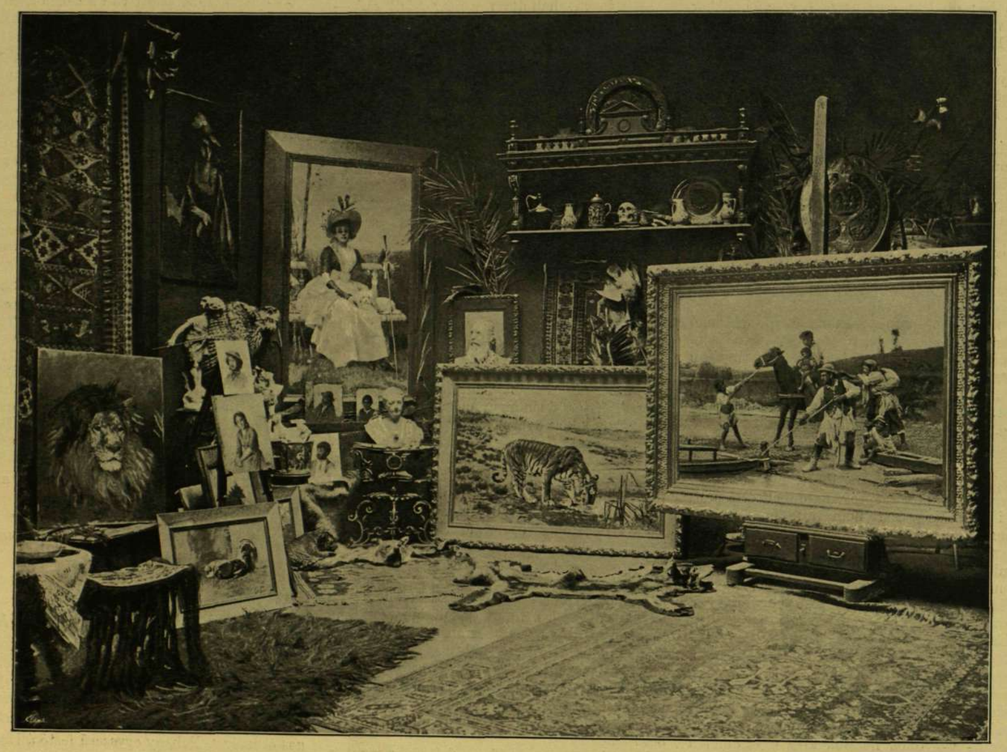

VASTAGH GYÖRGY MŰTERME. Paur Géza fényképe után.

Érdekes és erősen jellegzetes czigány tanulmány-fejek, sok élvezetet nyujtanak e genre kedvelőinek. Göndörhajú ifjak, öreg vajdák, parázsszemű, hamis czigány menyecskék hol a falon függnek, hol ide-oda támasztva szanaszét hevernek.

Majd sisakok, edények, fegyverek, pajzsok, hatalmas szőnyegek, szépen dolgozott tigris- és oroszlán-bőrök keltenek érdeket. Innet is, onnat is egy-egy oroszlán- vagy tigris fej élletteljesen erős plasztikával festve tekint reánk.

Nagy képek rámákban; itt egy oroszlán-pár nyujtózik a kopár sziklán, az alkony bizonytalan rezgő fényénél, amott a tigris lépked szomját oltani a nádas szélére.

Mindannyi az angol és német műkereskedők által keresett alkotása Vastagh Géza ecsetjének.

A téli kiállításon egy nagyobb szabású czigány életkép lesz idősb Vastagh Györgytől kiállítva. Egyike legkitünőbb alkotásainak. Czigány családot ábrázol, a mint csökönyös gebéjüket a kompra akarják vonszolni. Kitünő jellegzetes alakok, érdekes, hangulatos tiszaparti tájjal. A Tisza mellett tanulmányozott e nyáron a dagon ékített pajzs, szép munkájú fegyverek, szingazdag szőnyegek, értékes, régi s ritka hímzések, szobrok, edények, majolika-darabok mind megerősitenek e föltevésünkben.

A múlt századok műipari termékei közül érdekes ellentétül köszöntenek le a falakról a művész üde és hangúlatos vázlatai, tanulmányai. Naponként künn festve a szabad ég alatt, egész sereg vázlatot és tanulmányt készitett, s ezek révén gazdag tárházával rendelkezik az érzésnek és hangúlatnak alkotásai közben.

Bármelyikét nézzük kiállításra küldött képeinek, a természet alapos tanulmányozása, a részletek érdekes és gondos kidolgozása, a szinezés igaz volta jellemzik ezeket legjobban. Minő jellegzetes részei a Balaton vidékének a «Kenessei füzes» változatos talajával, világos és erős szineivel, a «Kenessei utcza» festőileg érdekes s eredetien épitett házaival s a «Balaton melléki udvar» egyszerű igazságával. Nagy érdeklődést keltő darabjai lesznek a kiállításnak.

KACZIÁNY ÖDÖN.

BOMBARNAC KLAUDIUS.

EGY HIRLAPTUDÓSITÓ JEGYZŐKÖNYVE.

REGÉNY VERNE GYULÁTÓL.

Franczióból fordította HUSZÁR IMRE.

(9-ik közlemény.)

IX.

Pontosan elindultunk, a szabályszerű időben. A bárónak ezüttal nem lesz oka panaszkodni. Utóvégre is értem a békételenségét. Egy percznyi késés következtében lemaradhat Tien-Tsinben a Japánba induló hajóról.

A nap szépnek igérkezik. Olyan erős szél fúj, hogy képes volna kioltani a napot, mint egy egyszerű faggyúgyertyát, — egyike ama viharos szeleknek, a melyek, mint mondják, hébe-korba a Grand-Aziatik mozdonyait is megállítják. Ma, szerencsére nyugat felől fúj és elviselhető lesz, mert a vonatot hátulról éri. Lehetséges lesz künn tartózkodni a kocsik tornáczain.

Most már nagyon szeretnék beszélgetésbe elegyedni a fiatal khinaival. Popovnak igaza volt: Pan-Sao kétségkivül valamely gazdag családnak sarja és nehány évet töltött Párisban ismeretek gyűjtése és mulatság végett. Minden bizonynyal legbuzgóbb látogatói közé tartozott a «*XX. Század*» «five o'clock-jainak» (délután öt órai thea.) Egyelőre azonban egyéb dolgom is van. Mindenek előtt a titokzatos láda lakosára gondolok. Az egész nap el fog múlni, míg nyugtalanságát elenyésztethetném. Mily aggodalmak gyötörhetik! De mivel meggondolatlanság volna nappal bemenni a podgyászkocsiba, be kell várnom az éjszakát.

Ne feledjük, hogy a programmon van még egy Caterna úrral és Caternáné asszonysággal való beszélgetés is. E részben egyébiránt alig foroghat fenn valami nehézség.

Kétségkivül sokkal kevésbbé lesz könnyű érintkezésbe lépnem a 12-dik számmal, a büszke

Faruszkiar uraságal. Ez a keleti úr nagyon begombolkozottnak látszik.

Ah! ezenkivül a legrövidebb idő alatt meg kell tudnom a mandarin nevét, a ki holtan tér vissza Khinába. Popov egy kis ügyességgel bizonyára meg fogja tudni azon perzsák valamelyikétől, a kik ő excellencziáját őrzik. Hátha valami udvari főméltóság, például a Pao-Wang, a Ko-Wang, a két Kiang alkirálya, vagy ép King herczeg maga...

Az első órában a vonat az oázon robog végig. Nem sokára megint a sivatagon leszünk. A talaj alluviál-rétegekből áll, a melyek Mervig terjednek. Meg kell szoknunk az utazás ezen egyhanguságát, mely a turkesztáni határig tart. Igaz, hogy a mint a Pamir fensíkhoz fogunk közeledni, a környezet egyszerre megváltozik. Tájképi részletek nem hiányzanak azon hegy-csomóban, melyet az oroszoknak kellett ketté vágniok úgy, a mint Nagy Sándor a gordiusi csomót

TÖLGYESSY ARTHUR MŰTERME. Paur Géza fényképe után.

ketté vágta, a mi megszerezte a macedoniai hősnek Ázsia uralmát... Jó előjel ez az oroszokra nézve.

Várjuk be tehát a Pamir fensíkot és változatos tájait. Azokon túl a khinai Turkesztán végtelen síkjai, a Gobi, sivatag homokos végtelenségei terülnek, és az utazás egyhanguságа megint újra fog kezdődni.

Az óra délelőtt fél tizenegyre jár. A reggelit nem sokára felszolgálják az étkező-kocsiban. Végezzük el mindenek előtt délelőtti sétánkat a vonat főutczáján.

Hol van Ephrinell Fulk? Nem látom a helyén, Bluett Horáczia kisasszony mellett, kitől udvarias üdvözlés után tudakozódom felőle. — «Fulk úr elment egy pillantást vetni a málhákra», volt a válasz. — Ah! hát már csak «Fulk úr», kétségkivül nem sokára egyszerűen csak «Fulk»-nak fogja szólitani.

Faruskiar úr és Ghangir a második kocsi végén foglaltak helyet az induláskor. E pillanatban egyedül vannak és halkan beszélgetnek egymással.

Visszajövet találkozom Ephrinell Fulkkal, a ki utitársához siet vissza és «yankee» melegséggel szoritja meg a kezemet. Elmondom neki, hogy már kérdezősködtem utána Bluett Horáczia kisasszonynál. — «Oh, — mondá Ephrinell Fulk, — milyen rendszerető hölgy ez és mily rendkivül ért az üzletekhez. Egyike ő azon angol hölgyeknek»... — «A kik megérdemlik, hogy amerikai nők váljanak belőluk!» egészitém ki szavait. — «*Wait a bit!*» viszonzá Ephrinell Fulk sokat jelentő mosolylyal.

A mint épen el akarom hagyni a kocsit, észreveszem, hogy a két khinainak már az étkező-kocsiban kell lennie. Tio-King orvos könyve a kocsi asztalkáján maradt.

Nem gondolom, hogy egy reporter szerénytelenséget követ el, ha ezt a könyvet kezébe veszi, felnyitja és elolvassa a czimét, a mely igy hangzik:

A JÓZAN ÉS RENDES ÉLETRŐL,
VAGY A HOSSZÚ ÉS EGÉSZSZÉGES ÉLET MŰVÉSZETE.
CORNARO LAJOS
VELENCZEI NEMES UTÁN OLASZBÓL FORDITVA.
MEGTOLDVA ANNAK LEIRÁSÁVAL, HOGYAN KELL A ROSZ VÉRALKATOT MEGJAVITANI, TELJES BOLDOGSÁGOT ÉLVEZNI A LEGKÉSŐBB ÉLETKORIG ÉS CSAK A LEGNAGYOBB AGGKOR ÁLTAL ELHASZNÁLT ÉLETNEDVNEK VÉGKIMERÜLÉSE KÖVETKEZTÉBEN MEGHALNI.
SALERNO
MDCCLXXXII.

Ez tehát Tio-King kedves olvasmánya! Ezért kiáltja hát utána nem épen nagyon tisztelő növendéke néha gunyosan a Cornaro nevet!

Nincs idöm a könyvből egyebet látni, mint a jelszót: «*Abstinentia adjicit vitam*». Az önmegtartóztatás meghosszabbitja az életet. Egyébiránt részemről nem szándékozom a velenczei nemes e bölcs tanácsát követni, — legalább a reggelinél bizonynyal nem.

A vendégeknek az étkező-kocsi asztalai körül való elhelyezkedésére nézve semmi újabb följegyezni valóm sincs. Én Noltitz őrnagy mellett ülök, a ki némi figyelemmel vizsgálja az asztal végén ülő Faruskiar urat és kisérőjét. Azon tünődünk, hogy ki lehet voltaképen ez a büszke külsejű mongol... — «Ejnye, — mondám, magamban, nevetve a saját ötletemen, — ha ez az úr csakugyan az volna, a kivel én szeretnék találkozni!»... — «Kicsoda?» kérdé az örnagy. — «A merész rablóvezér»... a hires Ki-Tsang. — «Tréfáljon... tréfáljon, Bombarnac úr; de tanácslom, hogy csak halkan.» — «Vallja meg, örnagy úr, hogy ez csakugyan a legérdekesebb egyéniség volna közülünk és megérdemelné, hogy beszédbe álljak vele!»

Csevegés közben igen jó étvágygyal eszünk. A reggeli kitünő, mert a készleteket Aszkhabadban és Dusákban kiegészitették. Italokúl theát, krimi bort és kazáni sört szolgáltak föl, húsételekül ürü-coteletteket és pompás konzerveket, csemegének izletes dinnyét, körtét és szőlőt kaptunk.

Reggeli után kimentem az étkező-kocsi végén levő tornáczra szivarozni; ugyanott rögtön megjelent Caterna úr is. A derék komikus nyilván leste ezt az alkalmat, hogy beszélgetésbe ereszkedjék velem.

Félig becsukott, szellemes szemei, borotvált arcza, álbajúszhoz szokott ajka, kaczér szakálhoz szokott álla, vörös, fekete, szürke, kopasz vagy dús hajzatu parókához szokott feje, szóval egész külseje elárulja a deszkák világában otthonos szinészt. De e mellett nyilt tekintete, kedélyes arczkifejezése, nyájas megjelenése egészen derék emberre vall. — «Uram, — igy szólit meg, — utazhatik két franczia Bakutól Pekingig a nélkül, hogy egymással meg ne ismerkedjenek?..» — «Uram, — viszonzám, — ha egy földimmel találkozom...» — «A ki párisi, uram...» — «Következőleg kétszeresen franczia, meg nem bocsáthatnám magamnak, ha kezet nem szoritottam volna vele! Tehát, Caterna úr...» — «Ön tudja a nevemet?...» — «A mint hogy kétségkivül ön is tudja az enyémet.» — «Igaza van. Ön Bombarnac úr, a «XX. Század» levelezője.» — «És teljesen szolgálatára állok önnek.» — «Ezer, sőt tizezer köszönet, mint Khinában szokták mondani, a hova épen utazom a feleségemmel együtt...» — «Hogy Sanghaiban, a franczia

szintársulatnál mint első komikus, illetőleg mint első naiva szerepeljenek...» — «De hiszen ön mindent tud...» — «Miért volnék hirlaptudósító?» — «Igaz!» — «Sőt hozzáteszem, hogy a mennyiben bizonyos tengerészi kifejezésekből következtetnem szabad, ön valaha hajós lehetett, Caterna úr.» — «Ismét igaza van, uram. Boissoudy admirál alatt szolgáltam a «*Redoutable*»-on.» — «Ez esetben csodálkozom, hogy tengerész létére nem a tengeri utat választotta.» — «Ah! lássa Bombarnac úr, ennek bibéje van. Tudja meg, hogy a feleségem, a ki elvitázhatlanul a legelső vidéki naiva s a kinek a soubrette és nadrágos szerepekben senki elébe nem evezhetne, — bocsánat, ez megint matróz-szójárás volt, — nem türi a tengert. Ennélfogva, mihelyt értesültem a Grand-Aziatik megnyitásáról, igy szóltam hozzá: «Légy nyugodt, Karolina! Ne aggódjál a csalfa és hitszegő elem miatt! Át fogunk útazni Oroszországon, Turkesztánon, Khinán a nélkül, hogy elhagynók a szárazföldet!» És milyen nagy örömet szereztem e kijelentéssel a kedves, kicsi, önfeláldozó, szóval alig találok alkalmas kifejezést e páratlan teremtésnek, a ki naiva létére a duenna szerepeket is eljátszaná, uram, csak azért, hogy az igazgatóját kisegítse a csávából! Karolina művésznő, uram, valódi művésznő.»

Igazi élvezet, Caterna urat hallgatni. «Feszül a nyomástól», mint a gépészek mondják s alig várhatta, hogy a gőzt kibocsássa magából. Bármily meglepőnek látszassék is, imádja a nejét és szeretem hinni, hogy ez az érzelem kölcsönös. A szó szoros értelmében egymáshoz illő pár ember, a kik, mint a férj mondja, soha nincsenek háborúságban, mindig jó kedvüek, mindig meg vannak elégedve sorsukkal, semmit sem szeretnek forróbban a szinháznál, főleg a vidéki szinházaknál. Caternáné és férje a vidéken följéptek drámákban, énekes szinművekben, vigjátékokban, operettekben, víg operákban, nagy operákban, fordított darabokban, látványos szinművekben, némajátékokban. Leginkább kedvelik azon előadásokat, a melyek délutáni öt órakor kezdődnek és éjfél utáni egy órakor végződnek. Játszottak a vidéki székhelyek nagy szinházaiban, a városházak termeiben, falusi pajtákban, rögtönözve, próbák nélkül, zenekar nélkül, néhol nézők nélkül is, a minek az a jó oldala volt, hogy nem kellett visszaadni a belépti dijakat. Szóval Caternáék mindenre alkalmas és használható szinészek, a kik minden szerepben megállják helyüket.

Caterna úr párisi létére kétségkivül már a hajón is a legénység mulattatója volt. A kezei ügyesek, mint a bűvészé, a lábai mint egy kötéltánczosé, a nyelvével és az ajkaival utánozni tudja az összes fa- és rézhangszereket és a mellett kifogyhatatlan műsorával rendelkezik a legválogatottabb coupleteknek, bordaloknak, hazafias daloknak, monologoknak és minden néven nevezendő nótáknak. Mindezt sűrű taglejtések kiséretében, kifáradhatatlan bőbeszédűséggel mondja el nekem, s e közben föl s alá jár és testét himbálja kissé szétvetett s nem egészen kifogástalan egyenességű lábszárain. Ilyen víg czimbora társaságában bizonyára nem fogok unatkozni. — «És hol működött ön, mielőtt Francziaországot elhagyta?» kérdém. — «Ferté-sous-Jouarreban, a hol a feleségem roppant sikert aratott, mint Elza a «Lohengrin»-ban, a melyet zene nélkül adtunk elő. De meg is kell vallani, hogy kitünő és érdekes szindarab.» — «Ön bizonyára sokat utazott, Caterna úr?» — «Elhiszem azt! Bejártam Oroszországot, Angolországot, a két Amerikát. Ah! Klaudius úr»...

Már Klaudiusnak szólit.

— «Ah! Klaudiu súr, volt idő, mikor Buenos-Ayres kedvencze és Rio-Janeiro bálványa voltam! Ne higyje, hogy túlzok. Nem! én jól ismerem magamat. Párisban gyarló, vidéken ellenben kitünő szinész vagyok. Párisban a szinész magának, a vidéken a közönségnek játszik! És milyen nagy a műsorom!» — «Őszintén gratulálok önnek, kedves földim.» — «Szivesen elfogadom a szerencsekivánatot, mert szeretem a mesterségemet. Hiába, nem minden emberből lehet szenátor, vagy... hirlapiró!» — «Ez kissé gonosz megjegyzés, Caterna úr!» mondám nevetve. — «Nem... ez tiszta igazság.»

Mig a kiapadhatatlan bőbeszédű komikus elmondta a mondandóit, egymásután haladtunk át két-két mozdonyfütty közt Kulka, Niszasurs, Kulla-Minor állomásokon és egyebeken, mindennapi szomorú látványt nyújtván, majd Bairam-Ali következett a hétszázkilenczvenötödik és Kurlan-Kala a nyolczszáztizenötödik versztjelzőnél.

— «És hogy mindent elmondjak önnek, Klaudius úr, — folytatá Caterna, — a városokban való ide-oda vándorlás közben némi csekélységet meg is takarítottunk. A málhánk fenekén van néhány éjszaki vasúti kötvény, a melyekre nagyon sokat tartok, mert biztosan jövedelmeznek és mert becsületes úton szereztük. Én Istenem, hiszen jól tudom, hogy ámbár demokratikus kormányforma alatt élünk és az egyenlőség elvét hangoztatjuk, még messze van az az idő, mikor a hősi apa a prefektus népe mellett fog ebédelni a főtörvényszék elnökének asztalánál és a prefektus az «első szendével» fogja kezdeni a tánczot a hadtestparancsnokok bálján!... Nos hát, az ember a saját kartársaival ebédel és tánczol»... — «És nem kevésbbé jól mulat, Caterna úr»... — «Nem is kevésbbé illedelmesen, Klaudius úr!» viszonzá a sanghaii szinház jövendőbeli első komikusa, végig simítván képzelt mellfodrát egy XV. Lajos korabeli udvaroncz eleganczíájával.

E pillanatban Caternáné asszonyság csatlakozik hozzánk. Igazán méltó párja férjének. Az Isten csak azért teremtette és küldte a világra, hogy együtt játszák szerepeiket az életben úgy, mint a szinpadon. Egyike azon szinésznőknek, a kik jó pajtások, s a mellett nem kényesek, sem nem gonosz nyelvűek, a kikről nem lehet tudni, hol és hogyan születtek, de azért a legjobb teremtések.

— «Van szerencsém önnek bemutatni a feleségemet,» — mondá a szinész oly hangon, mintha Pattit, vagy Bernhardt Sarahtot mutatta volna be. — «Miután az ön férjével kezet szorítottam, asszonyom, — mondám, — boldognak érezném magamat,» ha önnel is kezet szoríthatnék. — «Itt a kezem, uram,» viszonzá a naiva, őszintén, jó barátsággal és sugó nélkül. — «A mint látja, Klaudius úr, ez a legjobb asszony»... — «Valamint ő a legjobb férj», szólt a nő. — «Ezzel hizelgek is magamnak, Klaudius úr, — viszonzá a komikus. És miért? Mert beláttam, hogy az egész házasság benfoglaltatik az Evangelium következő szavaiban, melyekhez a férjeknek alkalmazkodniok kellene: a mit a feleség szeret, abból a férj gyakran eszik.»

Az olvasó elhiheti, hogy szinte megható volt látni e viszonyt, a mely annyira különbözött a szomszéd kocsiban beszélgető másik pár «tartozik és követel» viszonyától.

De ime Weissschnitzerdörfer báró egy utazósapkákan kilép az étkező-kocsiból, a hol, úgy hiszem, nem a menetrend tanulmányozásával töltötte az idejét. — «Ez a süveges úr! kiáltá Caterna, miután a báró belépett a kocsiba a nélkül, hogy bennünket a köszöntésével megtisztelt volna». — «Milyen... német!» mondá Caternané asszony. — «És ha elgondolom, hogy Heine Henrik ezeket az embereket érzelgős cserfáknak nevezte!» — «No, ezt bizonyára nem ismerte, — mondá Caterna. — Csernek elég cserfa, de érzelgős»... — «Nini, — mondám, tudják önök, miért utazik ez a báró a Grand-Aziatikon?» — «Bizonyosan azért, hogy savanyú káposztát egyék Pekingben!» viszonzá Caterna. — «Oh! nem... nem! Versenyre kelt Bly. Nellie kisasszonynyal. Harminczkilencz nap alatt akarja megkerülni a földet.» — «Harminczkilencz nap alatt! — kiáltá Caterna. — Ön talán százharminczkilencz napot akart mondani! Oh! a báró legkevésbbé sem «sportférfi»... oh! legkevésbbé sem.»

És ezzel a komikus egy rekedt klarinétához hasonló hangon elkezdte dudolni a «Kornevillei harangok»-ból az ismeretes dalt:

Bejártam kétszer a világot

és a báróra vonatkoztatva utána dúdolta:

Ő csak félig sem lesz képes!

X.

Vonatunk déli tizenkét óra tizenöt perczkor a kari-batai állomáson robogott át, a mely olaszos tetejű házaival a Nápoly és Sorrento közti állomások valamelyikéhez hasonlít. A távolban egy orosz-ázsiai tábort pillantok meg, melynek zászlóit élénken lobogtatja a szél. Elérkeztünk a mervi oázba, melynek hosszsza százhuszonöt kilométer, szélessége tizenkét kilométer és területe hatszázezer hektár... remélem, senki sem fogja mondhatni, hogy adataim nem pontosak. Jobbról, balról mindenütt jól mivelt földek, szép facsoportok, szakadatlan sora a faluknak; a fák közt kunyhók, a házak közt gyümölcsös kertek, a legelőkön juhnyájak és ökörcsordák. Az egész termékeny tájat a Murgab, — a Fehér viz, — áztatja, vagy mellékágai, és a fáczánok úgy hemzsegnek itt, mint a varjúk a normandiai lapályokon.

Egy órakor délután a vonat a mervi pályaházban áll meg, nyolczszázhuszonkét kilométernyire Uzun-Adától.

Olyan város ez, a melyet sokszor leromboltak, meg újra fölépitettek. A turkesztáni háborúk nem kiméltték meg. Ugy látszik, hajdan haramiák és rablók fészke volt. Valóban sajnálhatja a hires Ki-Tsang, hogy nem akkoriban élt. Talán Dzsingisz Khán lett volna belőle.

Noltitz őrnagy ez alkalomból a következő turkomán közmondást idézi: «Ha egy viperával és egy mervi emberrel találkozol, öld meg előbb a mervit és csak azután küldd a viperát a másvilágra.»

Szeretem remélni, hogy az újabb idők óta a viperán kellene kezdeni a dolgot.

Mervben hét órát időzünk. Lesz időm megnézni ezt a sajátszerű várost, mely az orosz közigazgatásnak kissé önkényes eljárása következtében alapos anyagi és erkölcsi átalakúláson ment keresztül. Szerencse, hogy nyolcz kilométernyi területű fellegvára, melyet Nur-Verdi építtetett 1873-ban, nem birt ellentállni a czár csapatainak. Azóta a gonosztevők egykori fészke a Kaspin túli tartománynak egyik legfontosabb városává lett.

— «Ha nem élnék vissza az ön szivességével, — mondám Noltitz őrnagynak, — arra kérném, hogy jöjjön velem egy sétára.» — «Szivesen, — felelé az őrnagy, — magam is nagy örömmel fogom viszontlátni Mervet.»

Meglehetősen gyors léptekkel indúltunk útnak. — «Figyelmeztetnem kell önt, — jegyzé meg az őrnagy, — hogy az új várost fogjuk megnézni.» — «Miért nem a régit előbb? Ez logikusabb, sőt időrendszerintibb volna»... — «Mert a régi Merv harmincz kilométernyire fekszik az újtól, azt a vonatról is csak alig fogja láthatni. Tartsa tehát magát nagy földrajzi irójuk, Reclus Elisée rendkivüli szabatos és kimerítő leirásához.»

Az olvasó nem fog veszteni a cserén.

A távolság a vasúti állomás és az új Merv közt csekély; de mily borzasztó a por! A kereskedő-város a folyó balpartján épült, — valóságos amerikai city, mely bizonynyal megnyerné Ephrinell Fulk testszését. A széles és egyenes útczák derékszögben metszik egymást; a sugárútak fákkal vannak beültetve; a keletiesen öltözött kereskedők, zsidók és minden kigondolható származású kalmárok közt élénk sürgés-forgás uralkodik; mindenütt számos tevét és dromedárt látni; emezek nagyon keresett áruczikkek, mivel a fáradalmakat igen birják; ezen állatok egyébiránt némileg különböznek afrikai fajrokonaiktól. A verőfényes és rekkenően meleg útczákon nagyon kevés nőt lehet látni. Láttam különben néhány nagyon sajátszerű női typust, félig-meddig katonás öltözetben, puhaszárú csizmákban és cserkesz szokás szerint, mellükön viselt tölténytartókkal. Azonban mindenki óvakodjék a kóbor ebektől, a hosszuszőrű éhes és nyugtalanitóan fogcsikorgató fenevadaktól. Ezen állatok a kaukázusi ebfajhoz tartoznak, és mint Boulangier mérnök állítja, nehány évvel ezelőtt egy orosz tábornokot széttéptek és megettek. «Nem egészen, — jegyzi meg őrnagy. — A csizmáit nem ették meg.»

A kereskedő-városban perzsa és zsidó kereskedők sötét lakásaikban és nyomoruságos boltjaikban árulják a hihetetlenül finom és igazán művészi szinvegyületü mervi szőnyegeket, melyeket legtöbbnyire vén asszonyok szőnek, minden minta nélkül.

Az orosz katonai telepek a Murgab két partján vannak. Ott parádéznak a czár szolgálatában álló turkomán katonák is. Szokásos hazai öltözékük mellett kék sapkát és fehér vállrojtokat viselnek és orosz tisztek parancsnoksága alatt állnak.

Egy ötven méter hosszú hid köti össze a két partot. E hidon nemcsak gyalogosok járnak, hanem a vonatok is közlekednek és a távirdai sodronyok a párkány felett vannak kifeszítve.

A tulsó parton vannak a hivatalok székhelyei. Az igen nagy számmal levő polgári hivatalnokok mindannyian az ismeretes orosz egyenruha-sapkát tartoznak viselni.

Az egész városban legérdekesebb egy tekéfalu. Merv egyik külvárosa, melynek lakosainál megmaradtak a hanyatlóban levő faj sajátságai: az izmos test, a szétálló fülek, a duzzadt ajkak és a fekete szakál. Itt még feltalálhatjuk ama helyi jelleg végmaradványát, a mely az új városban teljesen hiányzik.

A kereskedő-város egyik útczasarkán az amerikai kereskedelmi utazóval és imádottjával találkozunk. — «Ephrinell úr! — kiálték. — Az új Mervben nincs valami különös látni való.» — «Ellenkezőleg, Bombarnac úr, hiszen ez csaknem yankee város és teljesen azzá lesz, mihelyt az oroszok megajándékozzák lóvasúttal és légszeszvilágítással.» — «Majd megjön az ideje annak is.» — «Remélem, és akkor Merv igazán föl lesz jogosítva, hogy városnak nevezze magát.» — «Én, részemről, Ephrinell úr, inkább a régi városba szerettem volna kirándulni és megnézni a mecseteket, a fellegvárat, a palotákat. Kár, hogy a régi Merv kissé messze van és a vonat sem áll meg benne. Ezt valóban sajnálom.» — «Bah!» mondá a yankee. — «Én azt sajnálom, hogy ebben a turkomán országban nem lehet semmiféle üzletet csinálni! A férfiaknak olyan hatalmas fogaik vannak...» — «Igaz másrészt, hogy a nők haja gyönyörü...» jegyzé meg Bluett Horáczia kisasszony. — «Hát vegye meg a hajukat, kisasszony, és nem fog panaszkodhatni, hogy az idejét elfecsérelte.» — «A londoni Holmés-Holme ház bizonyosan meg is fogja venni, — viszonzá a derék hölgy, — mihelyt a mennyei birodalom hajkészletét teljesen elfogyasztotta.»

Erre a párocska elvált tőlünk.

Ekkor — hat óra levén — azt inditványoztam Noltitz őrnagynak, hogy ebédeljünk Mervben, mig a vonat elindulna. Elfogadta ajánlatomat, de nem helyesen cselekedett. Balszerencsénk a «Szlávia» szállodába vezetett, a mely sokkal gyarlóbb a mi étkező-kocsinknál; legalább az étlap minősége tekintetében. Különösen egy nemzeti levest ettünk, a mely aludt tejből készül és «borsts» a neve. Ezt a levest bizonyára nem fogom ajánlani a «XX. Század» inyenczeinek.

De itt eszembe jut, hogy lapomnak táviratot szándékoztam küldeni arról a mandarinról, a kinek holttestét a mi vonatunk szállítja haza Pekingbe... Vajjon Popovnak sikerült-e megtudni a nevét azoktól a népektől, a kik ezt a főrangu egyéniséget őrzik.

Sikerült; végre! Alig, hogy a pályhaház perronjára érünk, Popov elém siet e szókkal: — «Tudom a nevét.» — «Nos?» — «Yen-Lu... Yen-Lu fömandarin Pekingből.»

— «Köszönöm Popov úr!»

És nyomban a távirda-hivatalba sietek, a honnét a következő sürgönyt küldöm a «*XX. Század*» szerkesztőségének:

Merv, május 16. este 7 óra.

Grand-Aziatik vonata elindul Mervből. Dusákon átvette Yen-Lu főmandarin Perzsiából érkezett holttestét. Viszi Pekingbe...

A távirat sok pénzbe került, de el kell ismerni, hogy megéri az árát.

Yen-Lu neve azonnal elterjedt utitársaink közt és úgy rémlett előttem, mintha Faruskiar úr elmosolyodott volna a hallatára.

Pontban esti nyolcz órakor hagytuk el a pályaudvart. Negyven perczczel később a régi Merv mellett haladtunk el, de sötét éjjel levén, semmit sem láthattam belőle. Pedig van ott egy erőd, négyszögletes tornyokkal és hatalmas körbástyákkal, a mely napon szárított téglából készült, vannak sírok, paloták és mecsetek romjai; szóval találtam volna egy egész csapat régiséget, a melyek leirásának legalább kétszáz sort szentelhetnék.

— «Vigasztalódjék, — mondá Noltitz őrnagy. — Várakozása nem lett volna teljesen kielégítve, mert a régi Mervet négyszer újra építették. Igaz, hogy láthatta volna a perzsa eredetü negyedik várost, Bairam-Alit, de nem láthatta volna a harmadikat, a mely mongol volt, még kevésbbé a másodikat, a mely a mohamedán korszakban épült, legkevésbbé pedig az első korszakbelit, a melyet némelyek macedoni Sándorról Iszkander-Kalának, mások pedig Giaur-Kalának neveznek, mert eredetét Zoroasternak, a Mágusok vallása megalkotójának tulajdonítják, a ki a keresztény korszak előtt ezer évvel élt. Azt tanácslom tehát, hogy dobja a sutba a sajnálkozását.»

Csakugyan úgy is tettem, máskép nem cselekedhetvén.

Vonatunk ekkor éjszak-keleti irányban haladt. Az állomások húsz-harmincz versztnyire vannak egymástól. A neveiket nem kiáltják ki, mert sehol sem áll meg a vonat; így kénytelen vagyok azokat folyvást a menetrendben keresgélni. A nevek közt a következőket találom: *Kelcsi, Ravina* (hogyan vetődött ez az olasz név a turkomán földre?) *Peski, Repetek,* stb. Végig megyünk a sivatagon, a teljes vízhiányban szenvedő valódi sivatagon. Az oroszok kénytelenek voltak itt artézi kutakat fúrni, a melyek kellőleg táplálják a vonalon lévő víztartókat.

Az őrnagy elmondja, hogy a mérnökök csak roppant fáradságok árán birták e vonalszakaszon megkötni a homoktorlaszokat. Ha a czölöpöket nem rézsút verték volna be a földbe, a homok csakhamar ellepvén a vasútat, lehetetlenné tette volna a vonatok közlekedését. Mihelyt a homoktorlaszok e régióját elhagytuk, azonnal ismet a lapos síkságra értünk, a hol a sineket oly gyorsan lehet lerakni.

Utitársaink lassankint elalusznak és kocsink átalakul hálóteremmé.

Ekkor eszembe jut a románom helyzete. tegyek-e kisérletet ma éjjel, hogy viszontlássam? Kétségkivül, és nem csupán természetes kiváncsiságom kielégítése czéljából, hanem azért is, hogy megnyugtassam. Valóban, tudván, hogy titkát fölfedezte az, a ki megszólította a láda deszkáján keresztül, még eszébe juthatna, hogy kiszálljon valamelyik állomáson, föláldozza eddigi utazását, lemondjon Klork Czinka kisasszony viszontlátásáról, ekkép elkerülendő a vasuti társulat részéről kétségtelenül megindítandó kártérítési keresetet... Mindez utóvégre is lehetséges, és akkor az én ismerkedési kisérletem csak kárt okozott volna szegény fiúnak... Nem is említve azt, hogy ezáltal elvesztenéra a 11-dik számomat, a mely kétségkivül a legbecsesebb egész gyüjteményemben.

El vagyok tehát szánva, hogy meglátogatom még hajnal előtt. Óvatosságból azonban várni fogok, mig a vonat elhagyja Tsardsuj állomást, a hova éjfélutáni két óra huszonkét perczkor kell érkeznie. Ott félóráig fog időzni, mielőtt tovább indulna az Amu-Daria felé. Popov akkor be fog bujni a fülkéjébe és én belopódzhatom a podgyászkocsiba a nélkül, hogy valaki észrevenne.

Milyen hosszúknak tetszettek előttem az órák! Több izben csaknem elnyomott az álom. Ki is mentem két vagy három izben a tornáczra, friss levegőt szívni.

A vonat a szabályszerü perczben berobogott a tsardsuji állomásra, a mely ezerötszáz versztnyire van Uzun-Adától. A transkaspi vasut építői 1886 november vége felé, tizenhét hónappal a legelső talpfák lerakása után jutottak el a bokharai khánság e nagy városához. Innét már csak tizenkét versztnyire vagyunk az Amu-Dariától. Majd csak e folyón túl látogatok el e podgyászkocsiba.

Emlitettem, hogy a vonat egy óranegyedig időzik Tsardsujban. Nehány útas kiszáll, mert e harminczezer lakosú város az utazása czélja. Mások ismét beszállanak, de kivétel nélkül csak másodosztályú kocsikba. Ezek Bokharáig vagy Szamarkandig utaznak velünk. A perronon tehát némi sürgés-forgás támad.

Én is kiszálltam és a podgyászkocsi körül ólálkodtam. Egyszerre azt látom, hogy a kocsi ajtaja minden legcsekélyebb nesz nélkül kinyilik és ismét becsukódik. Egy ember oson ki a tornáczra és belopózik a pályaházba, a hol alig pislog néhány petroleumlámpa.

Ez az én románom... Nem is lehet más, mint ő... Senki sem látta és most már elvegyült a többi útas közé... De miért jött elő a rejtekhelyéről?... Talán élelmiszer-készletét akarja kiegésziteni az étteremben... Vagy ellenkezőleg, az-e a szándéka, a mitől féltem, hogy tudniillik megszökjék előlem?

No, ezt ugyan meg fogom akadályozni.... Megmondom neki, hogy ki vagyok... felajánlom segítségemet és támogatásomat... beszélek vele francziául, angolúl, németül, oroszúl — tetszése szerint... Azt fogom neki mondani: «Barátom, bizzék a titoktartásomban.... Én nem árulom el önt... Minden éjjel adok be önnek élelmiszereket... Elárasztom önt biztatásokkal ép úgy, mint élelmiszerekkel... Ne feledje, hogy Klork Czinka kisasszony, a ki kétségkivül a legbájosabb román hölgyek egyike, Pekingben várja önt»... stb.

Utána megyek tehát észrevétlenül. A járókelők közt nem igen forog abban a veszélyben, hogy valaki figyelmessé legyen rá. Sem Popov sem a társulat bármely más hivatalnoka nem sejtheti benne a társulat anyagi érdekeinek megcsorbítóját. Vajjon a kijárás felé fog-e menni?... csakugyan szökni akar-e?...

Nem! Csupán a lábait akarta kissé jobban kinyújtani, mint a hogy a podgyász-kocsiban teheti. A Bakuból való elindúlástól, tehát hatvan óra óta tartó fogság után, csakugyan van joga tiz perczig szabadsághoz.

A láda lakosa középtermetü ember, hajlékony és mozgékony tagokkal. Össze tudja magát húzni, mint egy macska és a ládáját aligha tartja szenvedhetetlenül szűknek. Öltözéke sötét szinű zubbonyból és nadrágból áll, a melyet öv szorít a derekához.

Szándékai felől meg vagyok nyugtatva. Viszszatér a podgyászkocsi felé, fölmegy a lépcsőkön a tornáczra és az ajtó csöndesen becsukódik utána. Mihelyt a vonat elindúl, azonnal kopogtatni fogok a ládáján és ezúttal...

Újabb akadály! Vonatunk a helyett, hogy egy óranegydig időznék Tsardsujban, három negyedóráig vesztegel. A mozdony dörzsfékein kellett valamit megigazitani. Daczára a német báró óvásainak és lármájának, csak fél négykor hagyjuk el a pályaudvart, mikor már hajnalodni kezd.

Ennek az lett a következése, hogy ha már nem látogathattam meg a podgyász-kocsit, legalább megláttam az Amu-Dariát.

Az Amu-Daria a régiek Oxusa, az Indus és a Ganges vetélytársa. Hajdan a Kaspi-tengerbe szakadt és régi medre ma is meg van jelölve a térképeken; jelenleg az Aral-tóba folyik. Lassú vizei, melyet a Pamir fensík hava és esői táplálnak, agyagos és homokos partok közt hömpölyög tova. A turkománok «folyó tenger»-nek nevezik; hosszúsága kétezerötszáz kilométer.

A vonat végig robog egy hidon, a mely négy kilométer hosszú és tizenegy méter magas az Amu-Daria legalacsonyabbb vizállása fölött. Mig a vonat áthalad rajta, a hid rezeg az ezer czölöpön, a melyek ötös csoportokban, egymástól kilencz méternyi távolságban vannak beverve. Annenkov tábornok tiz hónap alatt, harminczötezer rubel költséggel épitette a hidat, mely legnagyobb a Grand-Transaziatik összes hidjai között.

A folyó szennyes-sárga. Itt-ott nehány sziget emelkedik ki a végtelen víztükörből.

Popov figyelmeztet az őrházakra, melyek a hídpárkány mellett állnak. — «Mire valók ezek az őrházak?» kérdém. — «Ezekben külön személyzet lakik, a melynek az a föladata, hogy vészjelet adjon, ha tűz támadna rajta. Az őrök maguk is elvannak látva oltó eszközökkel.»

Ez valóban igen bölcs óvatossági intézkedés. Nem csupán a mozdonyokból kipattogó szikrák gyújtották már föl a hidat több ponton, hanem egy másik eshetőségtől is lehet tartani. Az Amu-Darián számos, nagyrészt petroleumot szállító bárka jár föl s alá, és gyakran megtörténik, hogy a kis hajók kigyúladnak és lángokba borúlva úsznak tovább. A folytonos őrizet tehát teljesen igazolva van, mert ha a híd elpusztúlna, újból való felépítése csaknem egy évig tartana és az útasok átszállitása a folyam egyik partjáról a másikra nagy nehézségekkel járna.

Végre a vonat félsebességgel átkelt a folyón. Már világos reggel van. A sivatag ismét előbukkan és el sem hagyjuk a második állomásig, a melynek neve Karakul. Ezen állomáson túl megpillantjuk az Amu-Daria egyik mellékfolyója, az «arany hordó» Zarafsán kanyarúlatait. Ez a folyó a Sogd völgyéből, ama termékeny oázisból ered, a melyben Szamarkand város tündöklik.

Reggel öt órakor a vonat a bokharai khánság fővárosában áll meg, ezerszázhét versztnyire Uzun-Adától.

(Folytatása következik.)

EGYVELEG.

* **Valóságos légvárat** készítenek a jövő évi antwerpeni kiállításra. Két ballon captivből fog állani a művészi alakú vár. Fel a várba s onnan vissza apró léghajók szállítják az utasokat.

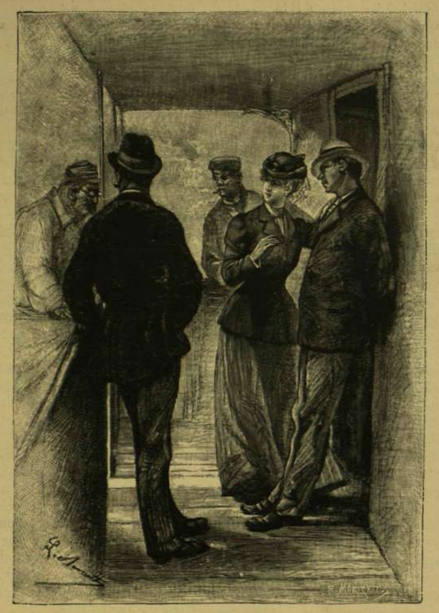

A báró kijött az étkező-kocsiból.

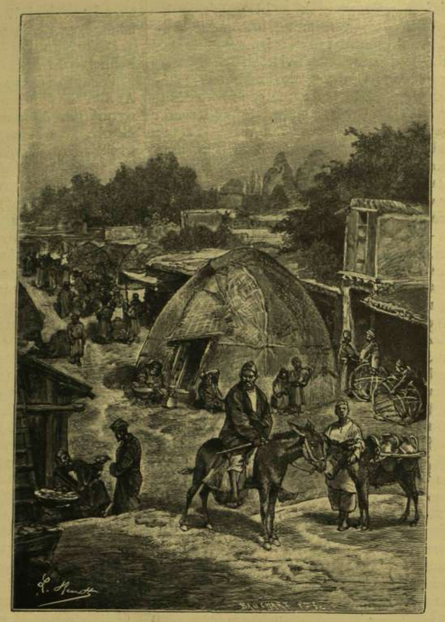

Szakadatlan sora a faluknak.

* **Az ügyvédek száma** egész Németországban 5565 s ebből a berlini kamarára 760 jut, kevesebb, mint a mennyi a budapesti ügyvédek szama. A birák száma összesen 7397.

* **A tejútban** levő tömérdek csillagból a csillagászok a legújabb időkig mintegy 20 milliót számláltak meg, s most a hires Lick-féle távcső segítségével már többet számláltak össze 200 milliónál.

* **Különös végrendeletek.** *Hodge* János angol, évi 20 shillinget hagyományozott egy szegény ördögnek oly feltétellel, hogy az ő templomában ne engedje az embereket aludni az isteni tisztelet alatt s a kutyákat kergesse ki a templomból. *Green* Henrik Melbourneben arra tett hagyományt, hogy minden évben vegyenek belőle négy szegény embernek selyemmel bélelt zöld mellényt. *Nicholson* János papirgyáros nagy vagyonát azoknak hagyta, kiknek az övével egyenlő nevük van. *Martinett* Dávid Kalkuttában azt rendelte, hogy holttestét pénzszekrényébe tegyék, hogy koporsóra ne kelljen költeni. Ugyanő öcsesének hagyta adósságait s egy barátjának áldását.

* **A katonaság láza** a kis európai államokat is magukkal ragadja. Most Belgium 130,000 katonáját nem tartja elégségesnek, hogy semlegességét megvédje s ezért a hadi létszámot 246,000 főre emeli fel.

* **Mesterséges borostyánkövet** is készítenek a Keleti-tenger partján, oly módon, hogy apró darabokat óriási légköri nyomás és 160—200°C meleg segítségével összeolvasztanak. Az így előállított borostyánt csak mikroskop által lehet megkülönböztetni az eredetitől, mely sokkal értékesebb.

* **A darázs-csipés** akkor legmérgesebb, midőn a darázs a rothadni kezdő gyümölcsből nyalánkoskodott.

* **Egy lábu bicyclista.** Budleson egy lábu amerikai nem rég 67 nap alatt tette meg velocipeden a nagy utat New-Yorkból San-Franciscóba, tehát az amerikai szárazföldön keresztül.

* **A belga nők** talán leginkább utalvák önállókeresetre az összes nők között. A különböző iparágakban Belgiumban 2.700,000 nő foglalkozik; jóval több, mint az összes női népesség fele.

* **Holttest levélborítékban.** Nem rég Gothában egy bostoni amerikainak holttestét égették el s hamvát, saját kivánsága szerint, levélborítékban postán küldték el rokonainak.

Itt még föltalálhatók a hegyi jelleg maradványai.

A vonat végig robog a Amu-Daria hidján.

«BOMBARNAC KLAUDIUS.»

BATTENBERG SÁNDOR HERCZEG.

1857—1893.

Bolgária első fejedelme, elhagyva trónját, lemondva nevéről, s ősi birtokának egy majorjáról választva új nevet — mint Hartenau gróf s az osztrák-magyar hadsereg tábornoka végezte ifju, de viszontagságos életét. E század végén, melyet reálisnak és ridegnek mondanak, a politikai életnek romantikus jelensége ő, eltelve nemes eszményekkel, lovagias tulajdonságokkal, bátorsággal, hősiességgel, a lemondás ritka szép erényével. Elme és szív kellő helyén volt nála. Népének vezetője, mikor még követni nem akarja; atyja, mikor bizalommal fordul hozzá; hőse, mikor meg kell védenie; önzetlen fia, mikor azt hiszi, hogy országának boldogulására ő az akadály és romantikus lovag, mikor a trónt elhagyva, az életben keresi osztályrészét szivének.

A szlivniczai hős csöndes családi boldogságban, a nyugalmazott katonatisztek városában, Gráczban fejezi be szép életét, még ifjan, mikor mindenki azt hiszi, hogy még szerep vár rá, s kardját nem csupán a hadgyakorlatokon vonja ki; mikor úgy tekintenek rá, mint a kinek oly változatosan kiosztott életében új korszak kezdődik, méltó folytatása az előbbinek. Ki hitte volna, hogy ez az eszes, finom diplomata, minden izében fejedelem, a ki mint egy romantikus hős emelkedett ki, a ki szeretetreméltóságával, férfias tulajdonságaival oly népszerüvé vált, ily hamar letünik. Daliás alakja is azt sejteté, hogy idők és kór ellen fog daczolni! Alig pár napig tartó betegség megölte a 36 éves férfiut.

Atyja, Battenberg Lajos Sándor hesszeni és rheini fejedelmi herczeg, rokona volt a czári családnak; orosz katonai szolgálatban is állt, s a czári udvarnál ismerkedett meg Hauke lengyel királyi hadügyminiszter leányával, a feltünő szépségű Juliával, kivel morganatikus házasságra lépett. A későbbi bolgár fejedelem regényes élete már e házasságnál kezdődött. Az ifju herczeg azonban a szász királyi kadétiskolában tanult, s aztán a porosz gárda-ezredben lett hadnagy. Mikor 1877-ben az orosz-török háború kitört, az orosz hadseregbe lépett, s végig részt vett benne. Plevna ostromakor a czár kiséretében volt. A figyelem, a kitüntetések, melyekben II. Sándor czár részesitette, bizonyitják, hogy már ekkor ki volt jelölve a bekövetkezhető változások szerepvivőjének.

A háború visszaállította Bolgáriát, a berlini kongresszus ugyan megszabdalta a tervezett határokat, de a Balkánon új szláv állam szervezkedett, mely 1879-ben az ifju Battenberg herczeget választotta meg fejedelmévé. Julius 8-ikán vonult be a régi Bolgária székvárosába, Tirnovóba. Az orosz csapatok még bolgár földön voltak, orosz tábornokok kormányoztak s ezek vezették be a fejedelmet is az uralkodás teendőibe. Oroszországnak az volt czélja, hogy Bolgária orosz protektorság alatt az orosz hatalom előőrse maradjon Keleten, Konstantinápoly küszöbénél. Sándor fejedelemnek kész eszközzé kellett volna válni. Körülvéve orosz tábornokokkal és orosz pénzből élő bolgár hazafiakkal, a fejedelem semmit sem tehetett, s az oroszok erőszakoskodása és kapzsisága által fölingerült bolgárok egy darabig bizalmatlanul fogadták. Sándor fejedelem azonban fölismerte a helyzetet, fölismerte a bolgárok szabadságszeretetét, kezdett önállóan uralkodni, megszabaditotta magát az orosz tábornokoktól, a nemzetgyülés által rendkívüli hatalmat adatott magának. Tisztában volt, hogy Oroszország a török elnyomatást a czár igájával akarja fölcserélni. Csak 1883 augusztusában szabadult meg a czár bulgáriai helytartóitól, *Szkobelev* és Kaulbars tábornokoktól s az időtől kezdte szervezni az új országot a nemzet vágyai szerint. Népszerűsége egyre nőtt, mikor pedig 1885 szeptember havában egy békés forradalommal Kelet-Ruméliát is Bolgáriához csatolta, s megmutatta, hogy a bolgár nép önmagától, függetlenül is képes cselekedni és felszabaditani testvéreit — Sándor fejedelem a nép szivében is uralkodott.

Oroszország ezt tovább nem türhette. A czár oly haragra lobbant, hogy a bolgár fejedelmet kitörültette az orosz hadsereg tiszti lajstromából, orosz rendjeleit elvette, egyszersmind Szerbiát háborura ösztökélte Bolgária ellen. Milán szerb király Ruméliának Bolgáriához csatolásában a szomszéd ország oly erősödését látta, mely veszedelmes Szerbia hatalmi állására. Gyorsan megüzente a háborut, mikor Sándor fejedelem és a bolgár hadsereg még túl a Balkánon, Ruméliában volt. A fejedelem akkor mutatta meg magát igazi erejében és nagyságában. Gyorsan ott termett a betörő ellenség előtt, mely már az országot pusztitotta. Maga vezette elcsigázott seregét és 1885. nov. 17-ikén Szlivniczánál megütközött az elbizakodott szerbekkel, legyőzte őket, visszakergette Szerbiába, nyomon üldözve a futó sereget. A szerbek föl nem tartóztathatták. Pirot városát bevette, az egész szerb sereg és Milán menekült, mikor a diplomáczia közbe avatkozott, és Sándornak békét kellett kötni.

A bolgár fejedelem most már még türhetetlenebbé vált Oroszországnak. A rubelek dolgozni kezdtek. Szófiában katonai összeesküvést szerveztek. 1886. aug. 8-ikán éjjel a fejedelmet saját palotájában megtámadták, lemondásra kényszeritették, s aztán fegyver közt kikisérték az országból. Mikor azonban az ország megtudta a történteket, nem nyugodott meg benne. Stambulov, a jelenlegi miniszterelnök és Mutkurov álltak a mozgalom élére, a fejedelmet visszahozták, hogy aztán rögtön lemondjon. A czár egy táviratából Sándor fejedelem fölismerte a helyzetet, s belátva, hogy az ő uralkodása Bolgáriát szembe állitaná a czárral, a fiatal ország nyugalma érdekében lemondott. Szept. 26-ikán történt meg a lemondás.

Visszatért Németországba. Nem sokára az a hír terjedt el, hogy III. Frigyes császár egyik leányát, Viktoriát nőül fogja venni. Bismarck állt a szerelmesek közé, s kijelentette a császárnak, hogy Németország érdekei el nem türhetnék, ha a czár ily ellensége a német császári családból házasodnék. A frigyből nem lett semmi. Később Sándor herczeg megismerkedett Darmstadtban az ottani szinház egyik művésznőjével, egy szerény leánynyal, a pozsonyi születésű Loisinger Johannával, s 1889. február 6-ikán nőül vette. Herczegi czimét letette, egyszerűn Hartenau grófnak neveztette magát. Belépett az osztrák-magyar hadseregbe ezredesi ranggal, nem régiben tábornokká nevezték ki. Katonai képességét nagyra becsülték; a király is nagy rokonszenvvel viseltetett iránta. A hadsereg egyik vezérének tekintették máris.

Rövid betegség, bélgyuladás ölte meg, kiragadva a meleg családi körből, melyben oly jól érezte magát és széttépve mind a sok reményt, melyet pályájához kötöttek.

Épen a szlivniczai csata évfordulóján, nov. 17-én szünt meg élni. Az egész müvelt világ mély részvéttel fogadta halálát. Bolgária gyászt öltött s első fejedelme hamvait haza fogja szállitani Szófiába.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCZEG FÖLDKÖRÜLI ÚTJA.

Irta a «Vasárnapi Ujság» számára egy tengerésztiszt az «Erzsébet» hajó fédélzetén.

(VIII. közlemény.)

A Salamon-szigeteken.

A trader, beszédei után, nem úgy tünt fel előttem többé, mint valami mogorva, kapzsi tengeri medve, hanem mint egy veszélyek közt felnőtt, semmitől vissza nem rettenő ősz harczos. — «Mondja, csak», — kérdezém tőle, — «gondol-e arra, mikor elődje helyét átvevé, hogy valamikor ugyanaz a sors érheti kegyedet is, mint őt?» — «Gondoltam.» — «És mégis ide jött?» — «Mondja csak, fiatal tiszt úr,» — vevé át a kérdő szerepét az ősz trader, — «gondolt-e arra, mikor a tengerészethez lépett, hogy a hajók elveszhetnek?» — «Gondoltam.» — «És mégis tengerész lett?» — «Igen, mert egyátalában nem szükséges, hogy minden hajó elsüljedjen. Sőt az igen ritka eset, különösen oly vigyázat mellett, mint a milyen a hadihajókon van.» — «Látja, ép oly szükségtelen, hogy engem egy malaitabeli benszülött nyila érjen.»

Hogy ettől az egyszerű emeretől kellett filozofiai és logikai leczkét kapnom!

— «Aztán — folytatá — én is vigyázattal

BATTENBERG SÁNDOR HERCZEG.

élek. A hálószobámban van egy tuczat puska a kellő töltésekkel; azokkal felfegyverzem a legügyesebb ugiakat és ha jönnek a malaitabeli látogatók, az ő süvöltő «*Adjon Istenüket*» durrogó «*Fogadj Istennel*» viszonzom. Különben a végsőre is el vagyok készülve. Az ágyamban mindig két töltött revolver van. Egyszer mégis csak meg kell halni; hogy hol, az mindegy.» — «Ebben talán igaza van; de hogy hol és miként *él* az ember, az nem mindegy. Nem érzi magát elhagyatottnak fajrokonai társaságának hiján?» — «Van társam.» — «Tehát házas?» — «Nem házastársam, hanem kereskedő társam van. Bob jó, bátor és erélyes fiú. Örökösen útban van a szigetek között. Ő a mi társas üzletünk mozgó, tevékeny része. Én itthon maradok a házat őrizni, mert ha én is eltávoznám, mindent kilopnának a bennszülöttek. Ni! amott közeledik a vitorlás csónakja. Ő majd érdekes dolgokat fog önnek elbeszélhetni.»

Az öreg koprát ment aszalni, Bob fiatalabb és erősebb tüdejének engedve át vendége mulattatásának feladatát. Igaza volt az öregnek; társában érdekes társalgót nyertem. Magas alak, az örökös dologtól és erőmegfeszítéstől hatalmasan kifejlett idomzattal. Lehetett valami 28 éves. Ifjúi szép vonásainak jellege, göndör, szőke körszakálla és a nap perzselő sugarai által csak alig barnított finom arczbőre éjszak-európai eredetére vallottak. Elbeszélte, hogy Finn-országból származik; de hazájába nem akar viszszatérni, mert az most idegen uralom alatt van. Inkább itt marad távol hazájától, mert itt senki sem parancsol neki; itt, a mit keres, azt saját ügyességének és bátorságának köszönheti. Élete viszontagságos, a mint azt hivatása, a szigetek közti kereskedés hozza magával. A benszülötteknek fényüzési tárgyakat árúl, becserélve azokat kókusz-diókért, békateknőkért, kagylókért és pénzért. Ez a Salamon-szigeteken használt pénz azonban nagyon különbözik attól, a mit mi szoktunk pénznek nevezni. Bizonyos vörös, fehér, vagy fekete kőnemből készített apró karikácskákból áll, melyek hosszú füzérekbe egyesítve, bizonyos pénzértéket képviselnek. Az ezen czélra használatban lévő három kőnem gyakorisága szerint hasonló értékviszonyban áll egymáshoz, mint nálunk az arany, ezüst és réz. Mutatott nékem néhány ilyen kőkarikákból készített füzért. Hosszaságuk lehetett valami 4 méter, értékük, az általuk beszerezhető árúk után ítélve, körülbelől 10—15 shilling (5—7½ forint).

Négy ilyen pénzfüzérért már lehet *egy asszonyt* kapni. A mi európai fogalmaink szerint tehát a Salamon-szigetbeliek nem igen nagyra becsülik a szépnemet. Ha azonban tekintetbe veszszük, hogy az ottani nőt legföljebb csak salamoni izlés szerint lehet «szépnek» nevezni, és hogy a nők ott inkább csak nélkülözhetetlen házi állatok számába mennek, meg hogy 4 olyan pénzfüzér általában már egy kis vagyont képvisel: akkor nem fogjuk a salamoni nők értékét becsméreltnek találni. Hogy mily megvetett állást foglalnak el a nők e szigeteken, már abból is kitetszik, hogy *halálbüntetés* alatt meg van nekik tiltva a községházakba, a férfiak gyülekezési helyiségeibe lépni.

Vannak más, nagyobb értékű pénznemek is, melyeknél a kőkarikák sorát kutya- vagy delfinfogak szakítják félbe. Mennél nagyobb ezek száma, annál nagyobb a füzér értéke. A kutyafogak közül azonban csakis az alsó fogazat két metsző fogát tekintik ékesnek; egy-egy kutya tehát csak két foggal járúl hozzá gazdája vagyonának szaporításához. E miatt némely szigeteken nagyban tenyésztik a kutyákat. Más szigeteken inkább a halászattal foglalkoznak, különösen a delfin-*fogással*, a melynek hegyes fogai, mint föntebb említők, ugyanazon czélra használtatnak. Hogy melyik bir több értékkel valamely szigeten, az természetesen attól függ, hogy melyik ritkább. Bob barátunknak mind kétféléből szép összege volt. Ő világosított fel arról, hogy a szt.-annai faluházában látott fából készített hal-minták delfineket ábrázolnak.

A benszülöttek vallásáról is tudott egyetmást mondani. Szerinte vallásuk jó és rossz démonok tiszteletéből áll. Főszerepet visz az ördög, a ki félelmen alapuló roppant tiszteletnek örvend köztük. Üdvös dolog vele lehetőleg jó lábon állni; minélfogva minden módon igyekeznek jó indulatát megnyerni. Minden faluban egy külön ház van neki építve, mindjárt a szintén vallásos jellegű «tabu-ház» mellett (erről később lesz szó). Oda viszik az ördognek felajánlott ajándékokat, a melyek a legkülönbözőbb természetűek. Mert minden termő, növő és készített lénynek, vagy dolognak elsője az övé. A tehenek első bornya, a disznó első malacza, a földöntermő első yam, vagy pisang és kókuszdió; az első csónak, melyet valaki készít, és így tovább, az mind az ördögé.

Hogy el is viszi-e az ördög a számára felajánlott ehető és nem ehető tárgyakat, vagy pedig azok valamely ördöngös úton a *főnök házába* kerülnek-e, arról Bob nem tudott eléggé megbizható adatokkal szolgálni. Hogy azonban vagy az ördognek, vagy a főnöknek igen jól megy a dolga a Salamon-szigeteken, ahhoz a föntebbiek után kétség nem férhet.

Bizonyára igen soko dalú tehetségű embernek kell lennie annak, a ki e még ősiesen idylli szigeteken egy főnök tisztét akarja betölteni. Mert tessék csak elgondolni, hogy mi mindenféle méltóságokat és hivatalokat egyesít egy magában az emberevő hatalmasság! Azonkívül, hogy teljes hatalmú uralkodó 100 vagy 200 főre menő alattvaló fölött, még főpap is. Személyesen értekezik az ördöggel. Ő hozza úgy a világi, mint a vallási törvényeket, tehát egy személyben felső- és alsó-ház és eklézsia is. Ő szabja meg az adót, ő hoz ítéletet, ha alattvalói között perpatvar van, és ő ítéli el a bűnöseket. Tehát egyúttal pénzügyi és igazságügyi miniszter, adószedő, öregbiró, kisbíró és végrehajtó is.

Egy, szintén a főnök jogai közé tartozó berendezés különösen imponált nekem. A főnöknek t. i. jogában áll akármitől akárkit *ellilani*. Egyszerűen azt mondja az illető dologról, hogy «*tabu.*» Ezen varázsszónak ugyanaz az értelme, mint a magyar «tilos»-nak. Ha egy termőföldről, kókuszfáról, asszonyról, általában akármiről azt mondja a főnök, hogy «tabu», arra lépni, ahhoz nyúlni senkinek sem szabad, csak a főnöknek. Igen gyakorlati intézmény. Mindazt, a mi «tabu», összehordják a tabu-házba; oda tilos a bemenet.

Az öreg trader által érintett emberevő történethez Bob is tudott néhány épületes adatot csatolni. A többi közt elmesélé, hogy Rubiana sziget lakosai is, hasonló érzelmektől indíttatva, a minapában ellátogattak Isabell szigetére. Ezen látogatásnak 200 isabelli lakos adta meg az árát; koponyáik most egy rubianai községház teteje alatt függnek, mint diadaljelek. Ilyenek a Salamon-szigetbeli dicsőségcsarnokok.

E szerint tehát az egyes szigetek csak ellenséges czélú közlekedésben állanak egymással. Így nem csoda, hogy a hány sziget, annyi nyelv, sőt az egyes faluk nyelvjárásai is különböznek egymástól. Valószinüleg itt is, legalább a déli szigeteken, hogy ha egyszer azok is tényleg angol birtokokká lesznek, az angol nyelv lesz közvetitő és közlekedési nyelv. Már most is nem ritkán találhatunk benszülötteket, a kik egyes angol szavakat megértenek. Feltünt előttem, hogy az angol «knoso» (tudni) helyett a spanyol «save»-t használják. Ezen szó, mint Új-Guineában is, valószinüleg a spanyol fölfedezés korából maradt meg.

Ezek azon, talán általános érdekű adatok a Salamon-szigetekről és lakóikról, melyeket Szt.-Anna és Ugi szigetek érintése alkalmával megtudtam. A ki azonban a többi szigetekről San Cristoval, Malaita, Rubiana és a többiről behatóbb és saját tapasztalásokon alapuló megbizható ismereteknek szeretne birtokába jutni, az látogassa meg maga a szigeteket! Ha meg nem eszik, könyveket fog megtölthetni tapasztalatai leirásával.

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG ESKUVŐJE MÜNCHENBEN.

Emlékezetes nászünnepet ült a Habsburg- és a bajor uralkodóház Münchenben, e hó 15-ikén. József főherczeg elsőszülött fia, *József* Ágost tartotta esküvőjét királyunk unokájával, *Auguszta* bajor herczegnővel. A nászünnepet, melyen a két uralkodóház tagjai nagy számmal vettek részt, különös fényűvé emelte királyunk jelenléte. A lakodalmi szertartások különben a lehető legzártabb családi körben mentek végbe. A mellőzhetetlen hivatalos személyeken kivül idegen alig volt jelen. Igy hozza magával részint az udvari rend, részint a helyiségek kizárólagossága.

Az említett nap reggelén a főherczegi vőlegény először leendő ipánál jelent meg, hogy nevenapja alkalmából üdvözölje; aztán az egész család a palota kápolnájába vonult misére, melynek végeztével a 3. tüzérezred zenekarának tisztelgő zeneelőadását hallgatták meg. Erre József Ágost a királyi palotába ment, honnan, miután a polgári esketést végzendő Crailsheim báró miniszternek egy értékes lakodalmi ajándékot küldött, 9 órakor megint visszatért Lipót kir. herczeg palotájába s átadott jegyesének menyasszonyi ajándékul egy falevélalakú gyémánt fejéket, meg egy hét sor gyöngyből füzött nyakdíszt. 10 óra után diszkocsik vitték a királyi palotába a jegyespárt, az örömszüléket és Ferencz Salvator főherczeget, a lobogókkal diszitett Ludwigstrassén végig, melyet sűrű népcsoportok leptek el. A királyi palotában már készen várták őket az uralkodó herczeg, királyunk Ő Felsége és a többi vendégsereg.

A násznép aztán a trónterembe gyülekezett, hol azonnal megkezdődött az egybeadás szertartása. Először törvény értelmében a polgári házassági eljárás történt, melyet Crailsheim báró bajor állami miniszter végezett, szép beszédet, majd pedig a szokásos három kérdést intézvén a jegyes párhoz. Ennek végeztével a házasságot szentesitő hivatalos okiratot állitották ki, melyet tanúkként *Lajos* és *Arnulf* herczegek irtak alá. Ez meglevén, a násznép az udvari templomba vonult az úgynevezett fekete termen és fekete lépcsőn át. Elől a vőlegény ment szülei kiséretében, aztán pedig a menyasszony, királyunk és az uralkodó herczeg által vezetve, kiket a többi jelenlevők párjával menve követtek. A násznép és a diplomácziai testület elhelyezkedése után belépett a müncheni érsek, mire a szolgálattevő szertartásmester, Malsen báró, előbb a vőlegényt, aztán a menyasszonyt a főoltár előtti imazsámolyokhoz vezette, s nyomban megkezdődött az egyházi esketés, melyet hatásos beszéd után a szokott módon végzett az érsek.

Egy óra felé ismét a trónterembe vonúlt vissza a menet, melynek élén most már együtt haladt az új pár s fogadta ott mindjárt a család és a diplomaták szerencsekivánatait.

Délután 2 óra után a fejedelmi személyek Lipót herczeg palotajába vonultak fényes fogatokon, hol 42 terítékű ebéd volt. A kiséret külön 80 terítékű lakomához ült, melynél Seinsheim gróf főudvarmester volt az asztalnagy.

Ebéd után a fiatal pár búcsút vett szüleitől és a rokonságtól s aztán Lipót herczeg és Gizella herczegnő kiséretében a vasuti állomásra hajtattak, honnan öt órakor külön vonaton Salzburgba indúltak, hogy onnan másnap József főherczeg Fiume melletti kies fekvésű kastélyába utazzanak s ott éljék le házas életük első boldog napjait.

A SANTANDERI DINAMIT-ROBBANÁS.

Párját ritkító szerencsétlenség történt november 3-án Spanyolország egyik jelentékenyebb kikötő-városában, Santanderben. Egy dinamittal terhelt hajó robbant fel s elpusztította nemcsak a hajót magát és a közvetlen szomszédságában levő más hajókat és épületeket, de jóformán az egész kikötő-várost; olyannyira, hogy igen sok háznak csak egy kis romja maradt meg.

Santander vagy más néven *St.-Andrew's* Asturia tartományban fekszik, a biskayi-öböl partján, 50—60 kilométer távolságban nyugatra Bilbaótól, mely várossal élénk összeköttetése van, különösen azért, mert oda szállítják innen a somorostrói vasbányák termékeit, hogy azután Angliába vigyék. A városnak pár héttel ezelőtt még körülbelől 50,000 lakosa volt s ujabb részei egészen nagyvárosi jellegűek voltak. Különösen dicsérik régi góth székesegyházát és egy nagy volt zárdát, melyben főiskola is volt. A régibb utczák szük házain spanyol-mór építési mód szerint fa-erkélyek állottak s földszinten boltok sorakoztak egymás mellé.

A szerencsétlenség nov. 3-án, pénteken délután történt. Egy Bilbaóból jövő «Cabo Machichaco» nevü gőzös, mely a kikötőben horgonyzott, meggyúladt s az abban levő nagymennyiségü robbanó szer is felrobbant. Hiteles adatok szerint a hajón 200 métermázsa dinamit

volt, melyről a hatóságoknak nem adtak tudomást; ezenkivül számos más robbanó szer, körülbelül 600 hordóval. Ez a rendkivül nagy mennyiségü gyúanyag, mihelyt felrobbant, egy pillanat alatt tönkre tette a hajót és környékét. A tengerparti kikötő (El Muelle) épületei a szó szoros értelmében tönkre mentek. De nemcsak ennyiből állt a pusztulás. A nagy rázkódás következtében a tenger hullámai kiöntöttek a városra; a felrobbant hajó égő darabjai egyszerre több épületet borítottak lángba. Oly hirtelen történt mindez, hogy menekülni sem lehetett az embereknek s több százan pusztultak el egy percz alatt. Később a zürzavarban nem voltak képesek a tüzet oltani, annyival kevésbbé, mert a város tüzoltósága nagyon rossz karban volt s táviratilag kellett a szomszéd városokból segitséget kérni, de mig ezek megérkeztek, legalább száz ház égett le, köztök a Mendez Nunez nevü utcza csaknem egészen. A szerencsétlenségek zürzavarában a legtöbb helyen még az értékesebb tárgyakat sem tudták megmenteni, olyannyira, hogy már az nap este közel 20 ezer embernek nem volt fejét hová lehajtania. Épen a robbanás pillanatában egy vasut robogott be az állomásra, mely szintén elpusztult s ez a vonat az óriási rázkódás következtében meggyúladt s az utasok egy része benne veszett el nyomorúltan. Különösen szomorú a kikötő vidéke. Az Assisi Szent Ferenczről nevezett hatalmas zárda, az Audiencia palota, a Hotel Continental ma alig felismerhető romok.

A szerencsétlenség bajainak orvoslására megtörtént minden lehető. A városi hatóság folytatja működését, segélyező bizottságok alakultak s már megkezdték az új építkezéseket is. Mind a mellett sok idő telik el, mig a nagy szerencsétlenség rombolásának legalább a nyomait eltüntetik.

A REFORMÁTUS ZSINATRÓL.

A magyarországi reformált egyháznak 1891 deczember 5-én Budapesten megnyilt zsinata, mely három ülésszak alatt végzett munkálkodás után tárgyalásait 1892 deczember 5-én befejezte, a múlt héten, egy év leforgása után, ismét összes az azok figyelembe vételével átalakitandó munkálat a miniszter közvetitésével újra terjesztessék föl Ő Felségéhez megerősités végett, miut a az egyházalkotmányi szervezet jóváhagyását a szóban forgó észrevételeken kivül mi sem gátolja.

Ezeknek az észrevételeknek tárgyalása és a kivánt módositások megtétele végett hivta össze az elnökség ismét a zsinatot f. évi november hó 14-ik napjára, Budapestre. Az üléseket ez úttal nem Pestmegye székháza közgyülési termében, hanem a budapesti református főgymnázium Lónyay-utczai épületének nagy termében tartották. November 13-án volt az előértekezlet, s 14-én nyilt meg a teljes ülés. A kormány által ajánlott módositásokat a zsinat minden vita nélkül elfogadta. A kormány ugyanis a zsinati munkálatnak különösen olyan részleteit kivánta módosittatni, a melyek önnálló országos törvényekkel ellenkeznek, a melyek tehát e törvények kellő tekintetbe vétele nélkül voltak szövegezve. Ezt a tévedést a zsinat is belátván, minden ellenmondás nélkül kész volt a kormány által kivánt, az egyházalkotmány lényegét különben sem érintő módositásokat megtenni.

A zsinat a szükséges módositások szövegezésére azonnal bizottságot küldött ki azzal az utasitással, hogy munkálatát már a másnapi ülésen mutassa be.

A november 15-iki ülésen a kiküldött bizottság jegyzője, Mitrovics Gyula, sárospataki theologiai tanár, csakugyan elő is terjesztette a módositott pontokat, melyeket a zsinat egyhangulag elfogadott.

Ezután a zsinat részéről a királyhoz küldendő hódoló küldöttség tagjai választattak meg, s miután már az előbbi napon tartott ülésen megbizatott az elnökség, hogy a zsinati törvények megerősitése után azok kihirdetéséről gondoskodjék, *Tisza* Kálmán világi elnök megköszönte a zsinati képviselőknek az ülésen való megjelenést, majd *Szász* Károly püspök az elnökségnek mondott köszönetet, s *Kún* Bertalan egyházi elnök zárószavaival és imádságával befejeztetett a zsinat negyedik és utolsó ülésszaka is.

A zsinat befejezte alkalmából érdekesnek tartjuk bemutatni olvasóinknak a zsinat elnökségét nehány zsinati képviselővel együtt azon fény-

Tury Gyula eredeti rajza.

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG ÉS AUGUSZTA BAJOR KIRÁLYI HERCZEGNŐ ESKÜVŐJE MÜNCHENBEN. — Az egyházi szertartás az udvari kápolnában.

képek alapján, melyet a tanácskozás helyszinén a reform. főgymnázium nagytermében megbizottunkkal vétettünk föl s melynek másolata lapunk jelen számában látható. Képünkhöz a zsinatot jól ismerő tollból veszszük a következő följegyzéseket:

Az elnökség asztalánál, képünk bal szélén *Kún Bertalan*, a tiszáninneni ref. egyházkerület püspöke, a zsinat egyházi elnöke ül, ki nagy buzgalommal vett részt a zsinati tanácskozásokon, kivévén az 1892. évi november és deczember hónapokban tartott harmadik ülésszakot, mikor betegsége miatt nem jelenhetvén meg, Pap Gábor, dunántúli ref. püspök és zsinati alelnök, helyettesitette. A 75 esztendős ősz püspök már túl van lelkészségének 50 és püspökségének 25 éves jubileumán, de azért, mint képe is mutatja, még mindig jó erőben levő ember.

Mellette van *Tisza Kálmán*, ki mint a zsinat világi alelnöke, a gyöngélkedő és alig egyszer-kétszer megjelent báró Vay Miklós helyett a tanácskozásokat vezette. Tisza Kálmánról még leghevesebb ellenségei is mindig elismerték, hogy kitünő elnök. Olyan higgadtsággal, olyan tapintattal tudja vezetni a tanácskozást, olyan kitünő érzéke van a határozatok rövid, világos kiderítésére, hogy párját ritkítjal

Az asztal mellett ülő többiek mind hivatalból voltak tagjai a zsinatnak: *Szász Károly*, a dunamelléki püspök, ki mindenik ülésszakban élénk rész-

vett a tanácskozásokban, széles körű tapasztalatokon alapuló nézetei mellett azzal a fiatalos lelkesedéssel szónokolva, mely őt rendkívüli elfoglaltsága minden terén jellemzi; gr. *Tisza Lajos*, a dunamelléki egyházkerület főgondnoka, ki tehetségeit nagy buzgalommal érvényesíti egyháza ügyeinek érdekében; *Szász Domokos*, az erdélyi egyházkerület nagy tevékenységű püspöke, ki a zsinaton bár ritkán, de a nagy kérdésekben mindig fölszólalt; mellette kerületének főgondnoka, *báró Bánffy Dezső*, a képviselőház elnöke, s a ref. egyházi ügyek buzgó bajnoka; s végül *Kiss Áron*, a tiszántúli egyházkerület agg püspöke, mint egy ősz patriárkha, vállain hosszú évsor nehéz terhével bár, de szemeiben a még mindig élénk tűz lángjával.

Túry Gyula rajza.

Auguszta bajor herczegnő szülőháza és lakóhelye Münchenben, a Leopoldstrassén.

Az asztalnál ülők mögött állók karát — Kun Bertalan mögött — *Tóth Sámuel* nyitja meg, ki egyházkerületében, a tiszántúliban, és a zsinaton is a jegyzői toll vivője s mindenik helyen közmegelégedésre tölti be szerepét; mellette a zsinati jegyzőségben tisztársa, *Mitrovics Gyula* áll, ki mint jegyző, mint tanár s mint egyházi író, egyaránt megállja helyét, ő mellette dr. *Kolozsvári Sándor*, a kolozsvári tud. egyetemen a magyar magánjog jeles tanára, úgy a jogi, mint az egyházi irodalomnak buzgó munkása, ki szintén jegyző volt a zsinaton, valamint a rajta túl álló *Véghely Dezső* is, Veszprémmegye közkedveltségű alispánja, a dunántúli ref. egyházkerület aljegyzője, a veszprémi egyházmegye gondnoka és e hivatalai mellett jeles történetbúvár; valamivel mögötte gróf *Degenfeld Lajos*, nógrádi főispán, ki a zsinaton mint a dunamelléki egyházkerülethez tartozó vértesaljai egyházmegye küldöttje volt jelen, s ki szintén meleg érdeklődést tanusít egyháza ügyei iránt; kissé előtte emelkedik a *Szunyogh Szabolcs* karcsú alakja, ki a zsinat harmadik s negyedik ülésszakában szintén jegyző volt; valamivel hátrább *Bernáth Elemér* áll, a kassai kir. tábla tanácselnöke s az egyházi közélet tevékeny harczosa; előtte *Karap Ferencz*, budapesti kir. táblai nyugalmazott tanácselnök, ki jogi természetű kérdések tárgyalásánál a zsinat legszivesebben hallgatott szónoka volt, mert előadásának világossága, s nagy jogtudománya a legszövevényesebb ügyekben is kellőleg tud tájékozást adni; után a *Uray Imre* következik, ki a képviselőházból, hol a függetlenségi párt tagja, a zsinatba is hozott egy kis ellenzéki szellemet, s többször felszólalt magyaros zamatú, tüzes beszédekben; mellette áll *Isaák Dezső*, orsz. képviselő, a szathmári ref. egyházmegye gondnoka, a ki erős magyar érzésben is társa Uraynak, csak beszédjében csöndesebb amannál; a sort a kolozsmegyei alispán, *Gyarmathy Miklós* alakja zárja be, ki ritkán emelt ugyan szót a zsinaton, de mindig választékos előadás és higgadt, éles felfogás jellemezték beszédét.

A zsinat tagjainak nagyrésze természetesen leszorúlt a képről, de érdekesnek tartjuk, hogy ebből az alkalomból, visszapillantva a lefolyt tanácskozásokra, rövid szavakban rámutassunk egy nehány kiválóbb zsinati képviselőre, kik a református egyház történetének eme fontos időszakában kiválóbb szerepet vittek.

Legelső sorban az agg *báró Vay Miklósról*, közéletünk e tiszteletre méltó alakjáról, a magyar református egyház Nesztoráról emlékezünk meg, ki mint az államot, úgy az egyházat is már hetven év óta szolgálja, egyenlő hűséggel s tevékeny buzgósággal s még az 1881/2-iki debreczeni zsinaton kezdettől végig elnökölt és még a most befejezett zsinatot is az 1891. év deczemberében, mint annak elnöke megnyitotta s csak hajlott korával járó gyöngélkedő állapota kényszerítette rá, hogy az elnöki széket Tisza Kálmánnak engedve át, távolból kisérje figyelemmel a tanácskozásokat.

Egyházi részről *Pap Gábor*, dunántúli püspök viselte a zsinaton az alelnöki tisztet, ki lelkesedéstől áthatott szavaiban nyilatkozó tehetségét több alkalommal érvényesítette a tárgyalásokban, s mint elnök a zsinat harmadik ülésszakában.

A jegyzői karhoz tartozott még az említetteken kivül *Szilády Áron*, a dunamelléki egyházkerület főjegyzője, Halas város nagytudományú papja, ugyancsak jegyző volt a zsinat két első ülésszakában *Tisza István*, orsz. képviselő, a fiatal nemzedék egyik kiváló tehetségi tagja.

A püspökökön és az említett főgondnokokon kivül még hivatalból volt tagja a zsinatnak *Horthy István*, a tiszántúli egyházkerület helyettes főgondnoka, ki maga is keveset beszél, magáról is keveset beszéltet, de túl a Tiszán mégis mindenki tudja, hogy a milyen jó gazda a maga szép birtokán, épen úgy buzgólkodik egyháza ügyeinek előmozdításában. A zsinatban is fel-felszólalt, fontosabb kérdésekben.

A választott képviselők közül is meg kell említenünk nehányat, — első sorban gróf *Degenfeld Józsefet*, Hajdúmegye és Debreczen város főispánját, ki a zsinatnak különösen második ülésszaka alatt vezérszerepet vitt, mikor ugyanis az egyház-alkotmánynyal foglalkozván a zsinat, szőnyegre került többiközt a konventi tagoknak a presbyteriumok helyett kerületi gyülések által választása, valamint az a kérdés, hogy az eddig az egyházmegyei és egyházkerületi közgyüléseken intézett közigazgatási vitás ügyek egy felállítandó külön közigazgatási biróság hatáskörébe utaltassanak, — s mely kérdések tárgyalásánál két hatalmas párt bontakozott ki teljes erővel és a nagy meghasonlás közepette Degenfeld József volt az említett biróság felállítását és a kerületi választást sürgető többség összetartó vezére.

A választott tagok sorában ott láttuk továbbá *Baksay Sándor* solti egyházmegyei esperest, a «Gyalogösvény» szeretetreméltó vándorát, Homeros édes ajkú tolmácsát; *Szilágyi Dezső* igazságügyminisztert, a ki azonban hatalmas vitatkozó tehetségét a zsinaton nem kívánta érvényesíteni; *Szabó János* békés-bánáti esperest, a ki a tiszántúli egyházkerületben a mult évben lefolyt püspök választás alkalmával egy tekintélyes párt jelöltje volt a megválasztott Kiss Áronnal szemben, s a ki üres óráiban a zenemővészet és költészet múzsáinak is áldoz; az ősz *Antos Jánost*, a dunamelléki egyházkerület gondnokát, ős székely családjának az alföld rónájára, Abonyba származott ivadékát; a jeles történettudóst, *gróf Kuún Gézát*, az erdélyi egyházkerület egyik főgondnokát. A választott képviselők közt foglaltak még helyet; *Hegedüs Sándor* orsz. képviselő, a kiváló publiczista, kinek nevét egyházi téren nemcsak általánosan ismert tevékenysége tette emlékezetessé, hanem néhány gazdag alapítványa is; *Szász Gerő*, az erdélyi egyházkerület főjegyzője, ki úgy az egyházi szónoklat, mint a költészet terén egyaránt népszerűségnek örvend; *Beöthy Zsigmond* v. b. titkos tanácsos, nyugalmazott kir. táblai tanácselnök, a magyar református egyháznak báró Vay Miklós után a legrégibb idő óta működő érdemes egyházi tisztviselője. Föl kell még említenünk *szentkatolnai Cseh Ervint*, Szerémmegye főispánját, ki az alsó baranya-bácsi egyházmegye buzgó gondnoka s legközelebb a debreczeni és kolozsvári fakultásokra tett 1000—1000 korona alapítványával áldozott egyháza s a közmivelődés oltárain; továbbá *Szeremlei Sámuel* hódmező-vásárhelyi lelkészt, kit a békés-bánáti ref. egyházmegye küldött a zsinatra, mely egyházmegyének főjegyzője és szorgalmas történetbuvár; *Szeremlei József* hajdu-böszörményi lelkészt, az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegyének hivatását lankadatlan szeretettel teljesítő esperesét; *Széll Kálmán* nagy-szalontai lelkészt és esperest, ki egyházi, iskolai és társadalmi téren egyforma buzgalommal működik; *Szilassy Aladár* pénzügyi közigazgatási birót, ki fáradhatatlan egyháza ügyeinek érdekében, mint a tolnai egyházmegye gondnoka, a budapesti egyház presbytere, az ottani ref. gymnázium igazgató tanácsának a ref. ifjusági egyesületnek elnöke; *Géresi Kálmán* debreczeni tanárt s jeles történetbúvárt, a protestáns tanügy egyik leglelkesebb és leghivatottabb munkását; *Fejes István* sátoraljaújhelyi lelkészt, az ismert nevű költőt, ki a zsinat tanácskozásain szintén kiváló szerepet vitt. Tagjai voltak még a zsinatnak: *Darányi Ignácz*, orsz. képviselő, a dunántúli egyházkerület központi ügyésze, a budapesti egyháztanács buzgó tagja s egyik gondnoka; *Koncz Imre*, vértesaljai esperes, ki a régi jó táblabirák immár kivesző typusára emlékeztet; *Ujfalussy Sándor*, Szathmármegye főispánja, ki az utóbbi 26 esztendő alatt családjából már a negyedik egyházmegyei főgondnok; *Antal Gábor* ácsi lelkész, azelőtt pápai tanár, kiváló szónok; *Révész Kálmán*, előbb pápai tanár, most kassai lelkész, a nagynevű Révész Imre debreczeni lelkész fia, a jelesebb egyházi irók egyike, ki a dunántúli egyházkerület főiskolája részéről volt képviselő a zsinat első felében, de időközben Kassára költözvén, zsinati mandátumát letette; *Lukács Ödön*, nyiregyházai lelkész, felső-szabolcsi esperes, szintén jeles egyházi iró és jeles szónok, ki a szépirodalom terén is sikerrel működik; *Váró Ferencz*, a nagy-enyedi Bethlen kollégiumban igazgató, a magyar nyelv és irodalom tanára, ki az iskolaügyi irodalomban maga is jó nevet szerzett, s ki a zsinaton mint az erdélyi egyházkerület tanárainak majdnem egyhangulag választott képviselője volt jelen; *Váradi Gábor*, ki a megyei közélet, a politika és az egyházi ügyek terén kifejtett működéséről egyaránt ismeretes.

Túry Gyula rajza.

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG ÉS AUGUSZTA BAJOR KIRÁLYI HERCZEGNŐ ESKÜVŐJE MÜNCHENBEN. — A fiatal pár bevonulása a diadalkapu alatt.

A fölemlítetteken kívül még számos tagja volt a zsinatnak, kik nagy buzgalommal, odaadással működtek közre abban, hogy a zsinat előtt álló munka minél sikeresebben, minél teljesebben bevégeztessék. Most már nagyon közel van az idő, hogy a hozott törvények, királyi megerősítést nyerve, a magyarországi reformált egyházi életben átvegyék jelentékeny szerepüket, s az egyház tovább fejlődésének, fölvirágozásának hathatós előmozdítói legyenek.

JÓKAI JUBILEUMA.

A nagy költő műveinek nemzeti kiadására nagyon örvendetes módon érkeznek a megrendelések az ország minden részéből. A jubileum végrehajtó bizottsága nevében b. *Eötvös* Loránd fölkéri mindazokat, kik a végrehajtó bizottságot támogatni sziveskednek, hogy a náluk eddig történt aláirások számáról levelező lapon értesítsék a bizottságot, az iveket pedig további gyűjtés céljából megtartani kegyeskedjenek. Az értesítést a biztos tájékozás végett kéri a bizottság, miután az ünnepély napja (jan. 6-ika) közeledik.

Komárom, Jókai szülővárosa, különös fénynyel fogja megülni nagy fiának jubileumát. A budapesti ünnepre a város külön deputácziót küld, aznap a várost fellobogózzák és este kivilágitják. Megrendelik a nemzeti díszkiadás egy példányát. A város példányát rendelte meg. A bécsi *Magyar Királyi Testőrség* nevében gróf Pálffy Andor, a testőrség kapitánya, szintén előfizetett egy peldányára. — A *marosvásárhelyi királyi itélőtábla* biróí kara a tábla könyvtára részére rendelt meg egy példányt.

A belvárosi takarékpénztárhoz újabban a következő megrendelések érkeztek:

Erdélyrészi Magyar Közmivelődési Egyesület, Kollárszky István (Remetz), Eperjesi Bankegyesület (Eperjes), magyarországi szimbolikus nagypáholy, Bittó István, Deutsch Sándor (Deutsch Gábor és József czég), gróf Andrássy Aladár, herczeg Eszterházy Miklós (Bécs), Losonczi Takarék és Hitelbank, Eva Lajos, a pesti zsidó nőegyesület választmányának hölgytagjai, a pozsonyi kir. kath. főgymnázium ifjusági könyvtára, a nagykikindai gymnázium igazgatója, gróf Zselenszky Róbert (Ujfaln), Palóczi Horváth István (Orkény), Orczy Gyula (Heő-Bába), Inárcsi Farkas Elek (Nagy-Kőrös), ifjabb báró Wodianer Albert, Soós Jenő (Ischl), Eperjesi Takarékpénztár, dr. Schmidt Gyula (Eperjes), Lányi Gyula ügyvéd (Pozsony), Luczenbacher Jenő, Hirsch Sandor, Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank, Posch Gyula, Pannonia Magyar Viszontbiztosító Intézet, Magyar Orsz. Központi Takarékpénztár, Grötschl Imre, özvegy Saxlehner Andrásné, báró Schossberger Zsigmond, Wolfner Tivadar, Szegszárdi Takarékpénztár, Feszty Gyula, Pauer Imre, Magyar Leszámitoló és Pénzváltó-Bank, dr. Székely Miksa, Thék Endre, Redlich, Ohrenstein és Spitzer, Engel Pál, Bernáth Ignácz. Első m. *részvényserfőző*, Lánczy Leó, Acsádi Béla (Bács-Topolya), dr. Hadzsi János orvos, Kohner Zsigmond, özv. Szathmáry-Király Pálné (Felső-Zsolcza), Pap Gábor ref. püspök (Rév-Komárom), Flatt Viktor főispán (Ujvidék), Szlávy Imre közjegyző (Ujvidék), Wertheimer Jakab (Pécs), gr. Károlyi-Csekonics Margit, a fővárosi VIII. ker. Józsefvárosi Kör, Gorove Jánosné szül. Noszlopi Stefánia, Magyar Általános Takarékpénztár Részvénytársulat, Frankl József (Frankl és Társa czég), Ganz és Társa vasöntöde- és gépgyár-részvénytársulat, Magyar mérnök- és-épitész-egyesület, dr. Kohner Adolf, Kohner Agoston, Nagy-Kanizsa város tanácsa, Schwarcz Ferencz (Puszta-Bucsa), Röser Miklós, Szatmári kereskedelmi és iparbank, özv. Domonyi Brüll Miksáné, a kegyes tanitó-rend központi könyvtára, lovag Wechselmann Ignácz, Weiss Berthold, gróf Majláth György, Piry József (Apatin), a győri állami főreáliskola igazgatója, Gebé Viktor (Ungvár) (2 példányra), Natter Ferencz, gróf Schönborn-Buchheim Károly (Schönborn-Mallebern), Szontágh Pál (Horpács), Zichy Antal, Nemzeti kaszinó (Szabadka), Szabadkai Takarékpénztár és Népbank, özvegy gróf Károlyi Gyuláné. Ugovics Pál (Petheőfalva), Bálint Sándor és Kohner Henrik, Aradi polgári takarékpénztár, Nagy-Szalonta városa, Veszprémi káptalan, Rohonczy Gedeon, lovag Lederer Sándor, Rimamurány-Salgótarjáni vasmű részvénytársaság, Brüll Armin, Miskolczi zsidó nőegyesület, Csigó Pál, herczeg Eszterházy-könyvtára (Kis-Márton), Lenkei Lajos (Pécs), Türr István tábornok (Páris) és Rakovszky István, a legfőbb számvevőszék elnöke.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Jókai újabb művei. A Révai-testvérek kiadásában Jókai újabb műveiből kettő jelent meg egyszerre. Az egyik: «*Jocus és Momus*» már második kiadást ért most. Apróságok, ötletek, adomák gyüjteménye. Jókai páratlan elbeszélő hangja és derült humora gyönyörködtet benne, Ára 1 frt. A másik két-kötetes regény: «*A két Trenk*», melyet nem régiben közölt egyik politikai napilapunk. Mária Terézia és nagy Frigyes korából van meritve tárgya, s hőse a híres pandur-ezredes. Ára 5 korona.

Mikszáth Kálmán összegyüjtött munkáiból a Révai-testvérek két nagy kötetet adtak közre ismét. Mindenik már *harmadik kiadás*, a mi legjobban mutatja, mennyire olvasott iró Mikszáth. «*Pipacsok a buzában*» czime az egyik gyüjteménynek, a másiké pedig «*Nemzetes uraimék*», s mind a kettő elbeszéléseket és rajzokat foglal magában. Egy- egy kötet ára 4 korona.

«**Jetti**», képek, történetek, írta *Petelei István*. Singer és Wolfner kiadása Budapesten. A szerző az újabb irodalmi generáczióhoz tartozik, s az elbe szélő irodalomban határozott helyet biztosított magának már kezdetben. Egészen bírja az előadás figyelmet lekötő titkát, egyszerű tárgyai számára könnyen talál formát; embereit röviden jellemzi, s az elmondani valókkal nem hosszadalmaskodik. Uj kötetében egyszerre mint regényíró és apróbb rajzok írója mutatja be magát.

«Jetti» épen felét foglalja el Petelei e kötetének, s utána még nyolcz rövid elbeszélés és rajz következik. «Jetti» egy zsidó lány története, a ki ott hagyja vén apját, s elmegy Berói Tamással a már pusztulásnak indult nemesi kuriába, ott balkézre a Tamás felesége lesz, de beleszeret a másik Berói-fiú, Miklós is, az pedig törvényes feleségévé szeretné emelni. A testvérek és a lány küzdelme, ki Miklós felé kezd vonzódni, az öreg zsidó gyűlölködése: ezek mind sok erővel, drámai hévvel vanak megírva, s életet, indulatokat festenek. Bizonyos, hogy az utóbbi időkben annyira fejlődött elbeszélő irodalomban is teljes joggal kér figyelmet. Tovább olvasva a kötet apróbb rajzait is, ezekben is egészséges írói képességek nyilatkoznak s nincs egy sem, mely érdeklődésünket közönyösen hagyná. Az írónak azonban nincs tágasabb köre. Csaknem mindig a pusztulásnak indult erdélyi udvarháznál találjuk. Ezek sok gonddal küzködő emberei az ő hősei. «A nagyasszony is» egy múlt időből — mely jobb volt — fennmaradt emlék; «A vén

Tóth Samu. Mitrovics Gyula. Kolosváry Sándor. Véghelyi Dezső. Degenfeld Lajos gr. Szunyogh Szabolcs. Bernáth Elemér. Karap Ferencz. Uray Imre. Isaák Dezső. Gyarmathy Miklós.

Kun Bertalan. Tisza Kálmán. Szász Károly. Tisza Lajos. Szász Domokos. B. Bánffy Dezső. Kiss Áron.

A REFORMÁTUS ZSINAT ELNÖKSÉGE. — Erdélyi M. pillanatnyi fényképe után.

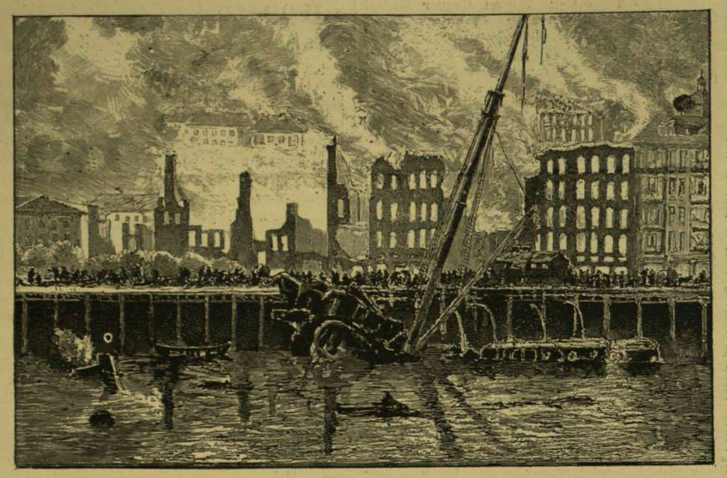

A SANTANDERI DINAMIT-ROBBANÁS. — A rakpart a robbanás után.

nemes» pedig már helyét sem találja a pusztulásban, s portáról portára vándorol, úgy élősködik. A színhely, az alakok nem igen változnak, s az «Én utczám» (mely czím alatt négy rajzot kapunk) csakugyan körülbelül megszabja az író látkörét. Ezt a kis világot, ezt az «utczát» hamar ki lehet meríteni. De viszont erős tulajdona az írónak, hogy a kisvárosi élet jelenségeit, szokásait, észjárásait, embereit megfigyelte, s bírja festeni sokszor egy-két rövid vonással. A könyv ára 1 frt 50 kr.

A természettudományi könyvkiadó vállalat 1893—95-iki sorozatából megjelent a nyáron Herman Ottó jeles műve «Az északi madárhegyek tájáról», most pedig egy újabb kötet dr. *Szabó* Józseftől: «*Előadások a geologia köréből*», 201 képpel.

A hírneves tudósnak az 1892-ik év telén tartott sorozatos népszerű előadásainak gyűjteménye ez, gazdagon és díszesen illusztrálva, egy nagy kötetben. Tizenkét fejezet foglalkozik a geologiával, külön-külön tárgyalva a földet, vizet, a szárazat, a föld melegét, a vulkáni tevékenységet, a föld anyagát, a föld történelmét, az alakulás korszakait, a föld kérgét. A geologia egész tudományát, kutatásait megismerheti ebből az olvasó és pedig világos, vonzó előadásban. A számos illusztrácziót mellett még egy geologiai színes térkép is tájékoztat. A természettudományi társulat ismét becses művel gazdagította tudományos irodalmunkat, oly művel, mely igazi eszköz a természettudományok népszerűsítéséhez.

Csillagászati olvasmányok, Flammarion Camille összes műveiből fordította *Feleki* József foktői ref. lelkész. Kiadta az Athenaeum-társulat. A természettudomány, kivált pedig a csillagászat ismeretének terjesztése körül szerzett nevet Flammarion, s műveit gyorsan lefordítják idegen nyelvekre, mert a szépen, poétikuson iró szerzőben, kit még fiatal korában választott tagjául az Academie Française, a közönség tudóst lát, és szivesen hagyja lekötni figyelmét az élénk fantázia által, melyben jóval több a csapongó képzelet, mint a pozitiv tudás. De eleget mond mindig a felhőn túli más világokból, hogy fogalmat alkothassanak magoknak a csillagokról, a bolygókról, az égről mindazok, kik nem csillagászati pontosságot, hanem átalános ismereteket és tájékozást kivánnak. Feleki jókora gyűjteményt állított össze a szépen beszélő Flammarion műveiből, köztük hangulatos rajzokat az éjről, az estről, a csillagos égről, a napról, a holdról, a hulló csillagokról. Kellő tájékozást nyujtanak azok a czikkei, melyek a csillagászat történetét adják elő Kopernikustól korunkig. A kötetben több illusztrácziót is van. Ára 3 frt, diszkötésben 4 frt.

Kossuth iratainak előfizetői közt számosan téves felfogásban vannak az előfizetési feltételekre nézve. Azok ugyanis, kik 3 frttal előfizettek, nem tudják annak magyarázatát, hogy miért kell a most megjelent negyedik kötet átvételekor újból 3 frtot fizetni. De az előfizetés nemcsak a IV., hanem mindhárom újabb, tehát a IV., V. és VI. kötetre szól. E három kötet előfizetési ára együttesen 12 forint. Ez előfizetési összeg négy egyenlő (3 forintos) részletben törlesztetik. Három forintot fizettek előre, és ugyancsak három-három forintot fizetnek a negyedik, később majd az ötödik és hatodik kötet átvételénél. Igy kerül össze négy háromforintos részletben a nagy hazafi újabb munkáinak előfizetési ára.

Század vége. Szatirák, czimű kötet jelenik meg karácsonyra Hornyánszky V.-nál. A munka irója *Ujváry* Béla, kinek egyik szatiráját a pozsonyi Toldy-kör jutalommal tüntette ki. A kötet 10—11 ívre fog terjedni, fűzve 1 frt 20 krajczárért, diszkötésben 2 frtért, amateur kiadásban 3 frt 50 krért lesz kapható. Előfizetési pénzeket a szerzőhöz kell (Sopron) küldeni.

Magyar Árion. Dr. Harrach József ismert zeneiró és tanár, e czim alatt bocsátotta közre két füzetben a *vegyeskaru énekek* gyűjteményét iskolai használatra. Magában foglalja a legrégibb egyházi dalok, balladák, műdalok, népdalok egész tárházát. A szerző valamennyi kulturnemzet kiváló zenealkotásait belé foglalta e gyűjteménybe. Hazai szempontból azonban az is nagy értéket biztosít e gyűjteménynek, hogy ebben ama régi szép és történelmi becscsel biró magyar dalok (a 17. és 18. századból) is megvannak, a melyek — sajnos — nagyon is kiszorultak a modern és bizony nem mindig igazi zenei becscsel biró dalok túlságos térfoglalása folytán. Szép hangszereléssel tette Harrach e dalokat élvezetessékké. Az instrumentált és négy hangon irt dalok mind szöveggel vannak ellátva és többnyire a zongora vagy harmóniumkiséret is ott van mellettük. Iskolai használat szempontjából a lehető legmelegebben ajánlható e két füzet. Kapható minden zeneműkereskedésben. A partitura ára 1 frt 50 kr; egyes szólamok füzeteinek ára 65 kr.

Tört remények, jellemképek és egyéb tárczalevelek; írta *Zilahy* Ágnes, kiadja Becsky László.

A 136 lapra terjedő kötet egy csomó apróság gyűjteménye, nagy tarkaságban. Elmélkedések, elbeszélések, genreképek, ötletek, egy-egy jellemrajz, tréfa váltogatják egymást, olykor háztartási czikk is előfordul. A vidéki élet szokásai, ismert alakjai gyakran föl-fölelevenülnek. A könyv megnyeri az olvasó érdeklődését, mert Zilahy Agnes írói tehetség, mint voltak fivérei is, Károly és Imre, kik oly korán elhunytak, irodalmunk kárára. Élénken gondolkozó elméjét mindenfelé jártató, ez életben sokat meglátó írónő, épen nem érzelgős, hanem reális, noha elég érzés jár tolla nyomán. A női írók elmaradhatatlan sajátsága, a pongyolaság is megvan a könyv negyven-ötven olvasni való apróságában következetesen. Mindezek évek során a hírlapokban szétszórtan jelentek meg. A «Tört remények» czím azt látszik mutatni, hogy a szerzőnő az irodalom iránti szép reményekkel nyúlt tollhoz, melyet azonban később reális irányba fordított, s megírta a több kiadást megért «Valódi magyar szakácskönyv»-et. «Tört remények» czímű könyvének ára 1 frt s megrendelhető a szerzőnél, koronaherczeg-utcza 22. szám.

Naptárak. Az *Athenaeum* nyomdai társaságnál a következő naptárak jelentek meg az 1894-iki évre:

Nagy Képes Naptár eléggé ismeretes bő tartalmu, változatos olvasmányaival, országos czimtárával (221 lap ez magában). Irodalmi része, az év történetének feldolgozásán kivül, több jó iró tollából ad közleményeket, Jókaitól is egy humoros történetecskét: «Kuglóf» czimmel. A naptár ára 1 frt. Ugyancsak a nagy naptár szövegével s képeivel jelent meg, de Tiszti czimtár nélkül az *Athenaeum kis Képes Naptára*, ára 50 krajczár. *A Kossuth naptár*, Kossuthra vonatkozó közleményeket tartalmaz, ára 30 kr. A *Petőfi naptár* Petőfinek három illusztrált versén kivül közöl egy kis irodalmi tanulmányt «Petőfi és Arany» czimmel; ára 30 krajczár. A *Magyar földmivelők naptára* a gazdasági élet több ágára vonatkozó utmutatásokat közöl, ára 30 kr. Az *Athenaeum Dalos Nép Naptár*-ában több dal van kottával, Petőfinek egy pár illusztrált költeménye, stb. ára 30 kr. A *Zóna-naptár* ára 25 kr. A 20 kros *Kalandos Mese Naptár* a nép számára készült. — *Mokány Berczi* naptára az 1894-ik évre «*Rebesszer*» czimen jelent meg, 142 blattal és külön műlepedőkkel, — mint a czim mondja. Minden oldalon legalább egy-egy karikatura, Jankó Jánostól. Homicskótól, Lakostól vagy Schliessmantól. Két külön melléklete közül az egyik Budapest legujabb térképe, tréfás illusztrácziókkal, melyekből az tünik ki, hogy Budapesten milyen sok a korcsma és mulatság; a másik melléklet divatkarikaturák. Százötven lapon végig tart a sok vidámság, ötlet, elmésség; a legtöbb apróság, de annál sziporkázóbb. Ára 1 frt.

Megjelent továbbá: «*Kneipp-naptár*» szerkesztette dr. Baján Miksa; kiadja Gerő és Kostyál kenyvkereskedése. Ára 50 kr. A Kneipp-kura kézi könyve. Minden hónapnak megfelelőn van valami az öntözésről, aztán «Hasznos tudnivalók a Kneipp-féle vizkura és életrend körül.» «József főherczeg és a Kneipp-kura», írta dr. Baján M. «Érdekes betegségi esetek», Kneipp plébánostól, képek Wörishofenből, stb. A naptár tartalma megismertet a Kneipp-kurával, s kép is sok van hozzá.

Tárcza-naptárok. A *Pallas*-társulat tárczába való két kis naptárt adott ki: *Tárcza-naptár*, jegyzéklapokkal; ára 24 kr; *Pénztárcza-naptár*, vászonra nyomva, ára 20 kr. Ifj. *Csáthy Károly* debreczeni könyvkereskedése is kiadja már 23 év óta mindig megjelenő apró tárcza naptárait, s ezek ára 15—30 kr. közt váltakozik, a kiállítás csinossága szerint.

Uj napilapok. December közepén a fővárosban egyszerre két politikai napilap indul meg; az egyik «*Hazánk*» czimű lesz s egy részvénytársaság adja ki; a másik «*Magyarország*», mely a függetlenségi párt elveit képviseli, szerkesztője *Holló* Lajos országgyülési képviselő.

Uj zeneművek. *Forrai* Miklós «Libapásztor» czimű operettjének keringőjét adják ki közelebb *Rózsavölgyi* és *társa*. Ára 2 korona. Ugyancsak Rózsavölgyiék adták ki Boskoitz F. Le Mirliton czimű zeneművét, ára 1 korona 50 fillér, és egy «Ungarische Lider» in Form leichter Fantaziestücke bearbeitet für Vidine czimű «magyar» dalt Oskar Riedingtől. Ára 2 korona. *Bárd* Ferencz zeneműkereskedésében. «*Százegy legszebb magyar népdal*» czimen népdalgyüjtemény jelent meg. Valamennyit Palotásy Gyula irta át és tette le czigányos modorban zongorára. A dalok mind el vannak látva szöveggel. A gyüjtemény egy harmada egészen új, eddig ki nem adott magyar nótákból áll. A kötet kiállítása csinos és ára 1 frt 20 kr.

Az operaszinházban a «*Bajazzo*» nov. 23-iki előadásán jelen volt e szép kis dalműnek most mindenütt ünnepelt szerzője, *Leoncavallo* Ruggero olasz zeneköltő is. Az nap érkezett meg Bécsből, a hol szintén nagyban ünnepelték; délután gr. Zichy Géza intendánshoz volt hivatalos. Az előadást az intendáns páholyából nézte végig. A közönség nagy tüntetéssel fogadta, s felvonások után vége hossza nem volt a kihívásoknak. Leoncavallo másnap már visszautazott Bécsbe.

Szigligeti emlékezete a népszinházban. Nov. 25-ikén ötven éve, hogy Szigligeti «*Szökött katona*» népszínműve a nemzeti szinházban színre került. A népszinházban a jubiláris évfordulón szintén a «Szökött katonát» adják, a népszinház személyzete pedig délután kivonul a kerepesi temetőbe, s megkoszorúzza az író sírját.

A téli kiállítás a műcsarnokban nov. 24-én nyílt meg a nagy közönség számára. A műcsarnok összes termei zsúfolásig megteltek szebbnél szebb művekkel.

A kiállításon majdnem minden magyar művész részt vett az ismertek közül. A kiállítók közt vannak *Munkácsy*, *Papp Henrik*, *Halmi*, *Eisenhut*, *Bihari*, *Zemplényi*, *Grünwald*, *Vastagh* György, *Spányi*, *László*, *Kimnach*, *Tornay*, *Peske*, *Ferraris*, *Margitay*, *Pállik*, *Kacziány*, *Hollósy*, *Túry Gyula*, *Neogrády*, *Háry*, *Illés*, *Nadler*. A külföldet *Siemiradszky*, *Van Leemputten*, *Firle Walter*, *Sinibaldi*, *Verstraete*, *Viniegra*, *Stuck Benlinre*, *Normann*, *Courtens*, *Mesdag* stb. képviselik. Szobrokat küldtek *Zala*, ifj. *Vastagh* György, *Köllő*, *Szárnovszky*, stb. stb.

A kiállításon résztvett **120** magyar művész **240** művel, ezzel szemben a németek, belgák, francziák, spanyolok és olaszok, lengyelek, hollandok sőt amerikaiak számszerint **124**-en **203** művel. A kiállítást esti órákban 68 villamos ívlámpa világítja.

Költemények. Irta Juhász István, Budapest 1893. Nem mi jegyezzük meg először s mi sem először teszszük, hogy a fiatal költőknek egyátalán nem válik előnyükre az a mohóság, a melylyel zsengéiket kötetbe gyűjtve a nyilvánosság elé vinni

sietnek. Sikerről álmodoznak, mely szárnyat ad költői emelkedésüknek, pedig egy-egy ilyen kötet inkább ólomsuly, mely földre húz, s később, még sokáig gátolni fogja az emelkedést. Juhász István, a mint nehány verséből látjuk, tehetséges ember, de ha szigorú kritikát gyakorol vala magával szemben, gyűjteményéből annyi sem maradt volna meg, a mennyi egy egészen vékony füzetket megtölthet s bizonyára belátta volna, hogy tanácsosabb verskötetének kiadását akkorra halasztani, mikor nagyobb és jobb készletből válogathat.

Mindjárt a kötet elején egy csomó népdalt találunk. Annyiban népdalok, hogy többnyire elég elevenen lüktet bennük a magyar rythmus; de máskülönben szerző a népköltészet lelkébe nem tudott behatolni s a népi naiv közvetlenség helyett affektált naivságot önt dalaiba s gyakran szépérzékünket, de olykor még erkölcsi érzékünket is bántja (pl. «Czirmol egyre») van sok olyan fajta apró verse, a milyeneket Göthe «Epigrammatisch» czímmel jelölt meg; de ezekben nem valami nagyon sok az elmésség s az epigrammai él többnyire tompa. A valódi epigrammokkal is megpróbálkozik, azonban distichonai példátlan rosszak s szinte csodálkozunk, hogy szerző, ki általában meglehetős formaérzéket árul el, annyira nem képes érteni és érzeni a klasszikus formák rythmusát. Szerelmi dalai közt van sok csinos; de költészete ott legigazabb, ott legközvetlenebb, a hol a családi érzelmeknek ad hangot pl. «Megfogott az átok», «Hazafelé» és «Otthon» czimű költeményekben. Figyelmet érdemel azonban a kötet azért is, hogy jó harmadát kisebb elbeszélő költemények: regeképek, románczok, balladák képezik; szerző tehát olyan műfajokban is megpróbálja erejét, melyekhez több komolyság és tanulmány szükséges, mint a köznapi lirai ömledezésekben. A tanulmány kétség kivül meglátszik, sőt néha túlságosan is érezzük az előképek hatását. Ez aránylag kisebb baj, kezdőtől nem kivánunk valami nagy önállóságot, nagyobb hibának tartjuk, hogy a ballada szükszavúságát és rohamosságát a homályossággal véli helyettesíthetni és hogy túlságos előszeretettel fordul az excentricus tárgyak felé. Egyik balladájában pl. egy kis öt éves gyermek sir, jajgat az utczán. A nép összecsődül körülötte, egy anyóka ölbe veszi s kérdi, mi baja, zokogva mondja el a gyermek, hogy anyját meggyilkolták; erre elájul, a nép pedig elrohan, csak egy marad mellette, egy «mord alak», ez ölbe kapva szalad vele ki a városból. A gyermek eszmél, megismeri a férfiban anyja gyilkosát. «Gyilkos!» kiált s öklével tolja el. A gyilkos döbbenve térdre hull, Istenhez foháskodik, igéri, hogy megjobbul, csak adja neki e fiút. A fiú hosszan nézi őt, kis szivét lágyulni érzi:

«Elsohajtja: Szegény anyám!
S reá borúl: Oh légy atyám!»

Ilyen képtelen történetből bajos élvezhető verset csinálni. Többi románcz- és ballada-féle versei között sem találunk egyet sem, mely a szigorúbb kritikát kiállaná s inkább csak a törekvést méltányolhatjuk, nem pedig a sikert. A mű ára 1 frt; mutatványúl közöljük belőle az alábbi költeményt.

Otthon.

Kisded nyájas hajlék tágas mezőségen,
Itt nyugoszom újra lombjaid csöndjében.
Puha pázsitodon, lugosodba járok,
Cseresnye-fáidról hullnak rám virágok.

Egy éve mulott már, egy éve mióta
Nem láttalak kis lak. Terepély diófa
Beh meglombosodtál! Te bokor, te cserje,
Mint hajdan, ágadon madárdal csicserg-e?

Zöld akáczok aljan szorgosan a méhek
Hordják a köpübe mezőrül a mézet:
A kaptárok előtt repdesnek karajba,
Zümmögve, zsibongva oldalra nyilalva.

Kimegyek a rétre s messze elbolyongok,
Felém integetnek az ismerős dombok.
A berek, a fűzes ép olyan, mint régen,
Bóbitás fürjike dalol a vetésben.

Amott a lapályon, cseplyés-bokros páston.
Legelteti nyáját s dalolgat a pásztor.
Mellette elmegyek, jó napot mond halkan,
Ismerősek voltunk, jó barátok hajdan.

Botjára hajolva néz szembe a széllel,
Göndör haja vállán szellőbe leng szélylyel
Sötét szemeiben ott ragyog a remény,
De föléje borul a bánat feketén.

A pirosló alkony hazafelé int már
Az ősi nagy hársfa hivogatón himbál.
Zugó lombjaival ráborul a házra,
Levelein fénylik a nap ragyogása.

Permetezz oh! áldás, permetezz a házra,
Boruló ágaddal född be, född be hársfa,
Zengedezzen rajtad örökös madár-dal,
S öröme rezegjen sziveinken által.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 20-iki ülésén több érdekes tárgy fordult elő. Az elnöki helyet *Szász* Károly foglalta el.

Zichy Antal jelentést tett a Széchenyi-bizottság kiadványainak most megjelent VII. kötetéről, melylyel *Széchenyi összes műveinek* teljes kiadása veszi kezdetét. Elsők a hirlapi czikkek, melyek a kellő magyarázatokkal két kötetet tesznek. Az elsőczikkek az 1828-iki «Felső-Magyarországi Minerva»-ban jelentek meg, a Dunaszabályozásról. Ez a kötet ugy mutatja be Széchenyit, mint a magyar zsurnalisztika megteremtőjét. Hirlapi czikkei felölelik akkori összes közéletünket, társadalmi, gazdasági, politikai törekvésünket. A kötet 1843-ig terjed, ezt másik kötet fogja követni, mely 1848-ig irt hirlapi czikkeit, polemiáit gyűjti össze. — A nagyérdekkel hallgatott előadás után *Télfy* Iván ismertette a legujabb görög irodalmat; *Pecz* Vilmos pedig «Az analógia az új görög szavak képződésében» czimű értekezést adott elő, végül pedig *Kunos* Ignácz értekezett harmadik kisázsiai útjáról. Három évvel ezelőtt Izmidből, ott, a hol Thököly sirja van, Eszkiserig ment többnyire szekeren és lovon; Eszkiserből Kiutahjára, a magyar szabadságharcz menekültjeinek egykori székhelyére. Az érdekesebb Kossuth-legendákból egynehányat be is mutatott a felolvasó, nemkülönben nehány dalt, melyek a régi magyar világra vonatkoznak. Bejárta az egész vasuti vonalat, mely a főváros Hajdár-pasa nevü városrészéből kiindulva Izmiden és Eszkiseren át egész Angoráig huzódik. Az egész vidéknek, főleg pedig a nagyobb városoknak néprajzi és nyelvi leirása után kiemeli azt a kultur-hatást, melyet a vasutak tettek a kisázsiai népre és földjére. A bejárt vidékeknek népköltészeti adatait is összegyüjtötte, melyek az akadémia kiadásában jelennek meg.

A földrajzi társaságnak az utóbbi napokban két ülése volt. Egyiken *György* Aladár tartott felolvasást «Bihar alján» czimmel, a Bihar-hegységet és lakóit ismertetve. A Bihar-hegységet tizezer kilométernyi nagy kiterjedésén kivül az is jelentőssé teszi, hogy keleti Magyarország főfolyói, a hármas Körös, Szamos s az Aranyos itt erednek. A hegységet maig is csak kevesen ismerik, mert belsejébe csak két meredek, fárasztó út vezet. Az elzárkozottság meg is látszik a népen, a mely szegény és tudatlan. A lakosság száma mintegy 200,000, ezek közül csak tizezer a magyar. A faluk a hegyek közt szétszórtan, sokszor 10—12 hegyre is építve, fekszenek, s Topánfalva nagy kerületben csak egy valóságos falu létezik. A vad hegyi élet és elzárkozottság állandóvá teszik az uralkodó magyar faj elleni gyülöletet. Itt keletkezett a Hóra- és Kloska-forradalom, itt vérzett el Vasváry Pál; innen indultak ki Janku és társai a szabadságharcz alatt borzasztó munkájukra. A nép szegénységét fokozza az erdők pusztulása. Itt az ideje, hogy erre a vidékre több gondot forditsunk. A felolvasást nagy érdeklődéssel fogadták.

A másik felolvasó ülést a földrajzi társaság nov. 23-ikán tartotta *Erődi* Béla elnöklete alatt. *Berecz* Antal bemutatta *Salvator Lajos* főherczeg legujabb munkáját a «Lipári szigetekről», melyet a társaságnak megküldött. A főherczeg a hét Lipári szigetről ugyanannyi kötetet irt, a melyek közt most a két első, a Vulkano és Salina szigetekről szóló jelent meg a szerző sajátkezű, gyönyörű kivitelü rajzaival. Ugyancsak *Berecz* olvasott fel *Hanusz* Istvánnak «Változások az éghajlatban» czimű terjedelmes dolgozatából egy részletet, melyben azt bizonyítja, hogy

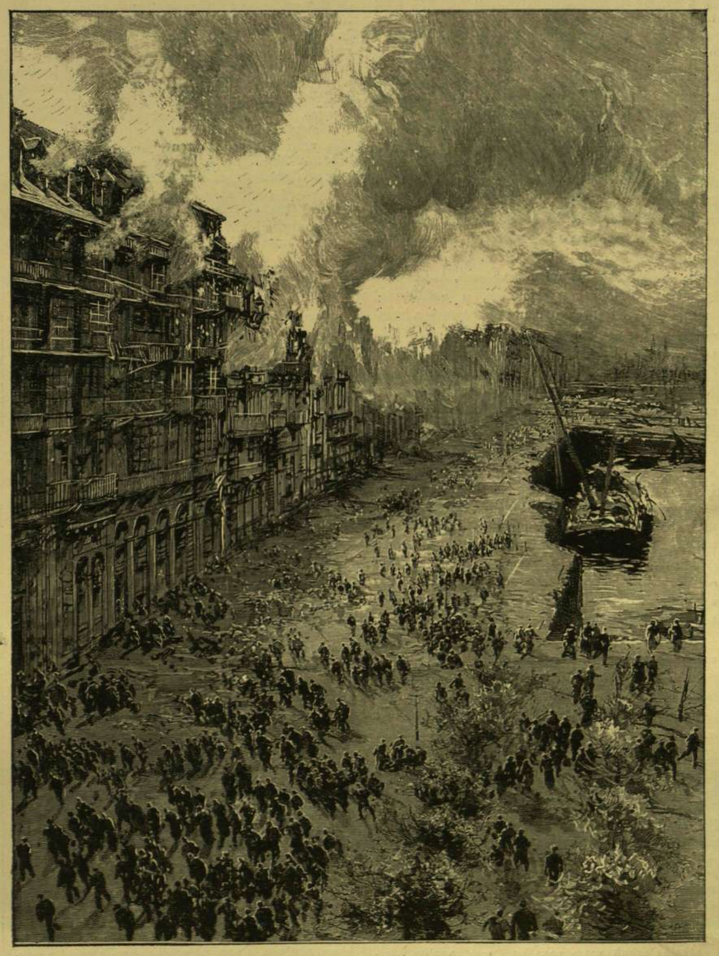

A SANTANDERI DINAMIT-ROBBANÁS. — A Mendez-Nunez út a robbanás után.

földtekénk éjszaki része hidegedik, a déli pedig melegül. Utoljára maradt ifjú *Jankovics* Béla, a ki «Utazás Indo-Khinában» czimmel ott szerzett tapasztalatait olvasta fel.

Csokonai emléke. A debreczeni *Csokonai-kör* felolvasó üléseinek uj sorát e hó 17 én kezdte meg, Csokonai Vitéz Mihály születése évfordulóján, Csokonai arczképének leleplezésével. Az ünnepélyt a főiskolai kántus nyitotta meg a «Tihanyi viszhang» eléneklésével. Azután *Vértesi* Arnold, a kör elnöke tartott megnyitó beszédet, majd egy rajzát, «Margitka az apáczák intézetében» czimmel olvasta fel. *Géressy* Kálmán főiskolai tanár «Milleniumi gondolatok» czimen olvasott fel dolgozatot, *Komlóssy* Arthur Csokonai egy eredeti érdekes levelét mutatta be, *Jánossy* Zoltán főiskolai szenior pedig költeményt szavalt. Végezetül *Vértesi* bemutatta a közönségnek Csokonai arczképét, melyet a kör festetett meg Kovács János odavaló festővel. A leleplezett kép előtt a kántus elénekelte Csokonai legszebb dalát, a «Reményt.»

MI UJSÁG?

Két főherczeg levele Jókaihoz. *József Ágost* főherczeg menyegzője alkalmából *Jókai* is elküldte szerencsekivánatait mind a boldog fiatal párnak, mind az örömszülőknek. *József Ágost* főherczeg nov. 19-én, Fiumából válaszolt a levélre, köszönetet mondva a jó kivánatokért, s említve, hogy nagyobb tengeri utra készül, meg akarván mutatni nejének a tengert bájaival és talán kellemetlen oldalaival. *József* főherczeg hosszabb levélben nov. 21-ikén Wörishofenből válaszolt, hol a Kneipp-kúrát használja, s megjegyzi: igen jól érzi magát, mert minden lépten nyomon hall magyar szót. A meleg hangú levél igy kezdődik:

«Tisztelt barátom. Ma értek utol itt szives sorai és a benfoglalt kitünő üdvkivánatai szeretett fiam lakodalmára. Fogadja értük legbensőbb és legőszintébb hálámat, mely egy boldog atyai szív mélyéből keletkezik. Az erős törzs reményli bizton, hogy családfájának lombjai, melyek vele együtt egy és ugyanazon áldott földből nőttek fel, örökké hálásak is maradandnak e föld iránt. — Egyelőre iparkodik a törzs új erőt szerezni az öreg Kneipp kege alatt. Csak utókura: mert edzeni akar, hogy még szolgálja tovább is hiven királyát, hazáját.»

Esküvő. Gróf *Csáky* Albin kultuszminiszternek és családjának a mult héten örömünnepe volt. E hó 18-án tartotta esküvőjét a miniszter kedves leányával, *Lórával*, *Hertelendy* László, miniszteri fogalmazó. Az egyházi szertartás szorosan a családi kör részvételével folyt le a terézvárosi templomban, a mely érdeklődőkkel is megtelt egészen. Az esketést Popovics László szepesi kanonok, a család régi barátja teljesítette. Esküvő után az örömapa házánál reggelire ült össze a nászkíséret s annak végeztével a boldog ifjú pár Korfuba utazott.

A magyar püspöki kar és az ezredéves ünnep. Az ország püspöki kara önállón akar részt venni a milleniumi ünnepélyben, s ez az ügy a legközelebb összeülő püspöki konferenczián nyer majd megoldást. A püspöki kar több tekintélyes tagja úgy vélekedik, hogy legmegfelelőbb lenne az ősalapítású egyházmegyék monografiáit megiratni. Ilyen egyházmegyék az esztergomi, veszprémi, székesfehérvári, győri, nyitrai, pécsi, erdélyi, csanádi, váczi és egri megyék és a szepesi megye, mint prépostság. Az esztergomi egyházmegye monografiájának megírására, a *lelkéri* apátsag jövedelme van szánva, a mely apátságról Rimely beszterczebányai püspök januárban lemondani szándékozik.

Meliusz Péter emléke. A tiszántúli ev. ref. eklézsiák első püspökének, *Meliusz Juhász* Péter reformátornak, halála háromszázados évfordulóján felmerült a terv, hogy Debreczen egyik régi temetőjében levő sirját felkutassák és a sir fölé emlékének oszlopot emeljenek. Azóta a kettős czélra szépen gyültek az adományok. Legutóbb a debreczeni egyház elhatározta, hogy a prédikátornak nem sirkövet, hanem *szobrot* emel Debreczenben.

Adakozások. *Salamon Ferencz mellszobrára* Dékány Mihály úrtól 2 frtot, X. Y. úrtól szintén 2 frtot, összesen 4 frtot kaptunk. *Klapka György tábornok sírem lékére* egy 1848/9-es württembergi huszár 5 frtot, ennek rokona 1 frtot küldött lapunk szerkesztőségéhez. Mindkét czélra szívesen fogadunk el adakozásokat, s eljuttatjuk rendeltetési helyükre.

— Mai számunkhoz, a vidéki előfizetők számára mellékelve van «Az 1848—49-iki magyar szabadságharcz története» czimü müre vonatkozó megrendelési felhivás, melyet Gracza György ir.

HALÁLOZÁSOK.

Szögyény-Marich László, országbiró hamvainak beszentelése nov. 21-ikén ment végbe Székesfehérvárt, fényes egyházi szertartással, az ország előkelőségeinek és sok társulat és egyesület küldöttségének jelenlétében. Még e nap folyamán is részvét-táviratok érkeztek az elhunyt fiához Szögyény-Marich László berlini nagykövethez. *Ó felsége a király* «igaz gyászának és mélyen átérzett részvété»-nek adott sürgönyben kifejezést. *Stefánia* özvegy trónörökösné pedig a következő sürgönyt küldte: «Fogadják legmélyebb részvétemet nagy csapásukban.» *József* főherczeg Wörishofenből küldött magyar nyelvü sürgönyében szintén őszinte részvétét tolmácsolta, ugyszintén *Albrecht* és *Rajner* főherczegek, valamint *Erzsébet* főherczegnő is. A *miniszterek*, *Samassa* egri érsek, *Windischgrätz* osztrák miniszterelnök szintén táviratban fejezték ki részvétöket, valamint a közélet több jelese. A délszaki növényekkel diszített és fekete gyászpompába vont ravatal, melyre a koszorúk százai voltak helyezve, valóságos bucsujárás helye volt. Nov. 21-ikén d. u. volt a beszentelés s vagy tizezer ember gyült össze a Szögyény-ház körül. A király képviseletében *Lónyay* őrnagy szárnysegéd jelent meg. A főrendiházat gr. *Szapáry* Géza főudvarmester, gróf *Szapáry* István, *Lobkowitz* Rudolf herczeg, *Hollán* Ernő, *Esterházy* Miklós Móricz gróf, *Rudnyánszky* báró képviselték, a kormány részéről jelen voltak: *Fejérváry* Géza báró honvédelmi miniszter, lovastábornoki díszben, *Josipovich* Imre horvát miniszter, a magyar tud. akadémiát *Eötvös* Loránd báró, *Than* Károly, *Gyulai* Pál képviselték. Fejérmegyének és Székes-Fehérvár városának egész tisztikara ott volt a végtisztességen, valamint a helyőrség egész tisztikara, továbbá számos arisztokrata, a megyebéli urak, többen a tábornoki karból és több országgyülési képviselő. Ott voltak Székes-Fehérvár összes intézetei, iskolái. A beszentelést *Steiner* püspök végezte. A holttestet este Csoórra szállították, hol a temetés nov. 22-én d. e. volt. A koporsót a kápolnában állították fel, hol az egyházi szertartást *Michl* Jakab székesfehérvári kanonok végezte. Itt a gyászoló családon kivül Fejérmegye és Székes-Fehérvár város egész előkelősége jelen volt, közte Sárközy alispán, Havranek polgármester, Andrásffy altábornagy, a székesfehérvári ügyvédi kamara, takarékpénztár, jótékony nőegylet és izr. hitközség küldöttsége. A sirnál a gyászének elhangzása után a végső beszentelést dr. *Pellett* Ödön kanonok teljesítette. A község népe meghatva adta meg a végtiszteséget öreg földesurának.

Mayer István, stagni czímzetes püspök, az esztergomi főkáptalan nagyprépostja, a főrendiház tagja, meghalt nov. 22-iken reggel, Esztergomban, 80 éves korában. Rendjele és czíme sok volt, de legérdemesebb és legszebb czíme: *István bácsi*. Ezt a nevet évtizedek óta ismeri a magyar olvasó közönség. Ezen a néven érintkezett a magyar néppel, írván neki hasznos tudnivalókat, jó tanácsokat, gyakorlati utasításokat, egész könyvtárt. Derék főpap, buzgó népnevelő, jeles író s igaz magyar ember volt. A főváros is szeretettel emlékezik rá, mert nehéz időkben, mindjárt az ötvenes évek elején, ő volt igazgatója az elemi iskoláknak és nagyon lelkén viselte azok magyarosodását. A népneveléssel és a népies irodalommal sokáig foglalkozott s ő alapította meg a maig is oly elterjedt «István bácsi naptárát» 1856-ban. Budapestről 1857-ben Kürthre távozott plebánosnak; 1866-ban esztergomi kanonok lett, 1869-ben apát, 1880-ban czímzetes püspök. Esztergomban jótékonyságáért is nagyon tisztelték.

Czögler Alajos, budapesti reáliskolai tanár, természettudományi iró, meghalt nov. 22-ikén, 40 éves korában, Budapesten. Szakképzett és munkás férfi volt. 1874-től szegedi reáliskolai tanár, s ekkor kezdte meg irodalmi működését; 1891-től a budapesti VI. ker. állami főreáliskolába neveztetett ki. Tudományos munkái nagyobb részét a természettudományi társulat adta ki. Számos tudományos, ismeretterjesztő és iskolaügyi értekezése jelent meg a bel- és külföldi szakfolyóiratokban. Önálló művei: «A fizika története életrajzokban;» «A mágnesség és elektromosság», «Természettan a középiskolák felsőbb osztályai számára», «A csillagászat történelmi jellemvonásai», «Fizikai egységek.»

Elhunytak még a közelebbi napokban: Csiky Mihály, régi tanár és pedagogus, 69 éves, Budapesten. A szabadságharczban is részt vett, s aztán a gr. Zichy családnál lett nevelő; ő volt nevelője gr. Zichy Géza intendánsnak is, s a Zichy-család gondoskodott temetéséről is, leszállítván a köztiszteletben állott derék öreg úr holttestét Seregélyesre, a családi sirboltba. — Mayer Lajos járásbiró, Csornán. — Szilágyi Béla, járásbiró, Nyirbátorban. — Freba József, győrmegyei levéltárnok, egy időben bánhidai plébános, ki mint ilyen a szabadságharczban szónoklataival lelkesítette híveit, a mért később elfogták, becsukták és testi fenyitékkel is illették; kiszabadulván, a papi pályától megvált, mint nyelvmester tartotta fen magát, mignem 1880-ban Győrmegye leváltárnoka lett. — Altorjai Bertalan Albert, földbirtokos, élete 50-ik évében, Budapesten. — Bronts János, a nagyszentmiklósi takarékpénztár titkára és főkönyvvezetője, 1848—49-diki nemzetőr-kapitány, 75 éves, Nagyszentmiklóson. — Stein János, postamester, 72 éves, Tisza-Luczon. — Lengyel Ignácz, Nagy-Kanizsa kereskedői világának egyik legtekintélyesebb tagja. — Hegedüs Béla, Szolnok város főkapitánya, a társaskörök kedvelt tagja, Tisza-Abádon. — Muszi Ferencz, régi honvéd, Kolozsvártt. — Beksits Emil, Beksits Ignácz, állami főgimnáziumi tanár és neje Pataky Antónia kilencz éves fia, Kaposvárott. — Sima Kálmánka, Sima Ferencz orsz. képviselő 3½ éves fiacskája Szentesen.

Horváth Eufémia bárónő, Meránban. — Tuboly Sándorné, szül. Takáts Róza, Zalamegye árvaszéki jegyzőjének neje, Zalaegerszegen. — Özv. Galamb Győzőné, szül. Brunkala Emma, 48. évében. — Madarassy Gyuláné, szül. Décsy Ilona, Pátyodon, 35 éves. Nagy Vilma, Nagy Lajos sepsei tanitóleánya, 18 éves, Sepsén. — Özv. Reinle Jánosné, szül. Szilassy Franciska, 80 éves, Budapesten.

A

"VASÁRNAPI UJSÁG"

megszerezte **Verne Gyula,** az annyira kedvelt franczia iró *«Bombarnac Klaudius, egy franczia hirlaptudósító naplójegyzetei»* czimü legujabb regényének kiadási jogát, s **ez érdekes új regényt,** mely a Kaspi-tengertől Pekingig, a khinai birodalom fővárosáig, tehát az egész Ázsián keresztül tett kalandos utat beszél el, *a folyó október—deczemberi évnegyedben* **egészen közli, az eredeti franczia kiadás** *művészi kivitelü* **ötven rajzával.** (Ennek a regénynek mint könyvnek a bolti ára több, mint a «Vasárnapi Ujság» egy évnegyedfolyamának előfizetési ára.)

A «Vasárnapi Ujság» előfizetési ára negyedévre (október—deczember) 2 frt.

A «Vasárnapi Ujság» és **«Politikai Ujdonságok»** együtt negyedévre 3 frt.

Az előfizetési pénzek a **«Vasárnapi Ujság»** kiadóhivatalához, **Budapest, Egytem-utcza 4.** küldendők.

Melyik napilapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS"

a mely az uj évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásból származó **értesüléseinek** gyorsasága, alapossága és sokasága, rovatainak változatossága, kitünősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az «Egyetértés»-t népszerűvé.

Az országgyülési tárgyalásokról a legrészletesebb s e mellett tárgyilagos hű tudósítást egyedül az «Egyetértés» közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével és alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. A **kereskedő, az iparos s a mezőgazda** megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változatosan szerkesztett tárczájában **annyi regényolvasmányt ad, mint egy lap sem.** Kéthárom regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu fordításban kapnak az «Egyetértő.» olvasói. A ki olvasni valót keres és a **világ folyásáról, gyorsan és hitelesen akar értesülni,** fizessen elő az «Egyetértés»-re.

Az «Egyetértés» 1893 január 1-én **27-ik évfolyamába** lépett s igy egyike a legrégibb napilapoknak.

Felelős szerkesztő: Csávolszky Lajos.

Az «Egyetértés» előfizetési árai:

Egy hóra ... 1 frt 80 kr.
Három hóra ... 5 » — »
Félévre ... 10 » — »
Egész évre ... 20 » — »

A szerkesztőség: Szerecsen-utcza 35. szám.
A kiadóhivatal: Dalszinház-utcza 1. szám.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen és bérmentve küld.

SAKKJÁTÉK.

1806. számu feladvány. Montvide E. S.-től.

(II. díjat nyert feladvány.)

SÖTÉT.

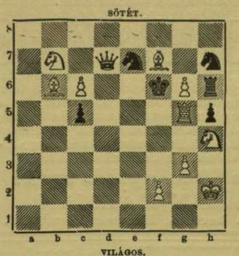

VILÁGOS.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1794. számu feladvány megfejtése

Bayersdorfer A.-tól.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a. Sötét.*	*b. Sötét.*
1. Kb3—c2	Kd4—e3 (a)	1. ...	Kd4—c4	
2. Vc7—h2	t. sz.		v. c5—c4	(b)
3. V mat.		2. Vc7—a5	t. sz.	
		3. Va5—a4 v. b6 v. d2 mat.		

Világos. *b. Sötét.*
1. ... ... e6—e5
2. Vc7—d7f stb.

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Ung-Tarnóczon:* Németh Péter. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

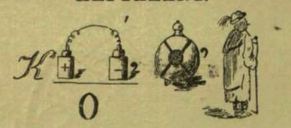

A «Vasárnapi Ujság» 45-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Fogadalmam tiltja szeretni.*

Szerkesztői mondanivalók.

A vándor út. A látomás. A törekvés mind a kettőn meglátszik; de érezzük szerző képzeletének fegyelmezetlenségét is. A *vándor út*-ban tengerre száll s az első strófában kétség között szorongva kérdi, hogy vajjon hajója révbe jut-e, vagy eltemetik a habok; a harmadik versszakban ellenben már azon töpreng, hogyha útja rögös leszen, s a rögös úton a tövis összetépi, ki kötözi be sebeit? — nem gondolta meg, hogy sík tengeren rögös és tövises útról beszélni képtelenség. A következő versszakokban egyátalán nem halad előre a költemény s hirtelen megszakad, a nélkül, hogy tulajdonképen be volna végződve. *A látomás*-nak első fele elég jó, de már a hatodik versszaktól kezdve kúszáltá válik s egészen zavarosan végződik.

Nagy szellemek. Mint szerző csaknem minden verséből, úgy ebből is kitünik az izmos tehetség, a nem mindennapi költői adomány; de itt nem jó úton halad, verse csaknem az érthetetlenségig homályos. E költemény különben is álokoskodáson épül, mert abból, hogy az emberi nagyságnak határai vannak s bizonyos ponton a legnagyobb szellem sem emelkedhetik túl, nem következik, hogy nincs emberi nagyság, s mindenki egyenlő törpe.

Báthory Zsigmond nósza, ballada. A multból. A ballada Arany János «Ejfélli párbaj»-ának utánzata s hozzá tehetjük, gyenge utánzata. A rémes tárgy, a szellemek megszólaltatása, több erőt kivánna, mint a mennyivel szerző rendelkezik. Zsigmond nagyon is kedélyesen diskurál a szellemekkel, oldalán pedig a szép asszony, ki «olyan szende szűzi,» épen nem úgy viseli magát, hogy ezeket a szép jelzőket megérdemelné; legalább a szerző a 12-dik strófában olyan szavakat ad szájába, melyek sehogy sem illenek oda. Jóval sikerültebb a második költemény; csak az a kár benne, hogy szerző — nem tudjuk nagyobb nyomaték kedvéért-e, vagy más czélból — a szavakat minden versszak második és negyedik sorában megkettőzteti. Ez nem igen illik a költemény lassú, borongó, elegikus hangjához.

***Heti naptár,** november—deczember ho.*

Nap	*Katholikus es protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
26 V.	A 27 Konrád p.	A 26 Konrád	14 C 26 Fülöp.	17
27 H.	Virgil pk. hv.	Virgil	15 Guriasz	18
28 K.	Rufus, Sostén	Szosztén	16 Máté ap.	19
29 S.	Szaturnin p. vt.	Szaturnin	17 Nool. Gerg.	20
30 C.	András apost.	András	18 Pláto	21
1 P.	Elig pk. vt.	Elig	19 Barlaam	22
2 S.	Bibiána sz. vt.	Bibiana	20 Dekap Gerg.	23 S Wschl

Holdváltozás. ☽ Első negyed 16-án 6 óra 45 pk. este.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Selyem-hamisitvány. Égessünk el egy mintát a venni szándékolt fekete selyemből s a hamisitás rögtön kiderül: Mert mig a valódi s jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepödörödik és csakhamar kialszik, maga után csekély világosbarna hamut hagyván, addig a hamisitott selyem (mely zsiros szinü — szallonás — lesz és könnyen törik) lassan tovább ég (minthogy rostszálai a festanyagtól telitetten tovább izzanak) és sötét barna hamut hagy maga után, de valódi selyem módjára soha össze nem pödörödik, csak meggörbül. **Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben,** házhoz szállitva, póstabér- és vámmentesen szivesen küld bárkinek is mintákat, akár egyes öltönyökre, akár egész végekben levő valódi selyemszöveteiből. Svajczba czimz. levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (5)

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

PROTESTÁNS
UJ KÉPES NAPTÁR
1894. évre.
Szerkesztette: legifj. SZÁSZ KÁROLY.

XL. évfolyam. *Ára füzve 50 kr.*

55 krnak előleges (postautalványon) beküldése után a naptárt bérmentve küldjük.

TARTALOM:

Naptári rész naplójegyzetekkel. — Szabolcska Mihály. Karácsony ünnepe. — Szabó János. (Arczképpel). — Győry Elek. (Arczképpel). — Szász Károly. Három templom. — Szász Károly. A hajnal. — Duka Tivadar. Az angol protestánsok vallásiéletéről. — Markusovszky Lajos. (Arczképpel). — Szilassy Aladár. (Arczképpel). — Hedenstjern Alfréd. A kötelesség útja. — Molnár Viktor. A hétfalusi czángókról. (3 képpel). — Tóth István. Karácsonykor. — Tóth István. Szeretem a természetet..... — Dr. Szabó Aladár. A budapesti református ifjusági egyesületről. — Vámossy Mihály. (Arczképpel). — Hamar István. Az 1891—92-iki református zsinatról. — Különfélék. — Protestáns egyházi és iskolai tiszti névtár. — A Magyarországon tartani szokott országos (kirakó- s marha-) és heti vásárok jegyzéke. — Naptári értesitő.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

GRÓF ANDRÁSSY GYULA
BESZÉDEI.
KIADTA
LÉDERER BÉLA.
GRÓF ANDRÁSSY 1867-IKI AOZÉLMETSZETŰ AROZKÉPÉVEL.

MÁSODIK KÖTET. 1869—1871.

Ára fűzve 4 frt.

Az előbb megjelent:

ELSŐ KÖTET. 1847—1868.

GRÓF ANDRASSY 1848-IKI AOZÉLMETSZETŰ AROZKÉPÉVEL.

Ára fűzve 3 frt.

PSERHOFER J.-féle gyógyszertár
Bécsben, I. kerület, Singerstrasse 15. szám alatt „zum goldenen Reichsapfel"

vértisztitó labdacsai

melyeket azelőtt «Egyetemes labdacsok»-nak neveztek jogosan megérdemlik ez utóbbi nevet, mivel ezek a labdacsok nagyon sok betegségben használhatók kitünő hatással. Ezek a labdacsok sok évtized óta vannak általánosan elterjedve és kevés olyan család van, mely egy kis készletet ne tartana otthon ebből a kittünő házi szerből. Számos orvos ajánlja ezeket a labdacsokat háziszernek különösen ama bajok ellen, melyek **rossz emésztés és székrekedés** által támadnak, u. m.: **epekeringés zavara, májbaj, bélgyengeség, felfuvódások,** az agyban való **vértoluláls, aranyér** esteiben stb. Vértisztitó tulajdonságuknál fogva különös jó hatással **vérszegénységben** és az ebből eredő betegségekben: **sápadtságban, ideges fejfájásban** stb. A vértisztitó labdacsok hatása enyhe, fájdalmat nem okoznak és igy a leggyöngébb betegek és gyermekek is bizvást bevehetik.

Ezen vértisztitó labdacsok több mint 100 év óta tiszta és hamisitatlan minőségben kaphatók az «arany birodalmi almához» czimzett gyógyszertárban Bécsben Singerstrasse 15. szám a., és egy 15 szem labdacsot tartalmazó doboz (skatulya) ára **21** kr. o. é. Egy csomag, melyben 6 doboz van, 1 frt 5 krba kerül; bérmentetlen utánvételi küldésnél 1 frt 10 kr. Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el.

Az összeg előleges beküldésénél (mi legjobban postautalványnyal eszközöltetik) bérmentes küldésnél együtt: 1 csomag 1 frt 25 kr., 2 csomag 2 frt 30 kr., 3 csomag 3 frt 35 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 forint 20 kr. és 10 csomag 9 frt 20 krba kerül. — E kivül még mindennemű megbizások elfogadtatnak s a leggyorsabban és legolcsóbban teljesittetnek az «arany birodalmi almához» czimzett gyógyszertárban: Bécs, Singerstrasse 15. sz. a.

Csak azon labdacsok valódiak, melyeknek használati utasitása J. Pserhofer aláirással van ellátva és ezen aláirás minden doboz fődelén vörösen van nyomtatva. Raktár Budapesten, Török József gyógyszertárban, Király-utcza 12. sz. a.

Képek, Laterna magica számára, **sciopticon** és ködfátyolkép-készülékek, üvegre történő levonásra, minden nagyságban ajánl **Hesse** műintézete, **Lipsében.**

Nedves falak
szárazzá tételét
asphalttal
elvállalja legjutányosabban
Benkő Rezső,
Külső Váczi-út 72. sz.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és kapható:

Uj fali naptár
az 1894. évre.
Egy egész ív, ára 20 kr.

Wasmuth
tyukszemgyűrű
az orában.

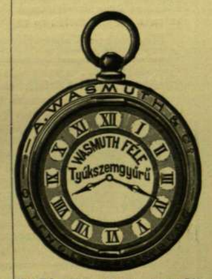

3×24 óra alatt eltávolít minden tyukszemet.

Egy óra ára **60** kr., vidékre **80** kr. beküldése mellett bérmentve küldetik. Magyarországi főraktár Budapest, Király-utcza 12. szám, **Török József** gyógyszertára.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

GYULAI PÁL

KÖLTEMÉNYEI

Két kötet.

Harmadik bővitett kiadás.

A költő aczélmetszetü arczképével.

Ára füzve 4 frt. — Diszkötésben 6 forint.

Védjegy 19. és 20. sz.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendőségénél fogva — sok utánzásnak lévén azutóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

SÓSBORSZESZ

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés-kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegiti, **a foghust erősiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** is a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára 90 kr., egy kisebb üveg ára 45 kr.

BRÁZAY KÁLMÁN

Budapesten, IV. kerület, Muzeum-körut 23. szám.

Karácsonyfa-díszek

minden évben ujra használhatók.

BISENIUS F. C., most: Bécs, I., Singerstrasse 11, félemelet.

Nagyszerü ujdonság! Gyönyörüen fénylő **angyalfürtök** darabja 10 kr. Brillant **karácsonyfa moh,** szabadalmazva, dobozonkint 30 kr. **Fény** és **kristálygolyók** darabonkint 12—20 krig. A legujabb és legszebb **üveg-diszitmények,** melyek anyaga vegyileg elő van készitve, hogy általok sérülést nem szenvedhetni. Karton 12 darabbal 30 krtól feljebb. **Gyönyörüen fénylő labdák Krisztus-gyermekhajból** darabonkint 5 kr. Remekül fénylő **üstökös csillagok** és **napok** stb. fémből elpusztithatlan, drbja 6 és 8 kr. és feljebb. Legujabb valódi beezüstözött, **nagy függelékek,** 12 darab egy kartonban **90 krtól** feljebb. — **Brillantpor** skatulyánként 8 kr. **Tüzmentes hóvatta,** miáltal a fa behavazva gyönyörü látványt nyujt; a fa meggégését lehetetlenné teszi. 20 grammos csomagok 12 kr. Legujabb **füzér-lámpácskák** darabonkint 6 krtól feljebb, valamint **több száz meglepő ujdonság. Lebegő karácsonyi angyalkák** darabonkint 15 krtól feljebb. **Karácsonyi emberkék** fával, melyet diszíteni és megvilágitani lehet, 50 krtól feljebb. **Különlegesség: Jégfüzérek** métere 10 kr. és 25 kr. **Jéggyürük** darabonkint 6, 9 és 10 kr. **Csillagok, angyalok** és **más gyönyörü diszitmények** a fa tetejére, darabja 8 krtól feljebb. Remek **Krisztusgyermek haj, fém, bronz, ezüst** vagy **aranyból,** nagy dupla gombolyag 10 kr., szinekben 15 kr.

Arjegyzékek ingyen. — Kérem uj czimemre figyelni. — Fiókkal nem rendelkezem.

Évek óta kipróbált fájdalomcsillapitó háziszer, köszvény, csúz és idegbajok ellen.

Kwizda-féle köszvényfolyadék

Kwizda-féle

Véd- Jegy

köszvényfolyadék

Egész palaczkkal 1 frt o. é., fél palaczkkal 60 kr.—Kapható minden gyógyszertárban.—**Fő letét: ker. gyógysz. Korneuburgban.** *Magyarországi főraktár Bpest Török József gyógysz.*

Tessék a védjegyre ügyelni s a vétel-nél határozottan kifejezni:

Kwizda-féle köszvényfolyadék

2 marhamérleg 1000 kilós kartával és 2 d. 4000 klgmos hidmérleg skálás sulymérővel, vas állvány és traversekkel, mind uj és jó állapotban, a Bugányi és Társa czégtől, erősen épitve minden gyár, gőzmalom, szeszégető, gazdaság, serfőzde és község részére pénzbirság terhe mellett hatóságilag előirva, magyar hitelesitéssel, haláleset miatt igen olcsón egyenkint is eladó **Sophie Hemmer** földbirtokosnő, **Wien, III. Hetzgasse 23. földszint, ajtó 4. szám.**

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható·

Borászati naptár

1894-ik évre.

Szerkeszti Dr. LÓNYAY FERENCZ,

földmüvelésügyi miniszteri fogalmazó.

XXI. évfolyam. Ára füzve 80 kr.

85 krnak előleges (postautalványon) beküldése után a naptár bérmentve küldetik meg.

Tartalom: Naptári rész naplójegyzetekkel. — I. Havi teendők a szőlőben és pinczében. — II. Szőlészeti és borászati intézmények. — III. Vegyes közlemények. — Felhivás Magyarország szőlőbirtokosaihoz 1896-ik évi ezredéves országos kiállitás érdekében. — Védekezzünk a peronospora viticola ellen! — Melyek a legjobb peronospora-permetezők? — Az amarikai fajta sima vesszők elültetésénél követendő eljárás. — A szőlő fás-ojtása (a paulis-baraczkai állami szőlőtelepen követett Richter-féle eljárás szerint). (14 ábrával). — A fás ojtványok kiültetésénél követendő eljárás. (Ábrával). — Az új ültetésü hegyi ojtványszőlők miveléséről. (2 ábrával). — A mohában való szőlőojtásról. — Egy szőlőojtó kés. (Ábrával). — A Kosinski-féle «Egyszerüség» nevü szénkéneg fecskendő ismertetése. (Ábrával). — A homoki szőlők és a pajor. — A szőlő trágyázása mesterséges trágyákkal. — Az új borok kezelése. — A penész eltávolitása a pinczéből. — A borital-adóról szóló törvény. — Egy német tengeri-hajózási vállalat. — Különfélék. — A Magyarországon tartatni szokott országos (kirakó- s marha-) és heti vásárok jegyzéke. — Naptári értesitő. —

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

OLCSÓ KÖNYVTÁR

Szerkeszti

GYULAI PÁL.

Legujabban megjelent füzetek:

325. füzet. **Az olasz irodalom rövid története.** Irta *Fenini* Cæsar. A negyedik olasz kiadásról ford. Zigány Arpád. Ara füzve 50 kr.
326. « **Toldi Miklós.** Szomorú történet három szakaszokban. Irta *Dugonics* András. Második kiadás. Bevezetéssel Heinrich Gusztávtól. — Ára füzve 60 kr.
327. « **Vigasztalások.** Irta Lucius Annaeus *Seneca.* Latinból forditotta Lévay József. Ára füzve 30 kr.
328. « **A peterdi csata.** Vigjáték három felvonásban. Irta *Berczik* Árpád. Ara füzve 30 kr.
329. « **Az angol alkotmány fejlődése** a legrégibb időktől fogva. Irta *Freemann* A. Eduard. Angolból ford. Kónyi József. Ára füzve 50 kr.
330. « **Idyll a háború alatt.** Irta *Coppée* Ferencz. Francziából forditotta Molnár Gyula. Ara füzve 30 kr
331. « **A múzsa.** Vigjáték egy felvonásban. Irta legifj. *Szász* Károly. Ara füzve 20 kr.
332. « **Henrietta.** Beszély. Irta *Coppée* Ferencz. Francziából forditotta Molnár Gyula. Ára füzve 20 kr.
333. « **A fejedelem keresztleánya.** Regény. Irta *Pálffy* Albert. Második kiadás. Ára füzve 1 frt.

A Richter-féle Horgony-Kőépitőszekrények

mint azelőtt páratlanok a maguk nemében; három éven felüli gyermekek számára a **legkedveltebb karácsonyi** ajándék. Olcsóbbak mint bármely más játék, mivel sok éven át eltartanak és még hosszabb idő mulva is **kiegészithetők** és **nagyobbithatók.** A valódi

Horgony-Kőépitőszekrények

az egyedüli játék, a mely valamennyi országban **osztatlan dicséretet talált,** és mindnyájak által a kik ismerik, meggyőződésből továbbajánltatik. A ki ezen, a maga nemében páratlan játék és foglalkoztatószert még nem ismeri, az hozassa hamarjában az alant jegyzett cég által **az uj, gazdagon illusztrált árjegyzéket** és olvassa az abba nyomtatott felette kedvező birálatokat. — Bevásárlás alkalmával határozottan: **Richter-féle Horgony-Kőépitőszekrény** kérendő és minden egyes szekrény **Horgony** gyárijegy nélkül, **mint nem valódi,** keményen visszautasitandó; a ki ezt elmulasztja, könnyen kaphat kevesebb értékü utánzatot. **A valódi Horgony-Kőépitőszekrények** 35 kr., 70 kr., 80 kr., 5 frt. és magasabb áron →a finomabb játékszerüzletekben készletben vannak.←

Uj! A Richter-féle Türelmi játékok: **Columbus tojása, Villámhárító, Haragtörő, Gondüző, Pythagoras** stb. **Az uj füzetek, kettős játékok** felette érdekes feladatait is tartalmazzák. Egy játék ára 35 kr. Csak a „Horgonynyal" ellátott játék valódi!

Richter F. Ad. és társa.

Első osztr.-magy.: császár. és kir. szabadalm. kőépitőszekrény-gyár.

Wien, I. Nibelungengasse 4, Rudolstadt, Nürnberg, Olten, Rotterdam, London E.C., New-York.

Nincs többé köhögés!

Mell- és tüdőbaj ellen.

Dr. med. Fáykiss

Szepesi Kárpáti Növény-kivonata.

1 üveg ára használati utasitással **75 kr.**

Czukorka 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 25 kr

Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza), **szükmellüség, tüdőgyulladás** stb. ellen. — Eredetiben kapható **Fáykiss** József «**nagy Kristóf»-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában Király-utcza. — *Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.*

32,972. szám alatt szabadékozva.

Legujabb, szabályozható

!! bajusz-kötők !!

Kubinszky György fodrásztól, **Budapest, I., Krisztinaváros, Mészáros-u. 3.,** a legtökéletesebb és egyed. eszközt képezik arra, hogy a bajusznak idegen segitség nélkül, nehány percz alatt a legszebb formát adhassuk. A kötők minden arcz-nagysághoz pontosan alkalmazh tók, a feszitő erő szabályozható. Egy darab 50 kr. 60 kr. (lehet postabélyeg is) előleges beküldése mellett, bérmentes szállitás. Ismételadóknak engedmény. — Kapható a következő helyeken: **Kertész Tódor,** Dorottya-utcza; **Dankovszky István,** József-tér, s Magyarország legtöbb illatszer- és fodrászüzletében.

1879. évtől több ezer elismerés bizonyitja, hogy a **Dr. Lauri** rendszere alapján készült

CSODALABDACSOK

valódi minőségben csakis Kadarkúton készittetnek. Ezen előnyösen ismert kitünő hatású gyógyszer biztos sikerrel használtatik minden gyomor- és emésztési bántalmak ellen; mint vértisztitó minden évszakban ajánltatik.

Egy doboz 50 darabbal és utasitással **50 kr.,** 7 doboz **3 frt,** 12 doboz **5 frt.**

Valódi minőségben kaphatók Budapesten: **Kriegner** György gyógysz. úrnál. Miskolczon **Rácz** Jenő gyógysz. úrnál. Kadarkúton (Somogymegye) **Óváry** Dezső «Őrangyalhoz» czimzett gyógyszertárában.

GANZ IZIDOR

czipőraktára.

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnévnek örvendő czipő-raktár.

Uraknak:

1 pár fin. zergebőr topán vichsbőrrel boritva	frt 5.—
1 pár orosz lak topán, angol varrott	« 6.—
1 pár magas száru bagaria topán	« 7.—
1 pár gombos angol topán	« 6.50
1 pár angol bergsteiger füzős topán	« 6.—

Hölgyeknek:

1 pár zergebőr topán magas szárral	frt 3.50
1 pár posztó, orosz lakkal	« 4.50
1 pár keztyübőr, lakkal	« 4.50
1 pár gombos angol topán	« 4.50
1 pár füzős korcsolya-topán	« 4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. — Vidéki megrendelések legpontosabban eszközöltetnek.

A Richter-féle *Tinct. Capsici comp.*

Horgony-Pain-Expeller

elnevezes alatt igen jó hirnévnek örvend.

Ezen fájdalomcsillapitó bedörzsölés valamennyi köszvény, csúz és tagszaggatásban szenvedő egyéneknek ez uton legyen ajánlólag emlékezetbe hozva. Ezen tinktura már **25 év óta, mint legmegbizhatóbb** háziszer általánosan kedvelt és ennélfogva már további ajánlásra nem szorul.

Csekély ára, üvegenként 40 kr., 70 kr. vagy 1 f. 20 kr. vagyontalanoknak is lehetővé teszi, ezen kitünő háziszernek beszerzését. Bevásárlás alkalmával a „Horgony" védjegyre ügyelendő, nehogy utánzatot adjanak, mert csak a vörös Horgonynyal ellátott üvegek valódiak. Ha a valódi Pain-Expeller helyben nem volna kapható, akkor forduljunk a gyártók gyógyszertárához: Richter gyógyszertára „az arany oroszlánhoz" Prágában vagy Török József gyógyszerészhez Budapesten.

Valódiság jeléül:

kitünő és hathatós voltuknál fogva már 40 év óta a legjobb hirnévnek örvendő különlegességeink

Dr. Suin de Boutemard

zamatos fog-szappana

a fogak és foghus épentartására és tisztitására a legjobb és legbiztosabb szer; 1/1 és 1/2 csomagokban 70 és 35 krjával.

Dr. Borchardt

illatos növény-szappana

igen ajánlható az annyira kellemetlen **szeplő, pörsenés, pattanás,** s más egyéb bőrtisztátalanságok, az érdes, száraz és sárga bőr ellen, egyszersmind a **legkitünőbb pipere-szappan.** Eredeti csomagokban bepecsételve 42 kr.

Dr. Hartung növényhajkenőcse, legjobbnak elismert hajerősitő s hajkihullást gátló hajkenőcs, tégelyekben 85 krjával.
Dr. Hartung kinahéj-olaja, a hajat erősitő olaj, mely annak puhaságot s fényt kölcsönöz. 85 krjával.
Dr. Lindes tanár növényi rudacs hajkenőcse, eredeti darabokban 50 krjával.
Balzsamos olajbogyó-szappan 50 kros csomagban.
Dr. Béringuier zamatos korona-szesze, az Eau de Cologne quintessentiája, eredeti üvegekben 1 forint 25 kr, és 75 kr.
Dr. Béringuier fügyökér-hajolaja, üvegje 1 frt.
Leder testvérek balzsamos földi dióolaj-szappana, egy drb 25 kr., 4 darabos csomag 80 kr.

☞ Valamennyi föntebb elősorolt szab. czikk **valódi** minőségben a következő magyarországi raktarakban kapható:

Budapesten: Török József gyógyszertára,

király-utcza 12. szám alatt.

Továbbá: **Kochmeister Frigyes utódai, Neruda Nándor** és **Thallmayer és Seitz** gyógyfüszereseknél.

Alsó-Kubin. Tyroler Józs. **Arad,** Ring gyógyszerész, Éles Ármin. **Ar.-Maróth,** Bitto K. gyógysz. **Balassa-Gyarmat,** Kanitz Ö. gyógysz. **Beszterczе,** Kelp Fer., Fleischer testvérek. **Békés-Csaba,** Varsägh Béla. **Bonyhád,** Straicher B. **Brassó,** Roth Victor, Jekelius N. **Czegléd,** Bohus I. gy. **Csernovicz,** Schnirch Ignácz, Schmiedt és Fontin, Rittermann Walentin. **Debreczen,** Csanak J. Dr. Rotschnek v. Emil, gy. Geréby F. **Deés,** Brugovitz és Rehák. **Dobsina,** Balázsy S. **Eperjes,** Oszvald D. **Eszék,** Dienes J. C., Gobetzky József gysz. **Fiume,** Pavacic testv. gyógyfüsz. **Fogaras,** Gleim R. gyógysz. **Földvár,** Nádhera Pál fia. **Hajdu-Böszörmény,** Lányi M. gyógysz. **Hód-Mező-Vásárhely,** Kiss Gyula gyógysz. **Kaposvár,** Lajpczig Gyula. **Kassa,** Eschwig Flodoardo Ede, Quirsfeld K., Strauss D., Megay G. A., Wandraschek Kár. gysz. **Késmárk,** Genersich K. gy. **Kézdi-Vásárhely,** Fejér L. fiai. **Kolozsvár,** Széky M. gysz., Kováts P. és fiai. **Komárom,** Gruber L. gysz. **Körmöczbánya,** Ritter L. J. **Léva,** Schubert Pál. **Liptó-Szt-Miklós,** Balló L. gy. **Lőcse,** Klein Sándor. **Lugos,** Vértes Lajos gysz. **Makó,** Poor A. gy. Laurenszky István, gysz. **Marczali,** Isztl Nándor. **Maros-Ujvár,** Érsek, Ujvári S. **M.-Vásárhely** Kaupp és Eckwert **Medgyes,** Breckner Károly. **Miskolcz,** Rácz Jenő, Ujházy Kálmán gy., Weidlich Pál. **Mohács,** Szendrey Jenő gysz. **Munkács,** Traxler Fr. gysz. **Nagy-Bánya,** Haracsek J. és fia. **Nagy-Becskerek,** Weiss Ármin

Nagy-Enyed, Kovács Józs. gy. **Nagy-Kanizsa,** Rosenfeld Adolf **Nagy-Károly,** Ilie József. **Nagy-Kikinda,** Neuhold K. gy. **Nagy-Mihály,** Lieblich Markus. **Nagy-Rőcze,** Nándrásy Gusztáv **Nagy-Szeben,** id. Misselbacher J. B., Morscher W. F. gysz. **Nagy-Várad,** Janky Antal. **Nyiregyháza,** Korányi J., Ledeier J., Szopkó A. gy. **Nyitra,** Kovács J., Tombor Kornél gysz. **Oravitza,** dr. Schopper Gy. gysz. **Oszlány,** Fialla József gyógysz. **Pápa,** Bermüller Alajos. **Pécs,** Alt és Böhm, Zach K., Obetko K. **Péczel,** Lumniczer Károly gysz. **Pozsony.** Dr. Adler Rudolf, Erdy István, Soltz Rezső gysz. **Putnok,** Fekete Nándor gysz. **Rozsnyó,** Feyman László. **Segesvár,** Misselbacher J. B., Teutsch J. B. **Selmeczbánya,** Dimák J. E., Margótsy J. gysz. **Siklós,** Nendtvich D. gysz. **Soprony,** Graner Jenő gysz. **Szatmár,** Bossin J. gysz. **Szász-Régen,** Wermescher Emil gysz. **Szász-sebes,** Reinhardt J. K. gy. **Szász-Város,** Vlád Miklós gy. **Szeged,** Barcsay Károly, Bokor A. gy. Dr. Hibay Gy. gysz. **Székes-Fehérvár,** Say Rezső, **Szt.-Kereszt,** Petter K. gysz. **Szepes-Szombat,** Gréb J. gysz. **Szepes-Váralja,** Vozári Rudolf **Temesvár,** Klausmann és Albert Emmer F., Jahner C. M. gysz. **Torda,** Dr. Gajzágó R. Velits S. gysz. és fia. **Trencsén,** Groag Zsigmond. **Ujvidék,** Stefanovits L. Koda D. **Ungvár,** Krausz Adolf. **Valpó,** Deszathy Sándor gysz. **Varasd,** Riedl Ferencz gysz. **Vácz,** Urszinyi A. gysz. **Veszprém,** Horváth Pál gysz. **Zágráb,** Mittelbach «Salvator» gyógyszertára. **Zombor,** Gallé Emil. **Zólyom.** Stech Lajos gysz.

valamint Magyarország legtöbb nagyobb gyógyszertárában, illatszer- és gyógyfüszerkereskedésében.

ÓVÁS! Hamisitványoktól, nevezetesen a **dr. Suin de Boutemard-féle fogpaszta** és a **dr. Borchardt-féle illatos növényszappan** gyakran előforduló **hamisitványaitól** mindenkit óvunk.

Számtalan hamisitó és hamisitások elárusitói sujtattak már eddig is Bécsben és Prágában törvényileg, érzékeny pénzbirsággal.

Raymond és társ.,

cs. kir. szabadalom-tulajdonosok Berlinben.

Minden köhögés

valamint a légcső, gégefő és tüdő minden hurutos megbetegedése, **nehéz légzés, szükmellüség, asztma, elnyálkásodás, szamárhurut, görcsös köhögés, ingerlő érzés a torokban** és a kezdődő **tüdőgümőkór** leggyorsabban és legalaposabban meggyógyitható az évek óta legjobbnak bizonyult, orvosi rendelvény után készült és orvosok által melegen ajánlott, egyedül valódi **Szt.-György téa,** egy csomag ára 50 kr. és a **Szt.-György hurutpor,** egy doboz ára 50 kr. segélyével, melyekhez kimeritő orvosi utasitás mellékelve van. A hatás már néhány nap után jelentkezik. Kevesebb, mint 2 csomag nem küldetik. Postai küldésnél csomagolás és fuvarlevélre 20 kr. számittatik. Megrendelések közvetlenül a **Szt.-György gyógyszertárba Bécs, V., Wimmergasse 33.** vagy a magyarországi főraktárba **Budapest, király-utcza 12. TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárába** intézendők.

Minden hölgy kivánja, hogy a derék chickel és ránez nélkül tapadjon!

Csak a **Prym**-féle szabadék. reform-kapcsokkal lehet ezt elérni!

Messze kiható találmány a divat terén.

Derék az eddigi kapcsokkal, csupán **4** heti használat után. | Derék **Prym**-féle reform-kapcsok., több mint **6** hón. használat után.

Hézag és rántz mindenfelé. | **Tapad még mindig, ráncz és hézag nélkül, mintha új lenne**

Prym-féle szabadék. reform-kapcsok!!

nem hajladoznak s nem engednek, nem nyilnak ki maguktól. Minden mérés nélkül pontosan egymással szemben állnak, tehát egyenlőtlen fölvarrás és ferde derékállás ki van zárva.

Házi, mosható és dolgozó-ruháknál épen nélkülözhetetlenek. Mosás és vasalás nem árt nekik. **A derék még egyszer annyi ideig tart,** s még munka és erős mozgás alkalmával is megtartja jó állását.

Tartósságra olcsóbb, minden más záró-készüléknél, miután a derék elhasználása után mindig ujolag lefejthető s az ujra alkalmazható.

Minden takarékos asszony tehát vegyen olyat 20 krajczárért s varrja valami régi derékre. Bámulatos lesz az a **szép állás és odatapadás,** melyet ezáltal a derék ismét nyerni fog. Rávarrás könnyü, minden lapocskához mellékelt varrási utasitás szerint.

☞ **Kapható minden jobb szabókellék- és rövidáru-üzletben.**

EZREK MENNEK CARLSBADBA,

hogy rossz gyomrukat kireperálják és ujra jól emészszenek és erre elköltenek — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a czélt *otthon* kényelemben, kevés költséggel elérik a **„PEPSIN-BOR"** használata által, melyaz *ételt* megemészteni segit és a gyomort rövid idő tökéletesen helyreállitja. — Az én pepsinborom kedves ize, és hatása ki nem marad. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.

Rozsnyay Mátyás, gyógyszerész,

művegyészeti laboratoriuma Aradon.

Kapható Budapesten: **Török József ur** gyógyszertárában és minden magyarországi gyógyszertárban.

BUDAPESTI CZÉGEK.

HABITS ANTAL
hangszerész és különleges czimbalom-készitő
a fő- és székvárosi zeneiskola szállitója.
Budapest, VII., Erzsébet-körut 42. sz.

Ajánlja szakszerü tapasztalatai szerint javitott és sajátkezüleg készitett erős és tiszta hangu **czimbalmait** valamint mindennemü hangszerek raktárát. **Szolid kiállítás!** Jutányos árak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérm.*

Az 1890: XIV. törvényczikk alapján létesitett
MAGYAR IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
Budapest, V., nádor-utcza 4. sz.
Teljesen befizetett részvénytőke 8,000.000 frt.
V–VI. ker. fiókosztály Podmaniczky u. 2. (Váczi-körút sarkán.) | VI–VII. k. fiókosztály Teréz-körut 2. (Király-utcza sarkán.)

TESTORY és FIA
Váczi-utcza 24. BUDAPEST, Váczi-utcza 24.
a nagy Kristóf átellenében.
Alapittatott 1805-ben.
Bel- és külföldi műipar, lámpa, díszmű- és bőrárúk főraktára.

Hoffmann és Schlosser
butorkereskedők, kárpitosok és diszitők
BUDAPESTEN,
IV. ker., Hatvani-utcza 11. szám, I. emelet,
(a Neruda-féle üzlet melletti palota).
Képes árjegyzékeket ingyen és bérm.

Legolcsóbb ezüst!
A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi ezüstöt eladok, latonkint 1 frt 5 kr.-tól kezdve följebb. Ugyszintén aranyneműek, drágakövek és órák, a legolcsóbb árakon, nálam folyton raktáron vannak.
HEUFFEL,
Koronaherczeg-utcza 7, az udvarban balra.

Toronyórákat
legolcsóbban, legujabban és legjobban készit:
Mayer Károly L.
óragyára,
Budapesten, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzékek bérmentve.

GRÖBER LAJOS
kosár-fonodája,
IV., Kigyó-u. 6.
Hangjegytartók, munka-asztalok, stb. nagy választékban.
Képes árjegyzékek bérmentve.

Zongorák és Harmoniumok!
Legjobban és legjutányosabban kaphatók
Éder Antal Gyulánál
váczi-utcza 4–6.
Alapitva 1846.

KILIÁN FRIGYES
m. kir. egyetemi könyvárus,
IV., váczi utcza 30.
A magyar, franczia, angol és német irodalom dús raktára. — Diszművek. — A világirodalom remekirói. — Építészeti és technikai munkák. — Imakönyvek stb.

„HERMES"
Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság.
A **Magyar Földhitelintézet 4%-os adómentes záloglevele**it mint legbiztosabb tőkebefektetést ajánljuk; ezek nálunk a **napi** árfolyamon **dijmentesen** kaphatók.
Tőzsdei megbizásokat és minden a váltóüzlet keretébe tartozó ügyletet legelőnyösebb feltételek mellett foganatositunk. **Betéteket 50** frttól kezdve folyó (**check**) számlára további intézkedésig **4%-kal adómentesen** kamatoztatunk. Betétek 10,000 forintig **felmondás nélkül** felvehetők.
Pénztári órák reggeli 9-től esti 5 óráig.
„HERMES"
Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság.
Budapest, Dorottya-utcza 8. szám.

Különös képesség
Czimbalmokban
45 frttól, **harmonikák** 1 frt 15 krtól, **hegedük** vonóval 3 frt 50 krtól, **harmoniumok** 75 frttól, **hajtó hangszerek** 70 krtól, **zenélő művek** 10 forinttól feljebb.
Mindenféle fuvó és pengető hangszerek nagy választékban.
Képes árjegyzéket ingyen küld
Varju Károly
cs. k. szab. hangszeripara
Budapest, kerepesi ut 47.

FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat- és fehérnemü-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherczeg-utcza 11. sz., a főposta mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannonia mellett.
Villamvilágitás. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve.
Czégem össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) czéggel.

Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váczi-utcza 12.
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb raktár mindennemü **fényképészeti gépek és készülékekből.**
Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII., Nagy diófa-utcza 14. sz.
Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizművek** és **csatornázások** építésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére; mindeme munkálatokat kiváló szakerők vezetése mellett a legnagyobb tökélylyel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktára** ugy légszesz mint villamvilágitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot forditunk a szintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, száritó-kamrák, szellőztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdő-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai műhely**; gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közelismerést kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint; fő- és viztelenitő, átfolyó és kifolyó csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünő anyagból készitett **épület-bádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények**, bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkáink szintén egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitő gyári műhelyben állittatnak elő és az érdekelt szakkörökben már régi idő óta teljes méltánylást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszürőket**, melyeket ugy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertőtlenitő készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink, névszerint: forgatható bonczasztalaink, műtő-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, theakonyháink, vegyi fülkéink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül még több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudósitással szolgálni. Amidőn hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü pártogásába ajánlanók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünő tisztelettel
ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság.
Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

Hirdetések felvétetnek a kiadó-hivatalban,
Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. szám alatt.

HIRDETMÉNY.
Ő CSÁSZÁRI ÉS APOSTOLI KIRÁLYI FELSÉGÉNEK
legfelső elhatározása folytán ezennel megindittatik a
XVII. magyar kir. államsorsjáték,
melynek tiszta jövedelméből a magyar nemzeti szinház nyugdijintézete két tizedrészben, a magyar gazdasszonyok országos egyesülete, a gyógyult elmebetegek segélyző-egyesülete, a budapesti gyermekbarát egylet a m. kir. vagyontalan állami hivatalnokok özvegyei és árvái részére létesitendő alap, a kolozsvári «Mária Valéria» árvaház, a szatmármegyei nagykárolyi nőipariskola, a magyar képzőművészek nyugdijalapja, a Zágrábban létesitendő Horvát-Szlavon országos javitóház egyenkint egy tizedrészben fog részesittetni.
E sorsjáték összes 3282-ben megállapitott nyereményei az alább következő játékterv szerint
160,000 forintra rugnak és pedig:

1 fönyeremény	60,000 frt	2 nyeremény egyenkint		2,000 frt
1 «	15,000 «	4 «	«	1,000 «
1 «	10,000 «	20 «	«	500 «
1 nyeremény	5,000 «	50 «	«	100 «
1 «	4,000 «	200 «	«	50 «
1 «	3,000 «	3000 «	«	10 «

az összes nyeremények készpénzben fizettetnek ki.
A huzás visszavonhatatlanul 1893. évi deczember hó 28-an Budapesten történik.
Egy sorsjegy ára 2 frttal o. é. van megállapitva.
Sorsjegyek kaphatók a lotto-igazgatóságnál Budapesten (Pest fővámház, félemelet), hová a megrendelt sorsjegyek ára postautalvány mellett előre beküldendő; valamennyi lotto-, só- és adóhivatalnál; a legtöbb postahivatalnál, a bécsi «Mercur»-nál és minden városban és nevezetesebb helységben felállitott egyéb sorsjegyárúló közegnél.
Budapesten 1893 augusztus hó 1-én. *M. kir. Lotto-igazgatóság.*

Röviditett levél- vagy sürgönyczim:
GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.
Első Magyar
Gazdasági Gépgyár részvény-társulat
Gyártelep: Külső Váczi-út 7. sz.

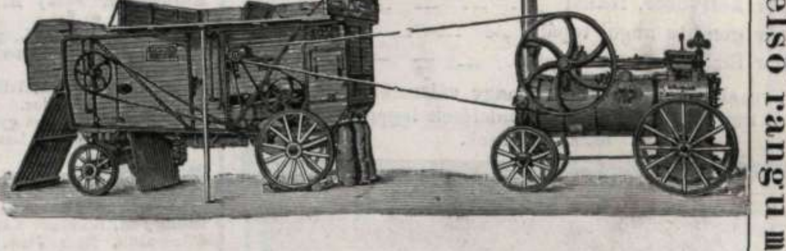

Gőzcséplő-készletek,
valamint a gazdaságban szükségelt
összes gazdasági gépekben
saját hazai gyártmány!
Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár
igazgatósága.
Saját hazai gyártmány.
Gőzcséplő-készletek első rangu minőségben.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. szám.)

49. SZÁM. 1893. BUDAPEST, DECZEMBER 3. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 « | Csupán a VASARNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 « | Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

TÉPÉS-CSINÁLÓK.

Munkácsy Mihály festménye a Képzőművészeti Társulat téli kiállításán.

Régi jó ösmerősként üdvözöljük Munkácsy e kiváló alkotását a műcsarnok termeiben. Úgy vagyunk vele, mint valami hírneves emberrel, kiről sokat irtak, sokat beszéltek, képes ábrázolásban számtalanszor megörökitették s most ime előttünk áll a maga teljes valóságában.

Arczába nézünk s találgatjuk, mit változott, milyen lehetett régen?

S a mint így nézzük, mintha beszélne, két évtizeddel ezelőtti dolgokról a magyar művészet történetéből.

E sötétes szinek, e komor, borongó költészet, mint a vak éjben mélyen búgó zenéje a nagy bőgőnek s a mulató betyár rezgő bariton hangja .... valami ilyes, vagy ehhez hasonló érzést keltenek lelkünkben.

A világ fordúlt, művészeti irányok változtak s Munkácsy e művének modora, mint régi, viharjárta útmutató fa áll a művészet országútján, olyan füvel benőtt járatlan mellékútat jelezve, melyet ma már alig tapos egy-egy késői vándor.

Más úton járnak ma a fiatalok; másként látnak, másként éreznek s gondolnak. Szárazabbak, józanabbak, pontosabbak, s mondjuk meg őszintén, sivárabbak.

Munkácsy e műve, mint valamennyi alkotása azon időből, a magyar népdal csodás varázsával tölti be lelkünket. Nem keressük, nem elemezzük, hogyan, miként: elég, hogy fogva tart, s alakjai sokáig nem mosódnak el emlékezetünkből.

*

A kép tárgya a milyen egyszerű, ép olyan megkapó.

A sebesült vitéz, ki haza tér a hadjáratból, elbeszél mindent, a mit látott s a miben része volt. Jellemző kézmozdulattal talán épen az öldöklő pusztulásról regél, mikor az ágyúk és sortüzek gyilkolása sepri el a támadó csapatokat. Előtte egy szőke leány meg egy kis púpos ifjú, a ki nem vehetett részt a küzdelemben, az asztal végénél egy síró nő. Ezek a legjellemzetesebb alakjai e nagy drámai erővel fogalmazott alkotásnak.

TÉPÉS-CSINÁLÓK.
Munkácsy Mihály festménye a Képzőművészeti Társulat téli kiállításán.